

DE

1942 - TRIDESET LET - 1972

DELAVSKA ENOTNOST

27. DEC. 1971 - ŠT. 51-52 - L. XXIX

pravi naslov za denarne zadeve ljubljska banka

Še nekaj dni in izteklo se bo leto 1971. Leto, ki je bilo polno dela v tovarnah in rudnikih, v učilnicah, v zdravstvenih, kulturnih in znanstvenih delovnih organizacijah, na poljih in kdove kje še vse.

Prav v letošnjem letu pa smo tudi na političnem področju veliko storili. Z ustavnimi spremembami smo opredelili samoupravni položaj delavcev, ki niso osebnosti le s pravico da delajo, temveč so osebnosti s pravico in dolžnostjo, da gospodarijo s presežno vrednostjo svojega dela. Z drugimi besedami: da bi delavci zares lahko gospodarili, si morajo pridobiti tak položaj, ko se rezultati presežnega dela v nobeni fazi in na nobeni ravni ne smejo izmikati njihovi oblasti, to je odločanju. Nihče jih v tej njihovi funkciji ne more zamenjati. To je smisel ustavnih sprememb, ki pa še ne pomenijo, da smo že dosegli take družbene odnose, niti ne pomenijo, da so se ti odnosi že zaradi ustavnih norm in brez zavestne akcije organiziranih delavcev zares tudi spremenili. Prepričani pa smo lahko, da bomo mnogo današnjih gospodarskih težav laže in uspešneje premagovali takrat, ko bodo delovni ljudje zares gospodarili s plodovi svojega dela. Bralcem Delavske enotnosti in vsem članom sindikatov Slovenije zato želim, da se v novem letu še bolj zavzemajo za dosledno uresničevanje ustavnih sprememb.

Voščilnica 72

V letošnjem letu smo ob veliki zavzetosti sindikalnih organizacij in ob polni podpori članstva izpeljali zamisel družbenega in samo upravnega usmerjanja delitve dohodka in osebnih dohodkov. V novem letu 1972 želim, da bi tisto, kar smo naredili ob pomanjkanju slehernih izkušenj, politično ocenili in potem naše delovanje še izboljšali. Nikakor pa ne smemo dovoliti, da bi nekateri naše opravljeno delo izničili, pa naj to poskušajo storiti kritiki, ki vedno la podirajo, ali pa tisti, ki mislijo, da so tudi na področju usmerjanja edino zveličavne le lekcije države.

Res pa je, da nestabilna gospodarska gibanja motijo uresničevanje samoupravnih odnosov v duhu ustavnih dopolnil in motijo tudi družbeno obvladovanje delitve dohodka. Nestabilnost je letos po svojem obsegu že kar zaskrbljivoča. V takih razmerah smo se v sindikatih zavzemali - morda sicer premalo uspešno - za socialne in ekonomske ukrepe, ki naj ublažijo posledice naraščanja cen, in to predvsem za zaposlene z nižjimi dohodki.

Gospodarskih gibanj v naslednjem letu ne bomo mogli umiriti z enkratnimi ukrepi in je zato treba realno računati z umiranjem tržišča skozi daljše obdobje. Letos ustvarjeno politično razpoloženje in pripravljene ukrepi nas navdajajo z optimizmom, da bomo vsaj zaustavili sedanje nestabilne tokove v gospodarstvu.

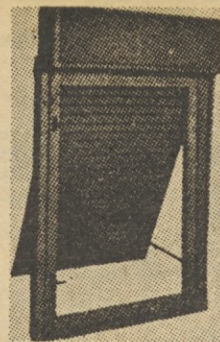
Načrti za leto 1972 so le na videz manj ambiciozni. Prav pa je, da si naložimo samo tolikšno breme, ki mu bomo zares tudi kos. Prav pa je tudi, da imamo resno predstavo o pogojih našega življenja in dela v novem letu. Samo tako si lahko voščimo srečno novo leto z realnimi pričakovanji, da bomo spet napredovali, pa čeprav nekoliko počasneje. Napredek pa je pogoj za vse bolj človeške odnose v naši družbi, prinaša novo perspektivo mlajšim in starejšim - in to si na pragu novega leta iz vsega srca tudi želimo.

JOŽE GLOBAČNIK

LOGATEC

VAM NUDI
KVALITETNA
OKNA
BALKONSKA
VRATA
IN ROLETE

Jutro

Foto: A. AGNIČ

OB NOVEM LETU
ŽELIJO VSEM
ČLANOM
SINDIKATOV
VELIKO
OSEBNE SREČE
IN DELOVNIH
USPEHOV

REPUBLIŠKI
SVET ZSS
REPUBLIŠKI
ODBORI in
DELOVNI KOLEKTIV
ČZP DELAVSKA
ENOTNOST

Po sklepu zadnje seje predsedstva RS ZSS, vodstvo sindikatov letos ne bo pošiljalo osebnih čestitk, temveč bo sredstva, ki bi jih sicer dalo za to, namenilo za izgradnjo šole v partizanskem Cerknem

DOBRO ZNAN SUPERMARKET OBUTVE

»KOŠIČ BENEDIKT«

VIA RASTELLO 1-7 - TEL. 51-62 - GORICA - ITALIJA

Cenjenim odjemalcem se priporočamo, da nas obiščejo za nakup zimске obutve.

Na zalogi imamo veliko izbiro modernih moških in ženskih čevljev, vseh vrst škornjev,

otroško obutev, snežke itd.

Najnižje cene, največja izbira!

OBIŠČITE NAS - PREPRIČALI SE BOSTE!

Mercator - PE »Panonija« Ptuj

ZELI VSEM POSLOVNIM PARTNERJEM
IN POTROŠNIKOM USPEŠNO
IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

Občinski sindikalni svet SLOVENJ GRADEC

želi vsem delovnim ljudem uspešno in zado-
voljno novo leto 1972!

Občinski sindikalni svet DRAVOGRAD

želi vsem delovnim ljudem uspešno in zadovoljno
novo leto 1972!

VPRAŠALI SMO:

— S katerim najtežjim problemom se je letos borila vaša sindikalna organizacija?

— Največji uspeh, ki ste ga dosegli letos?

— Problem, za katerega menite, da bo v prihodnjem letu vaša najvažnejša naloga?

ODGOVARJA: Jože ŠUŠMELJ, predsednik občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica.

Teško bi se odločil, kateri problem je bil letos za nas najtežji, ker je tudi reševanje vsakodnevnih zadev enako pomembno kot reševanje velikih zadev. Največ pozornosti pa smo letos prav gotovo posvetili samoupravnemu sporazumevanju. To tematiko smo obravnavali na šestih sestankih

— zlasti zato, ker osnutki družbenih dogovorov niso bili sprejemljivi za delovne organizacije, ki so nosilci razvoja, in je v naši občini obstajala bojazen, da bomo morali znižati osebne dohodke. V teh svojih prizadevanjih pa smo skoraj v celoti uspehi.

Največji uspeh sindikata? V slovenskem in občinskem merilu izbojevana bitka za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka, čeprav smo na tem področju naredili le prve korake, ki, razumljivo, vsebujejo tudi pomanjkljivosti in porajajo nezadovoljstvo. Potem: v občini nam je uspelo organizirati sindikate posameznih dejavnosti, kot denimo storitvene dejavnosti, družbene službe, ki so bili prej organizirani na medobčinski ravni. Z akcijo „najnižji zaslužek 1.000 dinarjev“ pa smo pripomogli, da se je znatno zmanjšalo število zaposlenih z

nizkimi osebnimi dohodki, tako da je v novogoriški občini le še kakih 400 delavcev, ki zaslužijo manj kot 1000 dinarjev. Ustvarjalno smo sodelovali pri reševanju mnogih problemov v občini. V očeh delavcev pa uživa veliko zaupanje naša služba pravne pomoči. Z dajanjem socialne pomoči delavcem, ki so se znašli v socialni stiski, pa smo opozarjali na individualne socialne probleme.

Naše delo je največkrat premalo učinkovito, ker nismo dovolj povezani z osnovnimi sindikalnimi organizacijami. Tako naše težnje in akcije ne naletijo na potrebno odmevnost v vodstvih osnovnih organizacij, zato bomo morali temu vprašanju posvetiti več pozornosti. Bojim pa se, da bo nadaljevanje inflacije ogrozilo uveljavljanje samoupravnih sporazumov. Bolj odločno se bomo morali boriti tudi za uveljavljanje

samoupravnih pravic delavcev. In slednjič, izreči se bomo morali, katera vprašanja naj bodo v središču pozornosti sindikata, ter v to usmeriti vse naše sile.

DO CILJA NI TAKO BLIZU!

Vprašanje je, če bodo v Mežiški dolini uspeli do konca leta odpraviti osebne dohodke pod 1000 dinarjev
● Nizki osebni dohodki resno ogrožajo življenjsko raven

Vprašanje je, če bodo v Mežiški dolini uspeli do konca leta odpraviti osebne dohodke pod 1.000 dinarjev. Gre za to, da bi zmanjšali razpore osebni dohodki v sedanjem razdobju, ko nizki osebni dohodki ogrožajo življenjski standard.

Na zadnji plenarni seji občinskega sindikalnega sveta Ravne na Koroškem so podrobneje analizirali gibanje osebni dohodkov zaposlenih v Mežiški dolini. Pri tem jih je še posebej zanimalo, kako v delovnih organizacijah uresničujemo stališča

**84 DELAVCEV JE PREJELO
MANJ KOT 800 DINARJEV
NA MESEC**

Po podatkih statistične službe ravenske občinske skupščine je bilo na začetku oktobra letos še vedno 84 delavcev, ki so za redni delovni

čas prejeli manj kot 800 dinarjev osebne dohodka na mesec. Največ zaposlenih z osebnim dohodkom pod 800 dinarjev je bilo v Železarni Ravne na Koroškem ter v Tovarni lesovine in lepenke Prevalje. Z uveljavitvijo samoupravnih sporazumov o usmerjanju delitve dohodka in osebni dohodki bodo sicer ti najnižji osebni dohodki odpravljeni, saj je dogovorjeno, da nihče ne bi smel prejemati nižji osebni dohodek kot 800 dinarjev na mesec, toda tudi do uresničitve stališča sindikatov je še daleč.

čas prejeli manj kot 800 dinarjev osebne dohodka na mesec. Največ zaposlenih z osebnim dohodkom pod 800 dinarjev je bilo v Železarni Ravne na Koroškem ter v Tovarni lesovine in lepenke Prevalje. Z uveljavitvijo samoupravnih sporazumov o usmerjanju delitve dohodka in osebni dohodki bodo sicer ti najnižji osebni dohodki odpravljeni, saj je dogovorjeno, da nihče ne bi smel prejemati nižji osebni dohodek kot 800 dinarjev na mesec, toda tudi do uresničitve stališča sindikatov je še daleč.

**V AKCIJO ZA ODPRAVO
NIZKIH OSEBNIH DOHODKOV
MORAJO POSEČI VSI
DEJAVNIKI!**

Upoštevatni je treba — tako je poudaril predsednik občinskega sindikalnega sveta Ravne na Koroškem Alojz Jehart, da so se življenjski stroški v zadnjem razdobju občutno zvišali in da moramo do konca letošnjega leta odpraviti osebne dohodke pod 1.000 dinarjev, četudi na račun zmanjšanja razponov osebni dohodkov, saj osebni dohodki pod 1.000 dinarjev resno ogrožajo življenjske razmere zaposlenih. Na občinskem sindikalnem svetu obenem opozarjajo, da je osnovna naloga zvišati najnižje osebne dohodke tudi zato, ker hobi neprimernem vrednotenju dela ne moremo računati na hitrejši zadovoljiv napredek gospodarstva. V akcijo za odpravo najnižjih osebni dohodkov pa se bodo morale vključiti tudi vse družbenopolitične organizacije v delovnih kolektivih, samoupravni organi in vodstva delovnih organizacij.

Problem je namreč resen: v začetku oktobra je bilo v Mežiški dolini še vedno 449 zaposlenih z osebnim dohodkom do 1.000 dinarjev. Največ jih je bilo v Železarni Ravne na Koroškem, v Rudnikih svinca in topilnici Mežica, v Tovarni lesovine in lepenke Prevalje ter v prevajalskem Gradbenem podjetju „Stavbenik“ in v ravenski poslovni enoti ljubljanskega Gradisa. (Ma)

PO SINDIKALNI KONFERENCI TRBOVELJSKIH RUDARJEV

Kako uresničiti sporazum

Položaj zasavskih premogovnikov, aktualna vprašanja zaposlovanja invalidov, porast materialnih stroškov, življenjski standard rudarjev in osebni dohodki so bila v središču pozornosti na zadnji konferenci osnovne organizacije sindikata trboveljskega rudnika. Hkrati so na konferenci spregovorili tudi o nekaterih drugih problemih, s katerimi se ne srečuje samo kolektiv trboveljskih, marveč tudi hrastniških in zagorskih rudarjev.

Za kolektiv zasavskih premogovnikov je trenutno najbolj aktualno, kako omogočiti izvajanje sprejetega samoupravnega sporazuma o usmerjanju delitve dohodka in osebni dohodkov. Sedanji gospodarski uspehi jim namreč onemogočajo izplačevanje osebni dohodkov po sporazumu, in to v glavnem zaradi porasta materialnih izdatkov in nekaterih drugih težav. V podjetju so sicer v desetih mesecih letos nakopali milijon 649.000 ton premoga, kar je za 6 % več, kot so predvidevali, ostanek dohodka v osnovni dejavnosti pa znaša za to obdobje samo milijon din, to pa ni niti toliko, kot ustvarja dohodka kako večje trgovsko podjetje.

Zasavskim premogovnikom so dovolili povišati ceno premoga za široko porabo in za in-

dustrijo za približno 20 %. Zato pa so na konferenci poudarili, da morajo tudi v elektrogospodarstvu in na železnicah razumeti njihove težave in privoliti v povišanje cen premoga, za utemeljitev te zahteve le naslednji podatek: čeprav bi dobili soglasje za podražitev premoga tudi za termoelektrarno, toplarno in železnice, bi jim ne ostalo od podražitve več kot 5 %. Revalorizacija osnovnih sredstev bo sicer povečala amortizacijo, hkrati pa bodo v podjetju narasli tudi poslovni stroški za najmanj 10 milijonov din letno. To pomeni, da s podražitvijo premoga ne bodo nič pridobili. Kljub temu pa so predstavniki podjetja povedali udeležencem konference, da vodstvo podjetja proučuje možnosti, da bi v prihodnje lahko izplačevali vsaj kalkulativne

osebne dohodke, vendar pa tega ne bodo mogli uresničiti čez noč. Odločilnega pomena je zato ustanavljanje novih gospodarskih dejavnosti, ki bi bile bolj akumulativne, kot je premogovništvo, in seveda pridobitev posojila za modernizacijo rudnikov. Za kredite pa so slednjič le dobili zagotovilo, da jih bodo dobili prihodnje leto.

VPRAŠANJE

V naši delovni organizaciji plačujejo nadomestilo za čas letnega dopusta tako, da osebni dohodek za redno in nadurno delo delijo z vsoto ur v rednem in v podaljšanem delovnem času. Pri tem upoštevajo tudi poprečen odstotek preseganja norm. Tako dobimo nekakšno poprečno uro, ki je le nekoliko višja od ure za redni delovni čas. Po mojem mnenju pa gre delavcu v času dopusta poprečni osebni dohodek v določenem obdobju. Zanima me torej, do kakšnega osebne dohodka oziroma nadomestila je upravičen delavec v času letnega dopusta in ali vplivajo prejete dnevnice in nočne na višino tega nadomestila.

ODGOVOR

Po čl. 73 temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima delavec med letom oziroma letnim dopustom pravico do nadomestila osebne dohodka, ki ga določa delovna organizacija v splošnem aktu. To nadomestilo ne sme biti manjše od poprečne akontacije osebne dohodka za dobo, določeno v splošnem aktu. Kot kaže, je način obračunavanja nadomestila, ki ste ga v svojem vprašanju navedli, določen v ustreznem pravilniku vaše delovne organizacije in je tudi v skladu z zakonom. Zakon prepušča konkretno ureditev

KOMENTAR

Razjasnjevanje

Dogajanja v zvezi z 21. sejo predsedstva ZKJ in po tej seji, ki so te dni v središču pozornosti naše javnosti, pomenijo razjasnjevanje jugoslovanskega političnega obzorja in so zato bila sprejeta z velikim olajšanjem. Tito in vrhovni forumi ZKJ so rekli odločen „Ne!“ vsemu, kar pomeni nacionalizem, šovinizem in separatizem, kar spodbujata bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije in kar se upira samoupravnemu socializmu. Povedali so, da nikakor ne mislimo dovoliti, da kontrarevolucija dvigne svojo glavo in ogrozi vse tisto, na kar smo z vso pravico ponosni.

Tito in Zveza komunistov Jugoslavije sta predrla gnojni čir, ki je ogrožal zdravje našega narodnega telesa, in zato je vsa naša javnost začutila veliko olajšanje. Ostaja, da iz naše družbe do kraja iztisnemo ta gnoj, ki je prodrl precej globoko, nekje bolj, drugje manj koncentrirano. Za dokončno odstranitev čira bodo zato potrebna še precejšnja prizadevanja in neprestana budnost, da ne pride do novih gnojnih žarišč, ki bi lahko ogrozila nadaljnji razvoj naše samoupravne socialistične skupnosti. Tu bo dovolj dela a vse tiste dejavnike, ki kaj pomenijo v naši družbi — in ne nazadnje seveda tudi za sindikate!

To delo je jasno začrtano z usmeritvijo, ki sta jo dala Tito in vodstvo ZKJ. Vendar pa ta usmeritev sama po sebi ne zagotavlja tudi ustrezne razrešitve številnih problemov našega gospodarstva in s tem mnogih problemov materialnega in samoupravnega položaja delovnega človeka. Z razjasnjevanjem političnega obzorja smo dobili samo realno možnost, da začnemo te probleme odločneje razreševati, bolj odločno, kot pa smo jih lahko doslej. Ali pa bomo to možnost tudi zares izkoristili? To je odvisno od odločnosti vseh družbenih in gospodarskih dejavnikov, da do konca izpeljejo tisto, za kar se bodo sporazumeli, da je potrebno storiti. Čudežev seveda tudi sedaj ne bomo mogli delati, sposobni pa smo prav gotovo, da ob premišljeni politiki in ob ustrezni odločnosti, da to politiko zares uveljavimo v praksi, začnemo mnoga še nerešena vprašanja mnogo hitreje razreševati, kot smo jih do sedaj.

Gledano na sedanja dogajanja v naši družbi s stališča vloge in nalog naše organizacije bi lahko rekli, da imajo sindikati večjo možnost kot kdajkoli doslej, da si s trezno, načelno politiko in z njenim doslednim uveljavljanjem zares zagotovijo tisto mesto, ki jim sodi. Bolj kot kdajkoli doslej se moramo povezati z našo bazo, z delavskim razredom. „Politika sindikatov“, je poudaril tovariš Tito na zadnji seji predsedstva ZSJ, „se ne more krojiti v pisarnah. Več boste morali hoditi v tovarne in potem boste tudi vi več vedeli. Sindikati lahko ogromno pomagajo pri snovanju takšnih predpisov in zakonov, ki ustrezajo delavskemu razredu, saj najbolje vedo, kaj delavski razred čuti, kaj želi in kaj potrebuje.“

Teh Titovih besed ne smemo nikoli pozabiti, saj pomenijo hkrati priznanje naši organizaciji in poziv, da nikoli in niti za hip ne pozabi, kaj od nje pričakuje članstvo, se pravi ves delavski razred samoupravne socialistične Jugoslavije.

MILAN POGAČNIK

Pravna posvetovalnica DE

tega vprašanja delovni organizaciji, določa pa le to, da nadomestilo ne sme biti manjše od poprečnega osebne dohodka oziroma akontacije v obdobju, ki ga prav tako samostojno določi delovna organizacija (3 mesece, 6 mesecev itd.). Kot poprečna akontacija se štejejo dohodki, ki jih je delavec pridobil v rednem delovnem času, v daljšem od polnega delovnega časa (tako imenovane nadure), z nočnim delom, z delom na dan prostih dni v tednu in ob državnih praznikih, pa tudi drugi osebni dohodki, pridobljeni po merilih ustreznega samoupravnega akta. Pri tem ni mogoče upoštevati dnevnice in nočnin, saj le-te niso delavčev osebni dohodek. Če vam nadomestilo ni bilo izplačano v skladu s pravilnikom, lahko zahtevate morebitno razliko za 2 leti, po tem času pa zastarajo denarni zahtevki iz delovnega razmerja.

M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

VPRAŠALI SMO:

— S katerim najtežjim problemom se je letos borila vaša sindikalna organizacija?

— Največji uspeh, ki ste ga dosegli letos?

— Problem, za katerega menite, da bo v prihodnjem letu vaša najvažnejša naloga?

ODGOVARJA: Ivan KRAMER, predsednik občinskega sindikalnega sveta Celje

Ko ob koncu leta vse delovne organizacije sestavljajo pregled uspehov in neuspehov, se tudi v sindikatih poslužujemo te metode — samo da ob drugih priložnostih. V Celju smo to storili letos v septembru na II. konferenci celjskih sindikatov.

V tem prispevku ne bi rad po težavnosti razvrščal problemov, s katerimi smo se v Celju srečevali. Nisem prepričan, da bi zadel pravilno, saj so člani sindikata najboljše razsodnik. Mislim, da mi tega bralci ne bodo zamerili.

V nekaj pa sem prepričan, in to je, da smo z velikim angažiranjem

v sindikatih pripomogli in dosegli, da je razrešen „prvi paket“ tistih vprašanj, ki danes pomenijo življenjski in delovni interes delavcev in njihovih delovnih organizacij. S samoupravnimi sporazumi so se namreč delavci — samoupravljalci dogovorili za bolj objektivizirano in približno enaka razmerja v delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Kaj če morda ni prav to ena izmed najbolj uspešnih nalog, ki smo jih opravili v letošnjem letu v Celju oziroma v vsej Sloveniji?

Naloge, ki nas čakajo v novem letu 1972 smo že opredelili. Uresničevali bomo zastavljene cilje, sprejete na konferencah slovenskih in celjskih sindikatov. V ospredje pa se nam kar same po sebi silijo tele: stabilizacija ekonomskega položaja v delovnih organizacijah s posebnim poudarkom na zniževanju stroškov in programiranje razvoja; poglobljene samoupravljanja v delovnih organizacijah, interesnih skupnostih in v občini skladno z ustavnimi amandmaji; spodbujanje smotrnih integracij; usposabljanje za delo za samoupravljanje ter ne nazadnje uspešna izvedba referen-

duma o samopriskevku za gradnjo nekaterih osnovnošolskih in vzgojnovarstvenih objektov.

Res pa je, da brez sodelovanja vseh ali vsaj pretežnega dela član-

stva in drugih organizacij ne bomo učinkoviti. Zato želim, da bi v novem letu 1972 tesno sodelovali in si vsi prizadevali, da bi imeli čim manj problemov in čim več delovnih uspehov.

PRESEDNIK TITO NA RAZŠIRJENI SEJI PREDSEDSTVA SVETA ZSJ

Osnovna suverenost je suverenost delavskega razreda

Razširjeni seji predsedstva sveta zveze sindikatov Jugoslavije, na kateri so razpravljali o nalogah pri uresničevanju stališč 21. seje predsedstva ZKJ, je prisostvoval tudi predsednik Tito, ki je tudi posegel v razpravo.

Seji so prisostvovali tudi predsednik ZIS Džemal Bijedić, predsedniki republiških, pokrajinskih in mestnih sindikalnih svetov, pa tudi predsedniki sindikalnih organizacij mnogih velikih delovnih kolektivov.

V uvodni besedi je predsednik sveta ZSJ Dušan Petrović poudaril, da pereče družbene probleme lahko rešimo, če bo pri tem kot neposredni izvajalec nalog sodeloval delavski razred. Dodal je, da pri nas še vedno ne moremo govoriti o zadovoljivem materialnem položaju precejšnjega dela delavskega razreda, saj približno milijon delavcev prejema osebne dohodke pod 1000 dinarjev mesečno. Mnogi delavci ne prejemajo redno stanovanja ali pa so njihove stanovanjske razmere slabe. Mnogi delavci ne prejemajo redno osebnih dohodkov, na fakultetah in v srednjih šolah pa je zelo malo otrok iz delavskih družin.

— Lahko vam rečem — je dejal predsednik sveta ZSJ — da so cene, življenjski stroški in življenjska raven v središču pozornosti delavcev. Ne gre samo za to, kako delavec živi danes, gre tudi za to, kako bo živel jutri, zato se kot najvažnejše vprašanje ne zastavlja samo problem osebnih dohodkov, temveč tudi vprašanje stabilnosti gospodarskih gibanj, saj nestabilnost najbolj prizadene prav delavce.

Predsednik republiškega sveta sindikatov BiH Djuro Večić je govoril o razpoloženju delavskega razreda te republike in poudaril, da se delavci uspešno upirajo nacionalističnim in šovinističnim težnjam. Tudi on je govoril o problemih materialnega položaja delavcev.

Predsednik sindikata v Železnici Jesenice Franc Kobentar se je strinjal z oceno materialnega položaja delavcev ter dodal:

„Na vprašanje, kdo je najbolj odgovoren za neuspeh gospodarske reforme, so delavci v neki anketi odgovorili, da je to na prvem mestu zvezna vlada in njeni organi, na drugem mestu vodilni kadri v delovnih organizacijah, na tretjem mestu vodstva političnih organizacij, na četrtem mestu pa delavci sami.“

Dušan Bogdanov-Senko, predsednik sindikatov Srbije, se je v razpravi zavzel predvsem za analizo vzrokov, ki povzročajo socilano razlikovanje.

Predsednik sindikatov Hrvatske Milutin Baltić pa je dejal, da so pred sindikati, pred ZK in pred vsemi socialističnimi silami zelo velike naloge: premagovanje kontrarevolucionarnih, šovinističnih in nacionalističnih sil ter razbijanje vseh žarišč, v katerih so se te sile organizirale na različne načine.

Predsednik RS ZSS Tone Kropušek je poudaril, da delavcem moramo dati pravico in možnost odločati o vsem, kar so ustvarili. Nato je govoril o družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju na področju delitve ter dejal, da smo v Sloveniji že dosegli dogovor, ki mimo drugega predvideva, da spodnja meja ekonomske še opravičenega dohodka v

Sloveniji ne more biti pod 1000 dinarjev in da je po drugi strani 6000 dinarjev največ, kar kdorkoli lahko dobi za delo v rednem delovnem času. Vrednost tega sporazuma ni samo v tem, da zmanjšuje socialne razlike, temveč predvsem v tem, da se delavci sami dogovarjajo o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov.

V razpravi je sodelovalo 17 govornikov, na koncu seje pa je govoril tudi predsednik Tito.

„Ko sem poslušal vašo razpravo, ki je bila po mojem mnenju dobra, sem ugotovil, da ste zajeli mnogo vprašanj,“ je dejal tovariš Tito. „Povedali ste, kaj bi pri nas morali ukreniti, da bi razrešili nekatera vprašanja. Menim pa, da ni dovolj samo to, da razpravljate in ugovarjate, temveč bi morali tudi sami iti v akcijo za razreševanje teh vprašanj.“

Predsednik Tito je dejal, da je 21. seja predsedstva ZKJ prišla kot rezultat tistega, kar se je zgodilo v Zagrebu, da pa bi se podobne stvari lahko zgodile tudi drugje, v vsaki drugi republiki, nekje v večjem, nekje v manjšem obsegu. Poudaril je, da je Zveza komunistov nastopila v pravem času, niti prezgodaj niti prepozno, čeprav nekateri trdijo, da je oklevala. Če bi to storili že pred nekaj meseci — je poudaril tovariš Tito — ne bi uspeli tako lahko, kot smo sedaj in položaj bi bil mnogo težji.

Predsednik Tito je poudaril, da je osnovna suverenost suverenost delavskega razreda, da imamo delavski razred in da so njegovi interesi enaki. Govoril je tudi o razlikah v nagrajevanju ter dejal, da je socialna neenakost resen problem.

Menim, je na koncu poudaril tovariš Tito, da pri nas mora priti do diferenciranja — tudi med vodilnimi ljudmi. Če niso sposobni, naj jih zamenjajo drugi.

Na koncu seje je predsednik sveta ZSJ Dušan Petrović-Sane predlagal, da se na podlagi razprave tovariša Tita in celotne razprave na seji izdela akcijski program, ki bi ga sprejeli na naslednji seji predsedstva Sveta ZSJ ob koncu meseca. Ta program naj bi dal jasno usmeritev za dejavnost ZSJ v zvezi z uresničevanjem stališč 21. seje predsedstva ZKJ. Člani predsedstva so ta prelog soglasno sprejeli. DOBRIVOJE ILIČ

diferencirana uporabnost baterij

ZMAJ

vam omogoča optimalno izkoriščanje energije

super

zlata — za zahtevne aparate

extra

srebrna — za navadne aparate

normal

črna — za razsvetljavo

GORILNIKI Tik-Lamborghini

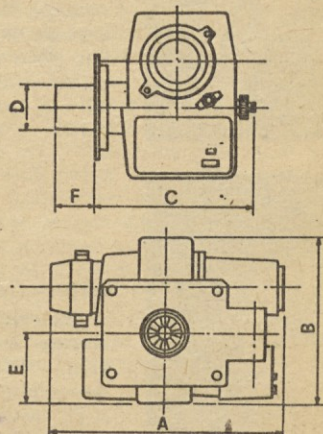
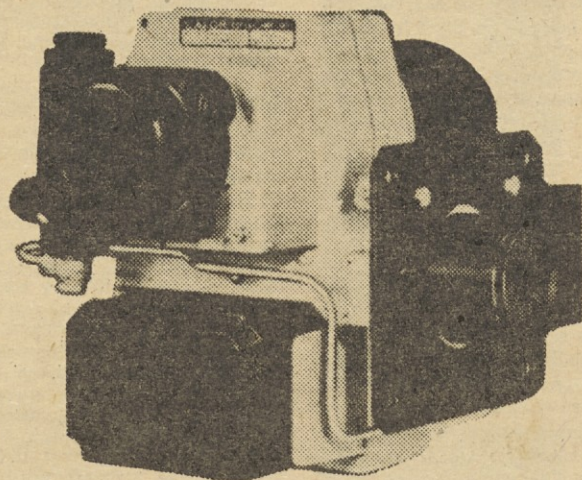
TIK KOBARID

Gorilniki GO 3,5, GO 4 in GO 7 so namensko konstruirani za ugraditev v manjše kotle za centralno ogrevanje, generatorje toplega zraka, kuhinjske štedilnike, itd.

Moderni tehnično izpopolnjeni gorilnik daje vrsto prednosti uporabe kot:

- Delovanje brez šuma, kar daje možnost uporabe gorilnika v prostorih, kjer je ta lastnost posebno zaželjena.
- Mala dimenzija gorilnika omogoča minimalno uporabo razpoložljivega prostora.
- Popolno izgorevanje goriva, daje inštalaciji ekonomičnost in ne povzroča onesnaženje ozračja zaradi dimnih plinov.
- Avtomatska naprava zagotavlja pravilno delovanje gorilnika s pomočjo fotocelice in upravljanje gorilnika na daljavo s pomočjo sobnega in kotlovskega termostata.

GO 3,5
GO 4
GO 7
GO 7,5

Tehnični podatki

Tip	Max. poraba goriva kg/h	Toplotna kapaciteta Kcal/h		Moč elektromotor. 220/50	Max. viskoz. goriva pri 20° C
		min	max		
GO 3,5	3,5	20 400	35 700	HP 0,125	1,6° E
GO 4	4	35 400	40 800	HP 0,125	1,6° E
GO 7	7	40 800	71 400	HP 0,125	1,6° E
GO 7,5	7,5	71 400	76 500	—	—

Izmere v mm

Tip	A	B	C	D	E	F
GO 3,5	310	235	200	65	100	40
GO 4	310	235	215	65	100	40
GO 7	310	235	215	77	100	50
GO 7,5	—	—	—	—	—	—

VOLAN

Ljubljana

Kersnikova ul. 6

ŽELI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM LJUDEM USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO 1972. LETO!

POSTANI ČLAN
KP PAVLIHE
KAKO SE TO LAHKO ZGODI
PAVLIHA TI ODPRE OČI

Iz razprave na kongresu

ALBIN LUZAR, Novo mesto:

Prav bi bilo, da slednjic le preidemo od besed k dejanjem. Pri urejevanju osnovnih človekovih pravic, pravic do zdravstvenega varstva danes ne smemo pozabiti da so kmetje veliko prispevali, da imamo drugi te pravice urejene. Upoštevati moramo tudi dejstvo, da so okrnjene pravice iz zdravstvenega varstva kmetov pustile v tem delu prebivalstva precej negativnih posledic, ki se kažejo v velikem številu obolenj, v opuščanju potrebnega zdravljenja tudi takrat, ko bi to bilo nujno. Čeprav nimamo točnega pregleda o zdravstvenih razmerah kmečkega prebivalstva, lahko trdimo, da le-te precej zastajajo za zdravstvenimi razmerami drugih slojev prebivalstva pri nas.

BRANKO BABIČ, KOPER:

V treh občinah na slovenski obali je bilo lani zaposlenih 26.136 delavcev. Od tega se je pri delu poškodovalo 2.068 delavcev, zabeležili pa smo tudi štiri smrtne primere. S tem podatkom vsekakor ne moremo biti zadovoljni, ker nam odstotek nesreč pri delu iz leta v letu narašča. Te ugotovitve o nesrečah pri delu veljajo tudi za „naše kolektive“, za Delamaris v Izoli, Agrario Koper, za kmetijski zadrugi v Luciji in Izoli ter za Drogo v Portorožu. Od skupno 3.086 zaposlenih delavcev v teh delovnih organizacijah se je lani ponesrečilo pri delu kar 272 delavcev, ali 9 % vseh zaposlenih. Iz teh podatkov lahko razberemo, da je še veliko podjetij, ki nimajo organizirane službe varstva pri delu ali vsaj človeka, ki bi skrbel za varstvo pri delu...

DRAGO ČATER, Ptuj:

„Ko primerjamo sedanjo stopnjo razvoja delavskega samoupravljanja z dejanskimi razmerami v delovnih organizacijah, lahko ugotovljamo, da te razmere še zdaleč niso takšne, kot si jih zamišljamo in jih prikazujemo v resolucijah, referatih in razpravah. Če povemo čisto resnico, je delavsko samoupravljanje v veliki večini naših delovnih kolektivov bolj ali manj deklarativno, manj pa takšno, da bi naš delovni človek neposredno odločal o rezultatih svojega dela, o svojih delovnih in življenjskih razmerah. Člani delavskega sveta le formalno glasujejo o vnaprej pripravljenih sklepih – o zelo pomembnih zadevah pa se največkrat odloča v zaprtih krogih, velikokrat pod pretvezo poslovne skrivnosti.“

ANTON JEREB, Kranj:

Z oblikovanjem družbenih posestev in kmetijskih obdelovalnih zadrug je bila dana možnost, da smo s podporo kmetijskih strokovnjakov razvili najsodobnejšo tehnologijo gospodarjenja na večjih kmetijskih kompleksih. Prav za poljedelsko proizvodnjo se je izoblikovala primernejša tehnologija, zagotovljeni pa so bili tudi drugi pogoji, kot so cene kmetijskim proizvodom, mehanizacija in podobno. Tudi delavci so se radi zaposlovali v tej dejavnosti. Močno pa je ob vsem tem vseskozi zastajala živinoreja, kjer so delovne razmere mnogo težje. Zavoljo tega se tudi delavci kaj neradi odločajo za delo v živinoreji.

GORAZD ŠETINA, Laško

„V Pivovarni Laško smo prišli do spoznanja, da problema nočnega dela žensk ne moremo pripraviti drugače, kot da povečamo zmogljivost polnilnice, kjer v glavnem delajo ženske. Zmogljivosti polnilnice pa bi morali povečati vsaj za tretjino, kar pomeni, da bi morali zgraditi nove prostore in nakupiti ustrezno opremo. Ta investicija bi nas veljala več kot 20 milijonov dinarjev. Zaradi rekonstrukcije in novih primarnih investicij, ki jih trenutno že izvajamo in ki nas bodo veljale več kot sto milijonov dinarjev – zaključili jih bomo v letu 1973 – vsaj še nekaj let ne bomo mogli misliti na povečanje političnih zmogljivosti. To pa pomeni, da nočnega dela žensk še lep čas ne bomo mogli odpraviti.“

Poti nazaj ne more biti

Iz referata Julija Planinca, dosedanjega predsednika RO sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije na IV. kongresu tega sindikata

Ekonomski položaj delavcev v delovni organizaciji, njihovo počutje, življenjski standard in socialna varnost nasploh je v tesni zvezi z ekonomskim položajem panoge, zato želim v kratkem prikazati sedanje razmere in probleme v kmetijstvu in živilski industriji.

Osnova naše kmetijske dejavnosti je živinoreja. To nam narekujejo naravni pogoji, saj sta dve tretjini naših zemljišč travnatni svet. Toda oglejmo si nekaj dejstev:

Število goveje živine od leta 1966 se je zmanjšalo do konca leta 1971 za 16 %, v družbenem sektorju pa celo za 56 %. Pomembna panoga je tudi prašičereja, ki je v vsem tem obdobju obdržala enako raven. Značilno pa je, da so bila in so še vedno nihanja zaradi neurejenih razmer na trgu. Dobro zastavljena reja v družbenem sektorju in kooperaciji s kmeti se v določenem obdobju na mah zruši, reja postane nerentabilna, posledica tega pa je manjkanje mesa na trgu. Taka nihanja se pojavljajo na tri do štiri leta.

Reja piščancev za meso iz leta v leto hitro naprejuje in izpolnjuje vrzeli zaradi pomanjkanja drugih vrst mesa. Organizirana farmska reja se je povečala od 8.340 ton v letu 1965 na 26.000 ton v letu 1970. Stopnja akumulativnosti te proizvodnje je bila dobra v posameznih obdobjih. Zaradi naglega porasta cen krmil v letošnjem letu pa postaja tudi ta proizvodnja manj rentabilna ali je celo na meji rentabilnosti.

Vinogradništvo in sadjarstvo je z novimi nasadi dalo svoj prispevek k preskrbi prebivalstva in pri izvozu. Ugotavljamo pa, da so delavci zaradi majhne akumulativnosti teh panog najslabše nagrajevani, saj se njihovi zaslužki največkrat gibljejo med 600 in 800 din mesečno za polni delovni čas in izpolnjeno normo.

Kritični položaj, ki je nastal v kmetijskih organizacijah, so v glavnem povzročila nesorazmerja med cenami kmetijskih pridelkov in cenami reprodukcijskega materiala, zaradi kreditne preobremenjenosti in investicijske nedograjnosti.

Kmetijske organizacije so se tako znašle pred vprašanjem, ali še naprej z enakim ali povečanim obsegom proizvajati kmetijske pridelke in rediti živino, s tem pa hkrati poslovati z izgubo, ali postopoma zmanjševati osnovno kmetijsko proizvodnjo in se preusmeriti v rentabilnejšo proizvodnjo. Večina organizacij se je odločila za drugo varianto in delno ali povsem opustila lastno kmetijsko proizvodnjo.

Rezultat takih odločitev pa je, da so lani – vse pa kaže, da bo tako tudi letos – kmetijske organizacije, razen nekaj izjem, zaključile poslovanje s pozitivnim rezultatom. V nekaterih primerih pa je šel pozitivni finančni rezultat tudi na račun nizkih osebnih dohodkov zaposlenih delavcev.

Tudi kmet-kooperant je bil pod enakim pritiskom kot kmetijske organizacije, zato se je veliko kmetov odločilo, da opuste rejo živine in druge kulture ter se zaposle v industriji, obrti ali storitvenih dejavnostih. Tisti kmetje, ki so se odločili za specializacijo proizvodnje in so vložili več kapitala v objekte, čredo ali nasade, se s hudo težavo prebi-

jajo, da bi izpolnili obveznosti, ki jih imajo do bank in drugih upnikov, in da bi pokrili stroške proizvodnje.

Število zaposlenih delavcev v družbenem sektorju kmetijstva se je zmanjšalo od 25.759 v letu 1965 na 19.019 letos. Zlasti pa je zaskrbljujoče to, da zapuščajo delo kvalificirani kmetijski delavci in strokovnjaki z visoko, višjo in srednjo izobrazbo. Druge gospodarske panoge pa tudi negospodarske dejavnosti jim nudijo precej višje osebne dohodke, kot so jih imeli v kmetijstvu.

Pri vsem se zastavljata zlasti dve vprašanji. Prvič: kakšna je bila naša sedanja agrarna politika in kdo je odgovoren za sedanje razmere. In drugič, kaj je treba storiti in kako zaorati v bodoče.

Ce na kratko odgovorim na prvo vprašanje, lahko rečem, da smo z družbenega stališča agrarno politiko vedno usmerjali tako, da smo z nizkimi cenami kmetijskih pridelkov ščitili potrošnika kmetijskih dobrin, hkrati pa nismo tej panogi nudili nadomestila za tako planirane izgube. Ukrepi, ki so bili sprejeti v investicijsko-kreditni politiki, politiki cen, uvozu in izvozu ter davčni politiki, so bile v glavnem parcialne rešitve, ne pa stabilne, dolgotrajne agrarne usmeritve. To nam potrjuje tudi sklep o zamrzitvi cen nekaterih kmetijskih pridelkov in mesa, medtem ko so bile cene koruze proste. To pa je povzročalo nenormalno visoke cene krmilom in v končni posledici katastrofo v živinoreji.

KAKO NAPREJ?

Razvoj kmetijstva ni samo v prid zaposlenih delavcev v kmetijstvu in kmetov, temveč je predvsem v korist celotne družbe. Očitno je, da je kmetijstvo doslej uspešno odigralo svojo vlogo v tem smislu, da smo iz njega črpali do skrajnih možnosti, da bi pospeševali razvoj drugih dejavnosti. Danes vidimo, da je treba bistveno spremeniti odnos do kmetijstva, ker tak, kot je bil doslej, ni več možen niti potreben in bi bil škodljiv za naš splošni gospodarski in družbeni razvoj.

Poti nazaj ni, pravzaprav je ne sme biti. Potrebujemo bomo vedno več mesa, mleka, jajc, povrtnin, sadja in drugih kmetijskih dobrin. Storitvi moramo vse, da se bo v celoti uresničil srednjeročni plan razvoja kmetijstva za obdobje 1971-1975. Za to obdobje je predviden porast družbenega proizvoda v kmetijstvu 3 % letno, kar je precej več, kot je bilo v obdobju 1966-1970, ko je bil porast 1,7 %. Doslej smo pokrivali 70-80 % potreb po hrani iz lastnih virov, plan pa predvideva, da bi bil ta delež lahko 85 do 88 %, izvoz kmetijskih proizvodov pa naj bi se povečal za 30 %.

Menim, da je srednjeročni plan razvoja kmetijstva dobro pripravljen. Slediti pa morajo konkretni ukrepi vseh, ki so odgovorni za agrarno politiko, še boljše rešeno vseh, ki so odgovorni za preskrbo prebivalstva in za reševanje ekonomskih in socialnih problemov zaposlenih v kmetijstvu. Pri tem mislim zlasti za ukrepe izvršnega sveta in njegovih organov, bank, gospodarske zbornice, združenja, pa tudi za ukrepe, ki jih morajo sprejemati občinske skupščine in drugi organi. Prav gotovo pa so za to odgovorne

tudi gospodarske organizacije. Kakšni bi morali biti konkretni ukrepi, je razvidno iz programa samega, zato mislim, da jih ni treba podarjati. V bistvu pa gre za tri osnovne cilje:

- stabilnejša proizvodnja hrane, usklajena s povpraševanjem na domačem in tujem trgu;
- večja reprodukcijska sposobnost in manjša dohodkovna dispariteta kmetijstva do drugih gospodarskih dejavnosti;
- realna raba kmetijskega prostora ter bolj kontrolirana in uravnavana deagrarizacija.

Z zadovoljstvom lahko ugotovljamo, da so nekateri ukrepi že sprejeti, saj smo letos porabili kakih 50 milijonov din za ekonomske intervencije v kmetijstvu. Sekretariat za kmetijstvo je v sodelovanju z gospodarsko zbornico in drugimi organi pripravil nekatere konkretne ukrepe za uresničenje srednjeročnega programa razvoja kmetijstva.

Menim pa, da so premalo konkretno in nezanesljivo nakazani viri sredstev za vlaganje v kmetijstvo in v živilsko predelovalno industrijo. Resno bi bilo potrebno razmisлити in, če je le mogoče, tudi uresničiti predlog sveta za kmetijstvo pri gospodarski zbornici, da se anuitete iz kmetijstva, ki se stekajo v splošni investicijski sklad, ponovno porabijo za razvoj kmetijstva. Teh sredstev je – po nekaterih podatkih – za približno 40 milijonov din letno.

ŠE NEKAJ O ŽIVILSKI INDUSTRIJI

S poslovanjem organizacij živilske industrije smo lahko v glavnem zadovoljni. V nekaj minulih letih so posamezne panoge živilske industrije dosegle velik gospodarski napredek, obnovile so svoje kapacitete in zgradile nekatere nove obrate. Zelo so napredovale pivovarne, industrija alkoholnih in brezalkoholnih pijač, žitno predelovalna industrija, tobačna industrija, industrija juh in začimb. Tudi oljarne so dosegle določen napredek, čeprav v zelo težkih razmerah. Predimenzionirana je klavniška industrija, zato so kapacitete slabo izkoriščene. V težjem položaju pa je bila predelava rib in nekatera druga konzervna industrija.

Stopnja rasti v živilski industriji je bila v minulih petih letih 8,9 % in je hitrejša kot na celotnem jugoslovanskem področju. Podatki nam kažejo, da se je v obdobju 1965-1970 proizvodnja povečala za 53 %, zaposlenost za 22,3 %, produktivnost pa za 25 %.

Največji problem v živilski industriji v zadnjem letu je medsebojno zadolževanje v gospodarstvu in v zvezi s tem pomanjkanje obratnih sredstev. Najbolj pa je vplivalo na rentabilnost poslovanje skokovito naraščanje cen surovin in reprodukcijskega materiala, kar je prisililo proizvajalce k zvišanju cen živilskih proizvodov. Osnovni problem v živilski industriji je tudi v tem, da se cene surovin oblikujejo prosto, medtem ko so cene končnih proizvodov zamrznjene ali pod neposredno družbeno kontrolo. Na rentabilnost poslovanja pa vplivajo tudi visoke bonifikacije, ki jih zahteva trgovina.

Srednjeročni plan razvoja nalaga živilski industriji nove, še večje na-

V Murski Soboti je bil 17. te meseca IV. kongres sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije, se ga je poleg delegatov iz Miri Slovenije udeležilo tudi mnogo gostov, med njimi predstavnik italijanskih sindikatov CGIL, Benčičev podpredsednik slovenskih sindikatov Jože Globač, predstavniki centralnega odbora tega sindikata in drugi. V pravi je sodelovalo več kot 100 razpravljavcev iz vseh krajev Slovenije. Na kongresu so izbrali tudi novo republiško društvo. Za predsednika je bil voljen inž. Ivan Kukovec, dosedanji predsednik Julij Planinca odhaja na novo dolžnost.

loge. Prepričan sem, da jih bo živilska industrija sposobna uresničiti seveda v primeru, če bomo sprejeli take družbene ukrepe, ki bodo mulirali proizvodnjo za domači in izvoz, za kar imamo velike možnosti.

POSPEŠIMO INTEGRACIJSKE PROCESSE

Boj na trgu sili naše organizacije kmetijstva in živilski industriji, da združujejo v večje organizacije, ki s sposobne premostiti posamezno krizna obdobja. Če hočemo, to moramo, uresničiti plan razvoja kmetijstva in živilske industrije bomo morali tudi v bodoče pospeševati integracijske procese in razvijati poslovno-tehnično sodelovanje med organizacijami proizvodnje surovin, predelave in prodaje blaga na trgu. V minulem štiriletnem obdobju smo že dosegli dobre rezultate, je pa še vedno precej organizacij, ki v sedanji organizacijski obliki nimajo možnost za nadaljnji razvoj.

Največja ovira za integracijo je poslovno sodelovanje pa je v tem, ker niso razčiščeni medsebojni ekonomski odnosi. Nekateri delovni enote se boje, da bi drugi živeli v njihovem račun. Zato bomo morali do sledno uveljaviti načelo vloženega dela, rezultatov dela in poslovanja.

Dopolnila, zvezna in republiška ustave jasno določajo pomen, vlogo in naloge temeljne organizacije združenega dela. Po teh določilih delavci v svoji osnovni organizaciji odločajo o proizvodnji, o medsebojnih odnosih, o dohodku in o zadevah, ki jih prepuščajo v odločitev organov in podjetju, o standardu delavcev in drugih pomembnih vprašanjih.

Pri tem pa se srečujemo zlasti s dvema skrajnostima: – osnovnim organizacijam združenega dela se jemlje osnovna pravica, ki jo imajo zagotovljeno v ustavnih določilih in v zakonu, uveljavlja se volja in absolutizem posameznikov; – temeljne organizacije združenega dela vidijo samo sebe, odklanjajo sodelovanje z drugimi enotami v podjetju in delujejo dezintegracijsko.

V sindikatih se moramo zato vzemati, da do takih skrajnosti ne pride, da dobijo temeljna organizacija in delavci v njej pravice, ki jim gredo, hkrati pa morajo krepiti sodelovanje in ekonomski razvoj podjetja kot celote.

Savske elektrarne

PODJETJE ZA PROIZVODNJO IN PRENOS ELEKTRIČNE ENERGIJE

LJUBLJANA, HAJDRIHOVA ULICA 2

ZELE USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972 VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM LJUDEM

Republiški odbor sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije v novem mandatnem obdobju

Virko Gašparin, KZ Brda Dobrovo; Viktor Nassdorfer, Fructal-Alko, Ajdovščina; Silvo Cotar, „Mlinost“, Ajdovščina; Tončka Rebek, „Fructal-Alko“, Ajdovščina; Alojz Vidic, „Neverke“, Pivka; Anton Sirkelj, 4. junij, Ilirska Bistrica; Branko Babič, „Agrar“, Koper; Jože Hočvar, KZ Lucija, Portorož; Savo Kapej, „Delamaris“, izola; Darja Korčič, „Delamaris“, Izola; Ignac Moškon, „Droga“, Portorož; Jože Prodan, „Droga“, Portorož; Jakob Gartner, KZ „Škofja Loka“; Anton Jereb, KZK, Kranj; Vinko Legat KZ „Radovljana“, Mira Bižal, Kmet. zavod Ljubljana; Dušan Dolinar, „Kolinska“, Ljubljana; Boris Eržen, Pivovarna „Union“, Ljubljana; Jože Dimnik, „Slovenija vino“, Ljubljana; Slavko Gliha, Kmet. inšt. Ljubljana; Dalibor Hladnik, „Kmečki glas“, Ljubljana; Miran Heric, „Kolinska“, Ljubljana; Ivan Kukovec, RO sind. kmet. Ljubljana; Janez Grmovšek, AK „Barje“, Ljubljana; Marjan Lasič, „Ljubljanske mlekarne“, Ljubljana; Kolt, „Emona“, Zalog; Alojz Pajnič, „Sumi“, Ljubljana; Drago Petrovič, „Zito“, Ljubljana; Zvonko Rejanovič, KZ „Cerknica“, Zora Soba, Tobačna tovarna Ljubljana; Janez Kepa „Emona“, Zalog; Otmar Grager, „Agraria“, Murska Sobota, Maribor; Anton Belec, Tov. nesnih izdelkov Maribor; Borut Ambrožič, AK Maribor; Janez Dolinšek, KZ „Selnica“, Ivan Lečnik, „Talis“, Maribor; Julij Planinc, RO sind. kmet., Ljubljana; Janko Vaupotič, „Intes“, Maribor; Edmund Zavodnik, „Florina“, Maribor; Dragan Bosnić, KK „Gornja Radgona“, Anton Kapun, VZK Ljutomer; Jože Kocun,

KZ „Lendava“, Stefan Merklin, Tov. mestnih izdelkom, M. Sobota; Jože Močan, KG Rakičan; Franc Juvan, „Agrokombinat“, Krško; Slavko Grahek, „Belsad“, Crnomelj; Mirko Kambič, ZKGP Kočevje; Franc Kure, KZ Crnomelj; Albin Luzar, KZ „Novo mesto“, Franc Kolenc, „Dana“, Mirna; Drago Čater, Perutnina, Ptuj; Lidija Irgl, „Jeruzalem“, Ormož; Jože Križanič, KK Ptuj – Podlehnik; Franc Majcen, KK Ptuj; Ivo Pajek, Kmet. komb. Slov. Bistrica; Jože Sotlar, „Vinko Reš“, Ptuj; Francka Petrovič, „Petovia“, Ptuj; Ivan Hrčič, Slovenija vino“, Ormož; Anton Arzenšek, Tov. olja, Slovenska Bistrica; Jože Gračnar, „Hmezad“, Zalec; Franc Ivančič, „Hmezad“, Zalec; Alojz Vele, „Pivovarna“, Laško; Jože Verstovšek, „Agraria“, Brežice; Lojze Plaznik, KZ „Mozirje“, Alojz Recko, KK Šentjur.

Predsedstvo Republiškega odbora sindikata delavcev kmetijstva, živilstva in tobačne industrije:

Ivan Kukovec, predsednik, člani: Branko Babič, Drago Čater, Slavko Gliha, Otmar Grager, Jože Gračner, Miran Heric, Dalibor Hladnik, Albin Luzar, Miroslav Jug, Stefan Merklin, Alojz Pajnič, Anton Jereb in Anton Sircelj.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Mihael Demšar, Feliks Vidmar in Janez Slovenc.

V zvezni odbor so bili izvoljeni:

Ivan Kukovec, Otmar Greger, Alojz Pajnič, Stefan Merklin, Miroslav Jug, Jože Škerlovnik, Alojz Recko in Albin Luzar.

industrijsko podjetje
alprem
karnik
usnjarska 9

Vsem poslovnim partnerjem se zahvaljujemo v letu 1971 in želimo obilo uspehov

Abumanijska okna, vrata, notranje predele, stebre in fasadni elementi za poslopja in industrijske objekte.

Oprema za samoporočne trgovine, blagovne hiše in ostale trgovske lokale.

IV. KONGRES SINDIKATA DELAVCEV V KMETIJSTVU, ŽIVILSKI IN TOBAČNI INDUSTRIJI JE SPREJEL PROGRAMSKO OSNOVO

Jasno načrtana pota skupne akcije

Eden najpomembnejših dokumentov IV. kongresa sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije je prav gotovo programska usmeritev tega sindikata v prihodnjih štirih letih. Pomen tega dokumenta pa utemeljuje nekaj dejstev: tako je bodoča programska usmeritev nastala na podlagi dolgoletnega dela tega strokovnega sindikata ter na podlagi lastne ocene sedanjih družbenoekonomskih razmer ter zajema tiste naloge, ki jih terja članstvo od svoje organizacije. Čeprav v nekaterih akcijah in prizadevanjih ne povsem izviren, kar pa je razumljivo, saj nekaterih nalog, kot so denimo skrb za življenjske razmere, stanovanjska problematika, usmerjanje delitve in tako naprej, ni mogoče dati z dnevnega reda po preteku ene mandatne dobe in bodo bržčas vselej pomenile stalno nalogo sindikatov, pa je dokument o programski usmeritvi jasn, dovolj konkretn in tudi uresničljiv!

V sindikatu delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije usmerjajo svoje bodoče delo na štiri temeljna področja. Gre za:

- naloge sindikata pri razvijanju samoupravnega položaja delavcev v združenem delu;
- naloge sindikata pri delitvi dohodka in osebnih dohodkov v delovnih organizacijah;
- naloge sindikalnih organizacij v skrbi za posameznega člana in dolžnosti članov do organizacije;
- naloge pri razvijanju sindikalne organizacije.

Pomanjkanje prostora. žal, ne dovoljuje, da bi v celoti osvetlili naloge, ki jih vsebujejo posamezna poglavja programske usmeritve sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Slovenije, zato bomo opozorili le na nekatere najpomembnejše.

O SAMOUPRAVNEM POLOŽAJU DELAVCEV

Poglavje o nalogah sindikata pri razvijanju samoupravnega položaja delavcev v združenem delu pravzaprav združuje naloge sindikata na vseh ravneh s štirih zornih kotov: materialni odnosi, samoupravni odnosi, družbeni položaj kmetov, združnikov in kooperantov in slednjič – naloge sindikata v konfliktnih situacijah.

Kar zadeva prvi vidik, IV. kongres sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije sicer ocenjuje, da so delavci v združenem delu kljub težavam dosegli dobre rezultate, vendar ne tako dobre, da bi smeli biti z njimi zadovoljni, še zlasti pa se ne bi smeli uspravati sindikati! Številne pomanjkljivosti v gospodarskem sistemu namreč nenehno maličično materialne odnose in tako neposredno vplivajo na negotovost v materialnem položaju delovnega človeka. Zato tudi velja glavna zahteva tega sindikata temu, da skladno z našimi potrebami čimprej uveljavimo koristne blagovno-tržne zakonitosti.

Tako kot v prvem tudi v drugem primeru IV. kongres ocenjuje, da se samoupravni odnosi učinkovito uveljavljajo. Ustavni amandmaji pa dajejo samoupravljanju v organizacijah združenega dela nove razsežnosti. Zato je kongres zadolžil zlasti vodstva sindikalnih organizacij, da se zavzamejo za izpopolnjevanje samoupravne zakonodaje v skladu z določili ustavnih dopolnil, da bi se tako lahko pospešeno razvijala sodobna samoupravna praksa. Delavci morajo spoznati, da so njihove izvirne pravice in dolžnosti predvsem v temeljnih organizacijah združenega dela – vodstva sindikalnih organizacij pa so skupaj z drugimi političnimi silami, predvsem pa skupaj s samoupravnimi organi odgovorna, da se te možnosti kar najbolj razvijajo.

Tudi kar zadeva samoupravni položaj kmetov zadržnikov oziroma kooperantov, ni mogoče spregledati očitnih premikov. Kongres zato ugotavlja, da je že zagotovljena podlaga za razvitejšo medsebojno odnose, v katerih se kmetje ne bodo več čutili odrinjene od pravic v samoupravljanju, predvsem pa pri delitvi dohodka. Vse poskuse in prizadevanja tistih, ki bi skušali skreniti razvoj na tem področju drugam, morajo sindikati pravočasno odkriti in se jim z močjo argumentov tudi upreti.

Za konfliktno odnose pa velja naslednja ugotovitev: tudi doslej so znale sindikalne organizacije na politično primeren način razreševati zapletene razmere in odnose; še pomembnejša kot ta pa je pravzaprav naslednja ugotovitev kongresa: sindikalna organizacija je v sleherni delovni organizaciji odgovorna, da se pravočasno in na primeren način, predvsem pa po samoupravni poti preprečijo konfliktni situacije. Slednje pa daje sindikalni organizaciji pravico, da se samostojno in organizirano opredeli do vsebine konflikta ter da se ti njeni sklepi tudi dosledno upoštevajo.

O DELITVI DOHODKA

V poglavju o nalogah sindikata pri gospodarjenju, delitvi dohodka in osebnih dohodkov dokument najprej poudarja potrebo po programiranem razvoju tako za krajše kot tudi daljše obdobje. Vsaka delovna organizacija mora čimprej izdelati svoje razvojne programe. V teh prizadevanjih za dinamičnejši razvoj v prihodnjem obdobju pa je treba podpreti z ustreznimi kreditnimi sredstvi tako družbeni sektor kot tudi zasebnega kmeta-kooperanta.

Sklenjene samoupravne sporazume o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je treba dosledno uveljavljati – to je pravzaprav druga ugotovitev kongresa. Pa ne samo uveljavljati, temveč tudi izpopolnjevati. Odločilnega pomena je namreč, kako bomo delitve v delovnih organizacijah približali sklenjenim samoupravnim sporazumom. Se posebej pa so sindikalna vodstva zadolžena,

da s potrebnimi ukrepi zagotovijo, da najnižji osebni dohodki za normalno delo v normalnem delovnem času v letošnjem letu ne bo slabše nagarjeno od 800 dinarjev, v prihodnjem letu pa ne slabše od 1000 dinarjev.

Da pa bi sploh lahko zagotovili učinkovito samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka, je potrebno po oceni kongresa doseči to, da osebni dohodki za pogojno nekvificirane delavce zaposlene v kmetijstvu, ne bi nenehno zaostajali za republiškim poprečjem. Za uresničitev te zahteve pa bo treba najprej izpopolniti sistem primarne in sekundarne delitve, spremeniti zdaj povsem nerealni davčni sistem, ki preveč obremenjuje živo delo in posamezne kmetijske proizvode, predvsem pa je treba bremena stabilizacije v prihodnje enakomerneje porazdeliti.

Kongres tudi ugotavlja, da se je doslej učinkovito uveljavilo družbeno dogovarjanje med proizvajalci

Za predsednika republiškega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije je bil izvoljen inž. Ivan Kukovec. Doslej je bil tajnik tega odbora, še pred tem pa je aktivno sodeloval v različnih družbenopolitičnih organizacijah, bil pa je tudi predsednik skupščine občine Ilirska Bistrica.

Novemu predsedniku tudi redakcija našega lista želi obilo uspehov pri delu v naslednjem mandatnem obdobju.

in predelovalci oziroma trgovino, zato se bo sindikat še v prihodnje zavzemal za tak način reševanja problemov. Predvsem pa morajo sindikati podpreti tiste težnje, ki bodo pripomogle k temu, da se bo dolgoročno organizirala kvalitetna proizvodnja za domačo in tuji trg ter da se izoblikujejo pravični medsebojni ekonomski odnosi na podlagi čim večje poslovitosti in spoštovanja dogovorov.

In slednjič: kongres ocenjuje, da integracijski procesi v kmetijstvu in

živilski industriji potekajo dokaj uspešno. Sindikati pa se morajo tudi v prihodnje zavzeti za nastanek dovolj velikih agroživilskih celot, ki bodo sposobne živeti v tržnih odnosih in tržnem gospodarstvu.

SKRB ZA DELOVNEGA ČLOVEKA

Dokument o bodoči programske usmeritvi sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji Slovenije pa je nedvomno najbolj zajeten v poglavju, kjer so opredeljene naloge sindikalnih organizacij v skrbi za delovnega človeka in dolžnosti članov do organizacije. Če povzamemo le najpomembnejše, moramo omeniti:

- naloga sindikata je, da še naprej posveča vso skrb izobraževanju delavcev na delovnih mestih, štipendiranju mladih kadrov, zagotovitvi pa je tudi treba, da bodo zaposleni ob strokovnem znanju pridobili tudi potrebno družbenoekonomsko znanje.

- v sindikatih se je treba trajno zavzemati za tako kadrovske politiko v delovnih organizacijah, da bodo lahko sposobnejši delavci napredovali na vse bolj odgovorna delovna mesta;

- postopno, vendar učinkovito je potrebno izboljševati delovne razmere tudi v kmetijstvu, več skrbi je potrebno posvetiti možnostim za vsakdanjo rekreacijo in aktiven odmor v času dopusta;

- v vseh delovnih organizacijah je potrebno bolj poskrbeti za družbeno prehrano;
- poskrbeti je treba, da ostarelim in izčrpanim delavcem ne bodo upadali osebni dohodki, z dnevnega reda pa je treba tudi spraviti tako imenovano viničarsko vprašanje;

- delavec je potrebno zagotoviti učinkovito pravno varstvo;

- sindikalna vodstva se morajo zavzeti za učinkovito izkoriščanje sredstev za stanovanjsko gradnjo;

- kongres zadolžuje sindikalna vodstva, da uresničijo elementarne pravice slehernega proizvajalca, da je seznanjen z vsemi problemi, ki so odločilni za življenje in delo kolektiva.

O RAZVOJU SINDIKALNE ORGANIZACIJE

Pri nalogah za nadaljnji razvoj sindikalne organizacije postavlja dokument na prvo mesto vzgojo kadra, ki bo voljan in tudi usposobljen za delo aktivistov v sindikatih. Kongres tudi ugotavlja, da je bila dosedanja organiziranost sindikata dovolj učinkovita, zato je tudi uzakonia s statutom organizacije, čeprav bo potrebno v prihodnje povečati obseg njenega delovanja. Kar pa zadeva posamezne organe in vodstva, kongres poudarja potrebo po čim tesnejših in kar-najbolj neposrednih stikih na vseh ravneh. Tudi to je eden od pogojev, da bi bila v prihodnje organizacija enotna v svoji akciji, s tem pa tudi učinkovita.

Iz razprave na kongresu

IVAN DOLINAR, LJUBLJANA:

Gradnja novih proizvodnih objektov – to vprašanje je pri nas prepuščeno delovnim organizacijam samim, ki pa se vedno ne znajdejo in namesto da bi gradile novo industrijo, grade samo manjše obrate z obrtniško zasnovano proizvodnjo. Tako se zapirajo vase ter onemogočajo specializacijo proizvodnje in uvajanje moderne tehnologije. Kljub temu pa lahko naštem nekaj ljubljanskih podjetij, ki so ta problem rešila nadvse zadovoljivo. To so Slovenija vino, Ljubljanske mlekarne, Žito, Kolinska, Tobačna tovarna itd. Vsa ta podjetja so tudi razvila poslovno sodelovanje, s čimer si povečujejo možnosti za hitrejši razvoj in konkurenčno sposobnost na domačem tržišču in lažji prodor na tuji trg. Menim pa, da ti procesi potekajo prepočasi in da bo potrebno zlasti v živilski industriji pospešiti integracijo.

JOŽE DIMNIK, Ljubljana:

Podjetje Slovenija vino je ena tistih gospodarskih organizacij, ki je v zadnjem obdobju izvedla pomembne integracije. Naše podjetje je vložilo tudi znatna sredstva v nove obrate za proizvodnjo in predelavo živilskih izdelkov. Naj naštem nekatere pomembnejše integracije v zadnjih letih: na območju Slovenije smo pripojili kmetijski kombinat Jeruzalem-Ormož, Vinag iz Maribora, Kmetijsko zadrugo Bizeljsko in v tem mesecu še Vinogradniško-živilno-rejski kombinat Ljutomer. V drugih republikah pa so se k našemu podjetju priključile Vinarska Vizba Ohrid, Krajina vino Negotina, Kmetijska zadruga Rekovac, Patria iz Sarajeva in Vinarsko sadjarski kombinat iz Paliča. Z vsemi omenjenimi podjetji je imelo Slovenija vino tudi pred integracijo dobre poslovne odnose, ki so ustvarili pogoje za tesnejše sodelovanje in združitve.

MIRAN HERIC, Ljubljana:

Posebej menim – in to bi rad položil na srce tovarišem, ki nas bodo zastopali v zveznih forumih – da se bomo morali zavzeti, da bi delo zveznega odbora temeljilo na takih načelih, ki bodo zagotavljala enotnost našega jugoslovanskega sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije. Prepričan sem namreč, da tudi sindikat kot najbolj množična organizacija delavskega razreda lahko mnogo prispeva k naši jugoslovanski enotnosti, za katero se moramo boriti in jo varovati kot zenico našega očesa.

JANKO VAUPOTIČ, Maribor:

Podatki, da je bila žitno predelovalna industrija v gospodarstvu SFRJ udeležena v celotnem dohodku za 1,96 %, z bruto osebnimi dohodki za 1,40 %, v poslovnih skladih za 1,07 %, dokazujejo, da so bili pogoji za žitno predelovalno dejavnost slabši kot v drugih panogah gospodarstva. V zadnjem času pa so se ti pogoji še poslabšali. Zvezni izvršni svet je na primer povečal garantirano ceno pšenice za 0,15 din pri kilogramu, s tem da se cena pšeničnih mok ni spremenila. In čeprav se je garantirana cena pšenice povečala, je ni mogoče dobiti, ker zahtevajo proizvajalci pšenice od 0,5 do 0,10 din več za kilogram, kot znaša garantirana cena. Če pa upoštevamo še druge podražitve, so se dejansko povečali stroški nabave za kilogram pšenice kar za 0,27 din. Vse to samo še zaostreje razmere v predelavi.

V ospredju problemi delavcev

O vtisih s skopskega kongresa Sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije govori Andrej Grahor, predsednik RO tega sindikata

Konec prejšnjega tedna je bil v Skopju IV. kongres sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije. O najvažnejših vtisih s kongresa je za DE na kratko spregovoril Andrej Grahor, predsednik republiškega odbora tega sindikata.

„Razprava na kongresu je v celoti potrdila predloženi osnutek delovnega programa, sicer pa se je razvijala s stališča osvetljevanja problemov, ki dandanes tarejo delavce v posameznih dejavnostih prometa in zvez Jugoslavije,“ je dejal Andrej Grahor. „Samo po sebi je razumljivo, da so kljub celovitemu obravnavanju problematike naše panoge in problemov delavcev, ki so zaposleni v prometu in zvezah, nekatere zadeve izrazito izstopale. Pri tem mislim najprej na zahtevo, ki jo je kongres posebej poudaril, da bi morali čimprej izoblikovati splošni jugoslovanski koncept prometne politike, nato na zahtevo po izenačenju pogojev gospodarjenja v primerjavi z drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Zdaj je namreč, žal, tako, da zaradi depresiranih cen prometnih storitev vse prometne dejavnosti ustvarjajo veliko premajhen dohodek, da bi se lahko razvijale v štric s preostalim gospodarstvom, kar pa bi bilo nujno.“

Od ureditve s tem povezanih vprašanj pa je v marsičem odvisen nadaljnji razvoj samoupravljanja v kolektivnih prometnih in zvez, predvsem pa materialna osnova samoupravljanja. Kongres pa je kljub temu

jasno opozoril, da bi v prometnih dejavnostih morali poiskati pota in načine pospešenega razvoja in uveljavljanja neposrednega samoupravljanja ter uveljavljanja najprimernejših oblik samoupravljanja v velikih tehničnih sistemih, kakršnih je v prometu več.

Zelo veliko smo na kongresu govorili tudi o problematiki standarda zaposlenih, o varstvu pri delu ter o aktivnosti sindikatov pri zmanjševanju socialnih razlik, ki so tudi med našimi delavci precejšnje. V zvezi z vsem tem je naš kongres poudaril pravico delavcev do stanovanja, do pridobitve potrebne izobrazbe zanje in za njihove otroke, do urejenega varstva pri delu ter varstva njihovih otrok. Prav tako smo na kongresu precej razpravljali o pravicah iz zdravstvenega in socialnega zavarovanja. Pri tem smo poudarili in zapisali v naše sklepe, da beneficiranega stažista ne sprejemamo kot oblike prikrivanja nevdržnih delovnih razmer. Nasprotno: zahtevamo ureditev delovnih razmer, kar naj bi pripomoglo, da bi se delavci normalno upokojili, torej brez beneficiranega delovnega staža. V primerih pa, ko zaradi sedanje tehnologije dela in zastarelih delovnih sredstev še ni mogoče bistveno izboljšati delovnih razmer ali pa bi to trajalo še precej časa, naš sindikat kajpak zagovarja stališče, naj bi delavcem na takih delovnih mestih beneficirali delovni staž.“ -mG

Tovarna celuloze in papirja

"DJURO SALAJ" KRŠKO

želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem srečno in uspešno novo leto 1972!

proizvaja beljeno in nebeljeno celulozo, lesovino, tiskovne papirje ter opravlja montažo in izdelavo strojnih naprav za industrijo papirja.

ZDRUŽENO PODJETJE SLOVENSKE ŽELEZARNE

S. O. P. O.

Železarna Ravne

Tovarna plemenitih jekel

Ravne na Koroškem

Izdelujemo:

- LITO,
- KOVANO IN
- VALJANO JEKLO

KOLEKTIV POŠILJA NAJLEPŠA VOŠČILA ZA NOVO LETO 1972 Z ŽELJO, DA BI SE VSI STRNJENO BORILI ZA TRAJNI MIR NA SVETU

Najboljši plačnik in največji uvoznik

Kakšna je medrepubliška blagovna bilanca

V temparamentnih medrepubliških govorih o temi, kako katera republika ali pokrajina gospodari – ta razprava se zlasti razvema v sedanji atmosferi vsesplošne gospodarske nelikvidnosti – lahko slišimo tudi podatke, koliko imajo posamezne republike blagovno – denarnega presežka in koliko primankljaja. Vendar pri nastevanju teh podatkov statistiki poudarjajo, da je zelo težko natanko izmeriti medrepubliške blagovne, dinarske in devizne tokove v državi z enotnim valutnim blagovnim značajem proizvodnje ter enotnim tržiščem, kakršna je in bo še naprej Jugoslavija.

Največ blaga prodaja republikam in tujini Srbija, slede pa Hrvaška, Slovenija, BiH, Makedonija in na koncu Črna gora. Ko so gospodarstveniki analizirali odnos med prodajo posameznih republik drugim republikam in prodajo drugih republik posameznim republikam, so ugotovili, da imata samo dve republiki pozitivno medrepubliško blagovno bilanco. Na prvem mestu je Slovenija, ki ima izrazito pozitivno blagovno bilanco medrepubliške blagovne menjave, Sloveniji pa sledi Srbija; ko pa so analizirali posamezne medrepubliške blagovne odnose, so prišli do zaključka, da ima samo ena republika pozitivno blagovno bilanco z vsemi drugimi republikami. To je spet republika Slovenija. Vendar ima prav Slovenija največji blagovni deficit – na klirinškem in na konvertibilnem področju. Tako lahko ugotovimo, da

Slovenija zadovoljuje precej svojih potreb z uvozom, del uvoza pa uporablja tudi za proizvode svojega gospodarstva, ki jih potem izvažajo v druge republike.

V Sloveniji torej veliko več uvažamo kot izvažamo, kar nam gospodarsko prav gotovo ne koristi. Vendar pa je razveseljivo, da dokaj redno plačujemo obveznosti, ki jih imamo do celotne jugoslovanske skupnosti, še zlasti do manj razvitih republik in pokrajin.

Na vprašanje poslanca Trajanovskega iz Štipa, koliko republike in pokrajine dolgujejo skladu za nerazvite in kako se uporabljajo sredstva te institucije, je namreč namestnik zveznega sekretarja za finance Ante Zelič izjavil, da znašajo vse obveznosti za 1971. leto 2.824 milijonov dinarjev, plačanih pa je približno 55 %.

Posamezne republike in pokrajine so svoje obveze izvrševale takole: BiH 56 %, Črna Gora 56,5 %, Hrvaška 70,5 % in pol, Makedonija 69,5 % in Kosovo 26 %. Po besedah Ante Zeliča je vzrok za zaostajanje z vplačili v tem, da je bil zakon o sredstvih obveznega posojila za letos sprejet šele 30. julija. Razen tega je potrebno iskati razloge za omenjene dolgove skladu tudi v sedanji nelikvidnosti našega gospodarstva. ZIS je zato pred kratkim odločil, da je treba celotni znesek akontacije vplačati v sklad do 31. marca prihodnjega leta. Predlagal je tudi več ukrepov, da bi republike v prihodnjem letu lahko redno izpolnjevale svoje obveznosti do sklada. V. K.

TE DNI SO REKLI

Predsednik Tito na seji predsedstva ZSJ:

„Več boste morali hoditi podjetja, se bolj približati delavcem, potem boste tudi več deli. Politike sindikatov ne morete krojiti tukaj, v pisarnah. Prav tako tega ne morem. Če bi šel med ljudi, ne bi mogel stopati proti tistemu, kar ni redu.“

Velikokrat sem slišal in tudi zdaj včasih slišim, da ste proti vladi, proti oblasti. Ker je navzoč tudi tovariš Džemal Bejedić, bi rad povedal, da lahko sindikati ogromno pomagajo zveznemu izvršnemu svetu v snovanju takšnih predpisov zakonov, kakršni ustrezajo delavskemu razredu. Sindikati namreč najbolj vedo, kaj delavski razred čuti, kaj želi in kaj potrebuje. To pa ni protidržavno. Nasprotno, iz tega mora izvršni svet črpati tisto, kar bo potem spravil na papir.

Včasih delajo zakone na pamet. In že čez nekaj mesecev pokaže, da niso nič vredni. Potrebno je torej več stikov, več sodelovanja med sindikati in državnimi organi, kot so zvezni in republiški izvršni sveti. Brez tega ne gre. Če kje sindikati zahtevajo kaj, čemur ni mogoče ugoditi, če denimo, zahtevajo prevelika materialna sredstva, zvezna vlada pa ve, kaj premore, so potem potrebni dogovori, tako kot se sedaj med seboj dogovarjajo republike. Ne verjamem, da delavski razred ne razumel, kaj je možno, kaj pa ne, če mu bodo to sindikati razložili. Zakaj pa marsičesa ne zmoremo? Zato, ker so mnogi sami sebe že domala pojedli. Pri tem imam v mislih nekatere podjetja, tako imenovane politične tovarne, ki se bodo morale pravi ali slej preusmeriti – nekatere se že preusmerile – ali pa jih bo treba zapreti. Delavcem se vse da razložiti; če nečesa nisi ustvaril, tudi nimaš kje vzeti, sicer vlada morala odvzeti sredstva, ki jih je zaslužil nekdo drug. Delavcem je to treba razložiti – in razumeli bodo! Vse konfliktno zadeve v podjetjih je treba reševati skupno.

Rekel bi še nekaj o 21. in 22. ustavnem dopolnilu, ki so ju tudi kaj tovariši poudarili.

Treba je vedeti, v čem je njuno bistvo, in delavcem takoj razložiti, do česa so upravičeni na podlagi teh dopolnil. Zdaj se to še ne uresničuje. V teh dveh amandmajih so tudi stvari, ki jih ni mogoče uresničiti takoj, vendar tudi veliko takih, kjer je to mogoče. Zlasti ko gre za načrtovanje. Ali delavci vedo, kakšne načrte imajo njihova podjetja in kdo jih bo sestavil? Ali vedo, kako je z izvozom in uvozom, ali imajo zaslužena sredstva, da lahko uvozijo toliko in toliko surovin? Mislim, da ne vedo in vse to je treba ljudem boljše pojasnjevati.

Zdaj imamo opraviti z mnogimi težavnimi zadevami. Ena najtežavnijih je naglo urejanje vprašanj gospodarske stabilizacije, zlasti še vprašanj, ki delavce najbolj tarejo in za katera pričakujejo rešitve. Ne bi želel, da bi nekega dne namesto študentov na ulicah imeli delavce. To ne bi bilo dobro, pa tudi potrebno ni! Delavcem lahko dokažemo vse, kar je upravičeno. Nekoč sem že povedal svoje mnenje o prekinitvah dela, ko je delavcem vsega dovolj in ne vedo, na koga naj se obrnejo. Pri tem morate biti vi, sindikati, odločnejši. Če podjetje lahko razreši problem po prekinitvi dela, bi ga lahko tudi pred tem. V tem smislu morate biti prožnejši!

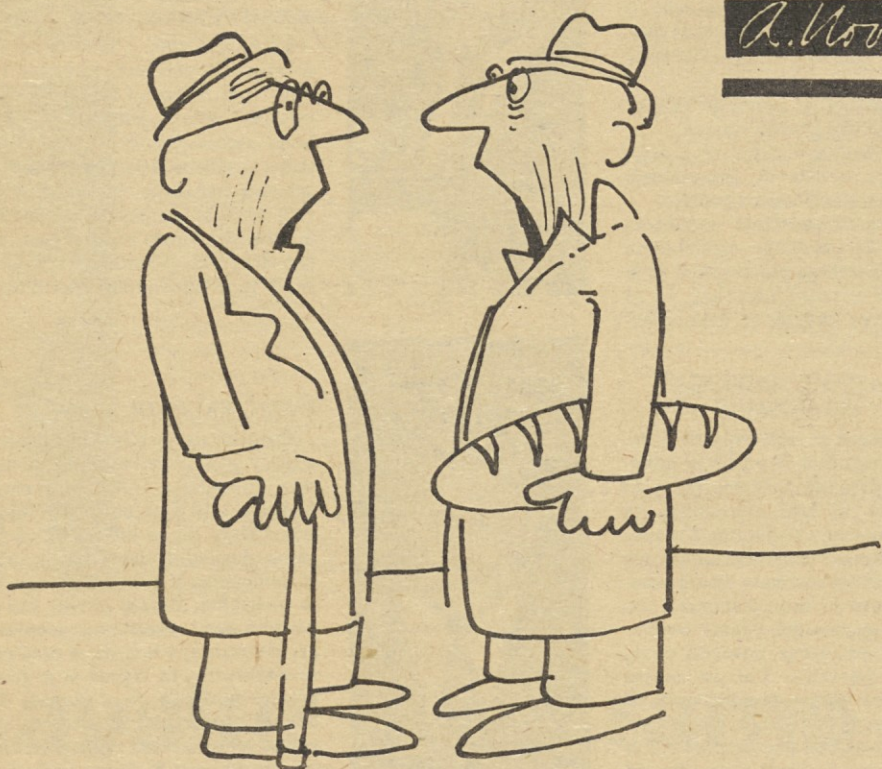
Gre tudi za ekonomsko vprašanje

Od 540.000 otrok v starosti od 3 do 7 let v Srbiji je v otroških ustanovah samo 40.000 otrok, in še to v glavnem otrok premožnejših staršev. V sindikatih Srbije zaradi tega poudarjajo, da je otroško varstvo ekonomsko vprašanje in ne samo problem šol, ženskih organizacij in vzgojnih društev. Če pa je otroško varstvo problem celotne družbe, potem ga je potrebno vgraditi v vse načrte razvoja.

Pred dvema letoma so v Srbiji za otroško varstvo dajali 0,26 % narod-

nega dohodka, lani 0,56 %, letos pa skupaj z otroškim dodatkom 1,14 %. Sedanje gospodarjenje s sredstvi, poudarjajo v sindikatih, samo povečuje socialne razlike, ker so skladi za otroško varstvo preozki in ker imajo pri razdeljevanju sredstev glavno besedo posamezniki, razen tega pa so brez vpliva na ta sredstva tisti, ki jih ustvarjajo.

V Srbiji sedaj razpravljajo, ali naj se vsa sredstva združijo na republiški ravni ali pa po posameznih občinah.

– Devalvacija gor, devalvacija dol! Jaz sem tako navajen, da moram jesti ...

Industrija bombažnih izdelkov-Kranj

SPECIALIZIRANA TOVARNA JAKUAET (žakart) DEKORATIVNIH TKANIN IN GRADLOV

RUDNIK LIGNITA VELENJE

ŽELI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM
LJUDEM USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972

Občinski sindikalni svet Kočevje

Občinska konferenca ZKS Kočevje

Občinska konferenca SZDL Kočevje

Skupščina občine Kočevje

Občinska konferenca ZMS Kočevje

Občinski odbor ZB NOV Kočevje

želijo vsem delovnim ljudem uspešno in zado-
voljno novo leto 1972!

DE SPET V AKCIJI: KAKO DO ZASLUŽKA 1.000 DINARJEV

NAMESTO SKLEPNE BESEDE

Podpredsednik RS ZSS Jože Globačnik je ob zaključku naše akcije med drugim dejal: »V okviru celovitega socialnega programa, ki naj bi vplival na zmanjševanje socialnih razlik, se v sindikatih zavzemamo tudi za to, da bi osebne dohodke opredelili kot ekonomsko kategorijo, čemur, žal, za zdaj ni tako.«

Od 14. avgusta, ko smo z obiskom v koprski „Agrari“ začeli našo akcijo, kako do zaslužka 1000 dinarjev za normalno delo v rednem delovnem času, smo obiskali skupaj 16 podjetij različnih panog, da bi izvedeli, kako uresničujemo priporočilo in sklep III. konference slovenskih sindikatov o zagotovitvi takih najnižjih osebnih dohodkov.

„Akcija 1000 din.“ kakor se glasi popularni naziv za ta prizadevanja slovenskih sindikatov, je bila zasnovana tako, da bi ob koncu letošnjega leta ne bilo nobenega delavca več na Slovenskem, ki bi še prejemal manj kot tisočaka na mesec.

Do konca leta pa je le še nekaj dni, zato sklenimo tudi našo akcijo z dvema vprašanjema:

- Kaj so pokazali in na kaj so opozorili obiski v delovnih organizacijah?
- Kako v sindikatih ocenjujejo mnenja, izrečena v kolektivih, ter kakšna nasploh bodo njihova prizadevanja pri izboljšanju socialne varnosti zaposlenih?

„VSE DOBRO, AMPAK...“

Vsak naš razgovor v delovnih organizacijah smo zasnovali tako, da so odgovorni predstavniki podjetja nanizali možnosti in mnenja glede izpolnitve priporočila III. konference slovenskih sindikatov o najnižjem zaslužku 1000 din že v letošnjem letu, medtem ko so neposredni proizvajalci odgovarjali na vprašanje, kaj menijo o tej pobudi sindikatov in kje v svoji delovni organizaciji vidijo možnosti za boljše gospodarjenje, ki bi jih veljalo izkoristiti in s tem zagotoviti izboljšanje osebnih dohodkov.

Upošteva taka naša izhodišča bi bil povzetek razgovorov v delovnih organizacijah naslednji:

Odgovorni predstavniki podjetij in neposredni proizvajalci so bili enotnega mnenja, da zahteva sindikatov po najnižjem zaslužku 1000 din nasploh pomeni močan političen pritisk na izboljšanje gospodarjenja, na interno stabilizacijo podjetij kot osnovnih gospodarskih celic. Stabilizacija gospodarjenja pa zanje razen drugega pomeni tudi začetek selektivne kreditne politike, skratka politike, ki bi poslovno uspešnim in po konceptih gospodarjenja naprednim kolektivom omogočala uresničenje njihovih načrtov, ki so zdaj bodisi močno ogroženi zaradi pogojev gospodarjenja, ki veljajo za posamezne panoge! Bodisi zaradi nelikvidnosti.

Naslednje skupno mnenje „vodilnih“ in delavcev v proizvodnji je, da do zaslužka vsaj 1000 din lahko pridejo samo z delom, kar pomeni, da zaradi splošnih, prej navedenih pogojev gospodarjenja za določen čas pristajajo tudi na nižje zaslužke, samo da bi okrepili materialno osnovo gospodarjenja. Še tretje skupno mnenje: glede na naraščanje življenjskih

stroškov naj bi se tudi „spodnja meja“ osebnih dohodkov dvigala v korak z draginjo. To bi vsaj delno omililo težave, ki v praksi nastajajo zaradi tega, ker najmanjši osebni dohodek 1000 din velja tako za samske delavce kot za družinske očete ali matere samohranilke in ker je dinar „manj vreden“, denimo, v Ljubljani ali na obalnem področju kot pa na nerazvitem območju – v Trebnjem, Baški grapi in podobno. Skratka, minimalni osebni dohodek naj bi bil v bodoče tudi regionalno in socialno opredeljen.

Značilno je še mnenje, ki so ga izražali samo neposredni proizvajalci: akcija sindikatov je hvale vredna, ker so se zavzeli tudi za revnejše sloje prebivalstva. Glede na draginjo bi morali to storiti že prej – tako so govorili tisti, ki prejšnjih akcij sindikatov lani za minimum 800 din niso poznali – oziroma bi morali postaviti mejo višje – tako so zvečine odgovarjali preostali.

KAKO BODO UKREPALI SINDIKATI?

Kaj o vsem tem, kar smo zapisali, menijo v sindikatih? Kakšna bo njihova prihodnja akcija na tem področju? Odgovarja podpredsednik RS ZSS Jože Globačnik:

„Dejstvo, da oba družbena dogovora o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, da tudi samoupravni sporazumi podjetij posameznih dejavnosti predvidevajo valorizacijo kalkulativnih osebnih dohodkov glede na gibanje življenjskih stroškov, še ne pomeni, da se sindikati s tem odpovedujejo kakršnikoli akciji na področju urejanja najnižjih zaslužkov, trenutno določenih na 1000 din mesečno za normalno delo v rednem delovnem času. Kakšna pa bo ali kakšna naj bi bila stopnja valorizacije, je trenutno še prezgodaj napovedovati. Gre

namreč za to, da so samoupravni sporazumi komaj začeli veljati in da še ni znano, kolikšna bo družbeno upravičena – neobdavčena masa za izplačilo osebnih dohodkov, ko bodo sporazumi v celoti uveljavljeni. Zato bo na te podatke treba počakati vse dotlej, dokler ne bomo imeli v rokah analize zaključnih računov za letošnje leto. Prav zaradi teh dejstev so se podpisniki obeh družbenih dogovorov tudi sporazumeli, da se morebitna valorizacija kalkulativnih osebnih dohodkov lahko opravi šele po analizi zaključnih računov za leto 1971. Poudaril bi, da v prid taki odločitvi govori tudi največja zamrznitev vseh cen.

Sicer pa se v sindikatih zdaj zavzemamo za to, da bi tudi osebni dohodki postali izrazito ekonomska kategorija, medtem ko danes temu ni tako, saj v imenu socialnega statusa zaposlenih v enakem razmerju subvencioniramo tudi tiste, ki so tega najmanj potrebni, ko, skratka, v isti koš mečemo družine in delavce z nizkimi, srednjimi in visokimi dohodki, z otroki v predšolski in šolski dobi, pri katerih glede na starost in stopnjo šolanja spet na-

stajajo različni izdatki itd. Kakor ste lahko slišali na zadnji seji predsedstva RS ZSS (glej prejšnjo številko DE, op. pisca), se v sindikatih zavzemamo za celovit socialni program, ki naj bi, razen vsega drugega, vplival tudi na boljši socialni status ljudi in družin z nižjimi dohodki, za program, ki naj bi skratka vplival na zmanjševanje socialnih razlik, ki dandanes so v naši družbi. Dokler pa tak program ne bo izoblikovan in tudi sprejet, se bomo v sindikatih posebej razumljivo zavzemali tudi začasne in delne rešitve na različnih področjih, če bi z njimi kakorkoli lahko vplivali na boljši standard naših ljudi. Poudarjam pa, da se vse dotlej, dokler tak program ne bo sprejet, v sindikatih ne mislimo pogajati o cenah osnovnih življenjskih potrebščin, predvsem pa ne o cenah živil.“

MILAN GOVEKAR

Komentatorjev stolpec

Ni odgovornosti brez sankcij!

Odkar je zvezni izvršni svet zamrznil cene, ni na sestankih slišati več toliko kritik o draginji, zato pa se tu in tam že oglašajo bojazen, če ne bomo morda kmalu zamrznili tudi osebnih dohodkov. Precej ekonomistov ta ukrep celo svetuje – denimo na nedavnem posvetu v Opatiji – saj sodijo, da je neobvladano naraščanje osebnih dohodkov eden izmed glavnih vzrokov inflacije. Če smo res v veliki gospodarski stiski – pravijo – naj bi vsi zategnili pasove in ne le tisti, ki morajo zdaj ceneje prodajati, kot bi prodajali, če bi imeli proste roke pri določanju cen.

Ob opozorilih vseh vrst o „zategovanju“ pasov pa postaja vse bolj jasno nekaj drugega: čeprav so delavci najmanj krivi za sedanje gospodarske razmere, jih najbolj občutijo. Vse več podatkov namreč govori, da delavci ravnajo in odločajo kot dobri gospodarji in da so očitki, da mislijo samo na svoj žep, popolnoma neutemeljeni. V veliki večini delovnih organizacij je razmerje med osebnimi dohodki in skladi takšno, da potrjuje polno odgovornost neposrednih proizvajalcev za reprodukcijo in nadaljnji razvoj delovne organizacije. Izход iz sedanjega položaja zato gotovo niso tanke kuverte. Rešitev je na drugi strani, na katero pa je vpliv neposrednih proizvajalcev zelo majhen oziroma ga sploh ni. Čeprav različni „paketi“ ukrepov skušajo vplivati in reševati gospodarske razmere, je popolnoma očitno, da brez sistemskih rešitev ne bomo dosegli stabilizacije in da bo zato „zategovanje“ pasu še bolj prizadevalo tiste, ki so za sedanje razmere najmanj krivi! Pa tudi razlike med tistimi, ki malo delajo in dobro živijo, ter med tistimi, ki veliko delajo in malo zaslužijo, bodo vse večje.

Zato nedvomno kaže pritrčiti tistim gospodarstvenikom in politikom, ki sodijo, da za socialne razlike ni bistveno, koliko ima kdo dohodka. To, koliko ima kdo dohodka, je prav gotovo pomemben element razlikovanja med ljudmi. Toda bistveno je, kdo odloča o tem, koliko imajo ljudje dohodka in zakaj naj gre večina ustvarjenih sredstev, kdo ima možnost usmerjanja in razdeljevanja ne samo dohodka, temveč tudi drugih dobrin. Kontrola nad možnostjo razdeljevanja dobrin in s tem tudi razdeljevanja dohodka je nedvomno pomembnejše, kakor pa samo omejevanje razlik med osebnimi dohodki, ali zoževanje razponov med njimi, kot tudi pravimo.

Prav vsesplošna razdeljenost ljudi v nadrejene in podrejene, ki temelji na sedanjih proizvodnih in družbenih odnosih, je slej ko prej osnovni vir socialnega razlikovanja in razslojevanje v naši družbi. Zato bi morali zagotoviti odgovornost za to, da bi družbene lastnine nihče ne mogel uporabljati za osebno okoriščenje. Osnovni pogoj za uresničitev takšne vrste odgovornosti kot subjektivnega elementa pa je dosledno izvajanje sankcij proti vsem, ki so si neupravičeno pridobili osebne koristi iz uporabe družbene lastnine in proti interesom drugih ljudi.

Dokler vsi ljudje na vseh ravneh samoupravnega odločanja ne bodo javno, materialno in moralno odgovarjali za storjene napake, toliko časa bo preganjanje „malih rib“ zato, ker so si prilastili nekaj tisočakov, le demagogija. S tem le odvrčamo pozornost ljudi od resnično pomembnih napak na manj pomembne, socialne razlike pa odpravljamo ob posledicah, namesto da bi se lotili njihovih resničnih vzrokov.

S takšno prakso velja torej prekiniti, če res želimo izkoreninirati socialne razlike tudi z dejanji – ne samo z besedami! Prekiniti pa jo je možno le z doslednim nagrajevanjem po rezultatih dela in z večjo demokratizacijo medsebojnih odnosov v vseh delovnih in družbenopolitičnih skupnostih.

V. B.

HELIOS

KEMIČNA INDUSTRIJA DOMŽALE, Ljubljanska 114

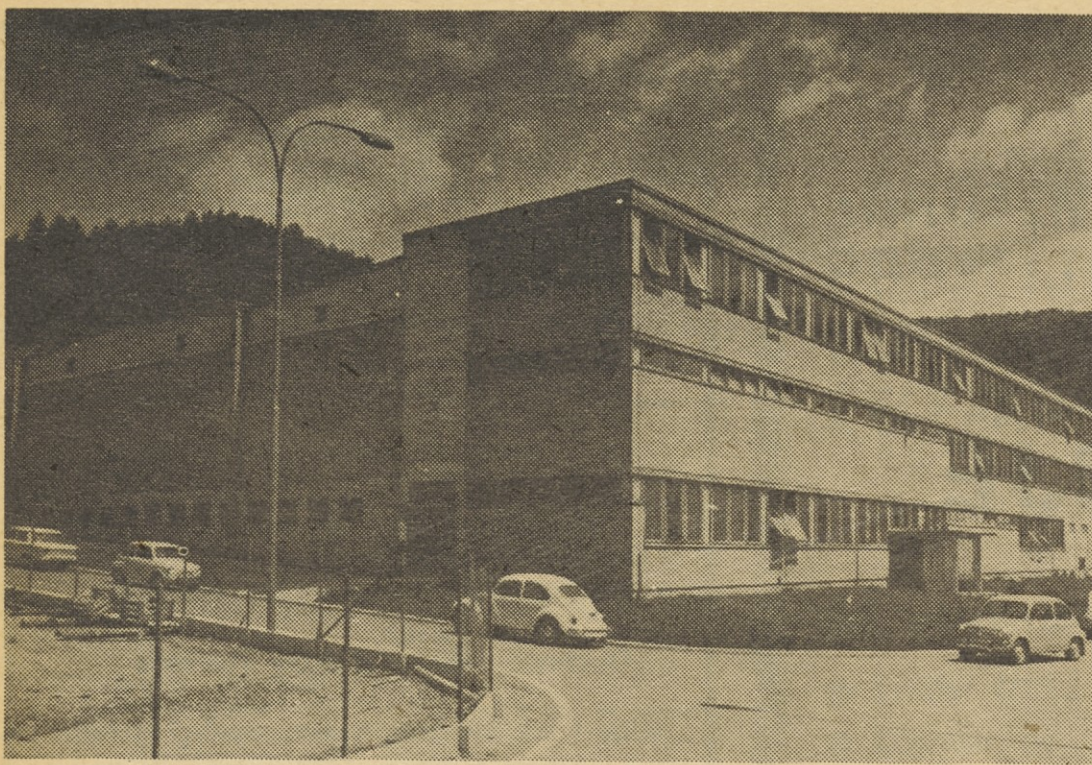
ZA POTREBE INDUSTRIJE IN ŠIROKE POTROŠNJE PROIZVAJAMO:

- Osnovne temeljne barve in kite
- Emajle DOM, DOM EXTRA, LUMALIN, LUMALIN EXTRA, TESAROL, TESOLUX, PIRATOL SUPER, za notranji in zunanji pre-maz
- Nitro lake in emajle za les in kovino
- Dvokomponentne lake in emajle za les in kovino
- HELIOPOL (poliester) lake in emajle
- Eno in dvokomponentne kislino-trdilne lake in emajle NITRO-

- PLAST in HELIODUR
- Premaze za embalažo in kovinsko predelovalno industrijo
- Premaze za avtoindustrijo MOBIL in AVTOLUX
- Alkidne in disperzijske barve HELIODEN in HELIOPLAST
- Svinčene okside (minij, glajenko)
- Svinčeno belilo in sulfat
- Kromove pigmente
- Kazeinske in koloidijske barve za usnje
- Škrobe (krompirjev in koruzni) naravne in razgrajene

Vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem želimo srečno in uspešno novo leto 1972!

Tovarna polprevodnikov v Trbovljah

Vsem svojim poslovnim partnerjem in vsem delovnim ljudem Slovenije želi Iskra srečno in uspešno novo leto 1972!

— S katerim najtežjim problemom se je letos borila vaša sindikalna organizacija?

— Največji uspeh, ki ste ga dosegli letos?

— Problem, za katerega menite, da bo v prihodnjem letu vaša najvažnejša naloga?

ODGOVARJA: Adolf ŠUŠTAR, predsednik občinskega sindikalnega sveta Novo mesto

Občinski sindikalni svet Novo mesto je na osnovi II. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije in na osnovi akcijskega programa slovenskih sindikatov sprejel svoj akcijski program, v katerem si je zadal za nalogo uresničiti cilje našega družbenega in ekonomskega razvoja ter na vseh področjih uve-

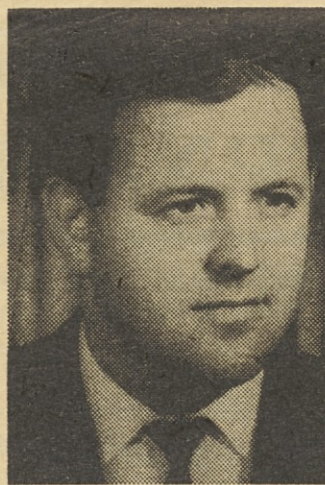
ljaviti večjo socialno varnost delovnih ljudi.

Težišče naše dejavnosti je na osnovnih sindikalnih organizacijah zato smo pozornost posvetili predvsem povečani aktivnosti osnovnih organizacij. Želeli smo reševati socialno varnost delovnega človeka neposredno na delovnem mestu oziroma v delovni organizaciji, zato je bila naša osnovna in najtežja naloga vnesti v pravilnike o delitvi dohodka in osebnih dohodkov načela samoupravnih sporazumov. Tako smo zagovarjali stališče, da naj bo 1000 dinarjev spodnja meja osebnega dohodka, da naj bi v skladu s stališči sindikatov uveljavili določila o izplačevanju regresov za letni oddih, namoestila za čas bolezni, plačila za nadurno in nočno delo, da bi povečali sredstva za stanovanjsko gradnjo.

Naš največji uspeh v letošnjem letu je z referendumom izglasovana združitev delavskega in

kmečkega sklada zdravstvenega varstva. Naši delavci so dokazali, da so za reševanje problemov našega kmeta, saj je glasovalo za združitev kar 73,16% od vpisanih glasovalcev. Sodimo, da je to resnično prvi konkreten korak pri uresničevanju sklepov III. konference ZKS, ki je razpravljala tudi o socialni diferenciaciji na vasi, čeprav nekateri v Sloveniji tega ne priznavajo.

V letu 1972 nas čaka veliko konkretnih nalog, posebno pri uveljavljanju ustavnih amandmajev k zvezni in republiški ustavi in pri uveljavljanju ekonomske politike. Prvi del naših nalog obsega predvsem uveljavitev XXI. in XXII. ustavnega amandmaja. V ta namen smo že pripravili analizo sedanjega položaja temeljnih organizacij združenega dela, ki nam bo služila kot podlaga za nadaljnje delo. Na seji sveta in na posvetovanju sindikalnih predstavnikov dolenske regije smo se že dogovorili o na-

logah, ki si jih bomo v prihodnjem letu prizadevali čimprej rešiti. Naša naloga pa bo tudi to, da bomo stalno spremljali, kako se samoupravni sporazumi uresničujejo v praksi.

ŽE V APRILU BO STEKLA NOVA PROIZVODNJA

Iskrina Tovarna polprevodnikov v Trbovljah je podala roko ameriški tvrdki Knapic Associates

Iskrina tovarna polprevodnikov v Trbovljah od svoje ustanovitve do danes ni uspela uresničiti razvojnega programa, ki si ga je začrtala. V tovarni pravijo, da sta vzroka za to predvsem dva: tehnološka revolucija v proizvodnji polprevodnikov, sicer pa zapletene splošne razmere v svetu in z njimi nestabilni pogoji trgovanja.

„Zato smo si prizadevali, da bi obogatili dosedanje sodelovanje z ameriški partnerji — tudi s skupnimi vlaganji. Vedeli smo, da potrebujemo za svoj obstoj moderno tehnologijo in hkrati izdatno pomoč pri prodiranju na zahodno tržišče...“

„Nadaljnji program predvideva, da bomo že v februarju prihodnje leto začeli z montažo opreme in s pričevanjem delavcev...“ razodevajo svoje načrte v Trbovljah. „Aprila naj bi stekla nova proizvodnja po tehnologiji ameriškega partnerja...“

Poleg potrebne opreme je poslalo podjetje Knapic v Trbovlje tudi strokovnjake, ki bodo najmanj pet let spremljali novo

proizvodnjo in sodelovali pri izboljšanju tehnologije.

V tovarni pričakujejo, da bodo ameriški strokovnjaki za vzeto vključili v življenje in delo kolektiva in da bodo nesebično priskočili na pomoč vselej, ko bo to potrebno. Seveda bodo imeli enako pravico do besede, kot jo pač imajo vsi člani kolektiva. Čemu ne? Vsi tovarni bodo imeli namreč skupni cilj: prigrisati čim več! Za možnost nadaljnje razvoja in seveda za višji življenjski standard zaposlenih.

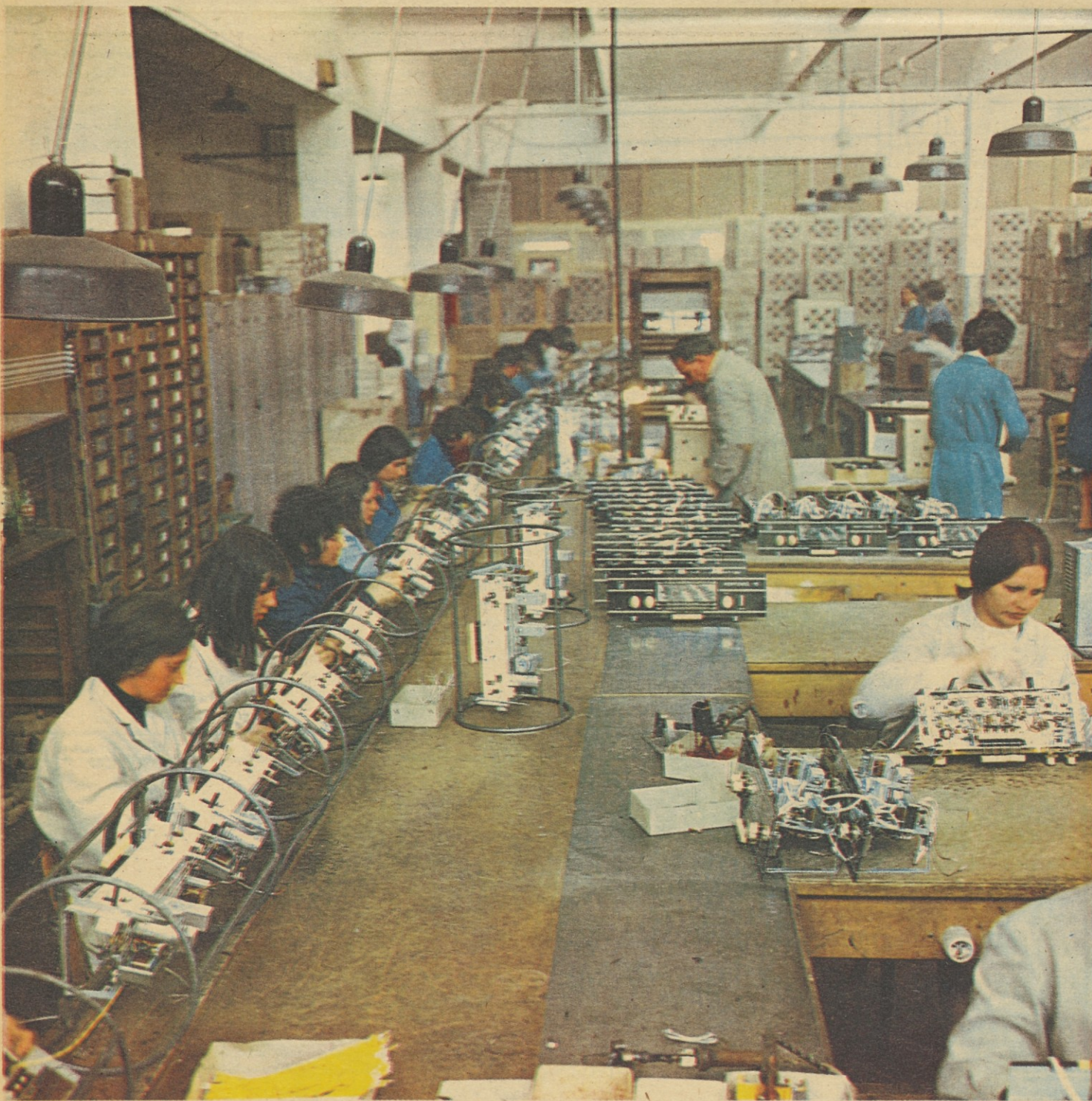
NEOKRNJENA NAČELA SAMOUPRAVLJANJA

In kakšne bodo oblike poslovnega odločanja? Dosedanja oblika samoupravljanja se ne bo spremenila, pač pa bodo dodatno formalizirali skupni poslovni odbor, v katerem bosta zastopana oba partnerja s po dveh članoma. Ta odbor bo razpravljal o vseh vprašanjih v zvezi s skupnimi vlaganji, razpravljal bo o organizacijskih, finančnih, tehničnih in ekonomskih vprašanjih tovarne.

Poslovni odbor bo torej obravnaval splošno problematiko, njegovo mnenje pa bodo potlej posredovali samoupravnim organom. Tako bo opravljal skupni poslovni odbor funkcijo nekakšnega poslovnega kolegija. Za nemoteno in pravilno delo odbora bodo pripravili poseben poslovnik, ki bo temeljil na statutu podjetja.

A. UL.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti medex polijaven Ljubljana

Tovarna radijskih sprejemnikov v Sežani je v letošnjem letu dala na trg številne tipe novih v celoti tranzistoriziranih radijskih sprejemnikov, med katerimi zasluži posebno pozornost SAVICA z vgrajenim kasetnim magnetofonom.

EXCORRADO

TONIC WATER

Pa še res je...!

Včeraj sem imel srečo. Na poti v službo sem dohitel Janeza. Človek mora imeti res srečo, da ga sreča, saj kot družbenopolitični delavec prebije večino delovnega in prostega časa na različnih sestankih. Po besedah o vremenu je pogovor nanesel na zasebno življenje. Pa mi je Janez potarnal, kako dolgo so mu popravljali mercedes in da je zaradi tega v zamudi z gradnjo počitniške hišice na Jadranu. Potlej sva prišla do pisarne.

Sedel sem za mizo. Čakalo me je toliko dela, da nisem vedel, kje naj zagrabim. Zmotila me je sodelavka, ki je predme potisnila vabilo družbenopolitične organizacije za sejo. Komaj sem čakal, da mi bo minil delovni dan. Že minutko pred koncem delovnega časa sem odhitel iz podjetja. Nisem hotel zamuditi seje, katere dnevni red je obetal zanimivo problematiko. Med točkami dnevnega reda je bila namreč tudi točka o socialnem razlikovanju. Ves zamisljen, kako se bom vključil v razpravo, sem stopil v dvorano. V njej je bilo že polno ljudi. Med njimi pa sem opazil tudi Janeza.

Sestanek se je začel. Ko je predsedujoči prišel do točke o socialnem razlikovanju, je predal besedo Janezu. Govoril je in govoril. Ostro je obsodil vse tiste, ki na lahek način pridejo do premoženja brez žuljev na rokah. Oči so se mi iskriale, ko sem ga poslušal. Prepričan sem bil, da bo hišo podaril revežem, avto pa prodal in dal denar Rdečemu križu. Drugih točk dnevnega reda niti nisem več poslušal. Še vedno sem mislil samo na Janezove odkrite besede. Ko smo končali s sestankom, me je vijudno povabil, naj prisedem v njegov avto, če grem domov.

V udobnem sedezu mercedesa sem mu čestital za dobro pripravljen govor. Odmahnil je z roko in dejal: „Kaj to, imel sem že boljše. Veš, nekdo pač mora spregovoriti o problemih.“ Zatem mi je znova začel govoriti, koliko dela ima s počitniško hišico in da mu avto ne gre več tako, kot bi moral. Kmalu bo moral kupiti novega. Ob tem pa ni pozabil povedati, da z mercedesa ne gre.

Ko sva se ustavila pred blokom, v katerem stanujem, sem izstopil. Lepo sem se mu zahvalil in že stopal po stopnicah. Pustil sem misli na socialne razlike in začel računati, kako bom kupil premog in plačal elektriko, da mi bo ostalo še kaj do konca meseca.

OBAD

Samo malo se povzpneš v hribe in „zležeš“ iz megle, ki v mestih tišči k tlom. Sonce in svež zrak ter prijetno nedeljsko popoldne! — Foto: D. Šuštaršič

Mestni svet Zveze sindikatoev Ljubljana

z mestnimi odbori:

sindikata delavcev industrije in rudarstva,

sindikata delavcev gradbeništva,

sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije,

sindikata delavcev prometa in zvez,

sindikata delavcev storitvenih dejavnosti,

sindikata delavcev družbenih dejavnosti

želi vsem članom sindikata in njihovim svojcem srečno in uspešno novo leto 1972!

PODOBE NAŠEGA ČASA

— Tončka?
— Prosim, tovariš sekretar.

— A veste, kdo me je klical?

— Ne, sem takoj zvezala. Glas pa se mi je zdel znan.

— Štefan je bil.

— O, menda ja ne! Jaz sem pa kar tako na hitro in uradno...

— Ne ženite si tega preveč k srcu. Tudi jaz sem najprej mislil, da gre za tistega Štefana, ki pritiska name zaradi službe; potem šele se mi je posvetilo, kdo me kliče.

— Kaj resnega?

— Prosil me je, če bi bil tako prijazen in tako naprej, saj veste, kako zna, in spregovoril za komisijo nekaj o aktualni situaciji. Priznati moram, da mi je vzelo sapo, saj ni še tega štirinajst dni, ko je sredi mojega stavka odložil slušalko. Saj menda veste to, ne?

— Pravzaprav, če sem odkrita...

— No, že dobro. Skratka: drl se je name, zdaj je pa ko med.

— Časi se spreminjajo...

— Pa bo menda res. Kako je to čudno, kaj: le malo bolj ostro mora zapihljati, pa ni pri nekaterih več ne duha ne sluha prejšnje zvišenosti in zmrdovanja. Tako je prav: kdor predaleč seže, kar po prstih! Le kam bomo

kah, se najprej spomnijo name. Janez, tja, in razloži, kaj so zdaj naše naloge.

— Bova pisala, tovariš sekretar?

— Saj zato zdaj govorim z vami. Treba bi bilo sestaviti koncept za nastop na komisiji. Če bi bili tako pri-

TREBA JE ITI VASE

prišli, če ne bo reda. Ali vam nisem o tem že zdavnaj govoril, tovarišica Tončka?

— Ja, govorili ste, tovariš sekretar.

— No, vidite! Čas je le pokazal, da imam prav. Prej me pa ni hotel nihče poslušati. Ampak jaz sem vse to že dolgo vedel in sem kdaj pa kdaj tudi kaj rekel, pa kaj, ko je šlo ljudem skozi eno uho noter, skozi drugo pa ven. A ko kje zagrmí in je treba držati situacijo v ro-

jazni, tovarišica Tončka, in naročili kavo.

— Takoj! Ja, tu tajništvo. Za sekretarja prosim dvojno. Takoj, če je mogoče! Hvala!

— Ja, prav! Zdjaj pa dajte v stroj čist list. Ni vam treba paziti na obliko in rob, saj bo le prvi koncept. Zame, ne še za Štefana. Pišite! Najprej: kaj ljudem iznesti. Saj res, kaj? Mislim, da je treba iznesti kar največ, vendar pa odločno reagirati, če bodo ljudje želeli kaj zakulisnih

KREDITNA BANKA PTUJ

ŽELI VSEM VARČEVALCEM IN DELOVNIM LJUDEM
SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972

— S katerim najtežjim problemom se je letos borila vaša sindikalna organizacija?
 — Največji uspeh, ki sta ga dosegli letos?
 — Problem, za katerega menite, da bo v prihodnjem letu vaša najvažnejša naloga?

ODGOVARJA:

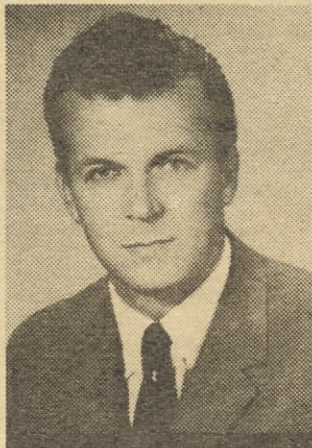
Tihomil JAVORŠEK, predsednik Obalnega sindikalnega sveta Koper

V zadnjem letu — dveh smo največ dela posvetili prizadevanjem, da bi vsaka delovna organizacija sprejela svoj razvojni program, s katerim bi si določila jasnejšo gospodarsko usmeritev, pa tudi jasnejšo perspektivo svojih delavcev. Razumljivo je, da se težišče dela osnovnih organizacij sindikata ob takih prizadevanjih spreminja, saj se usmerja k bistvenim problemom v delovnih organizacijah.

Ugotovili smo, da mora v razvojnih programih biti dan velik poudarek kadrovski politiki, saj ugotavljamo, da zelo hiter razvoj obalnega območja terjajo vedno več strokovnih kadrov, ki pa jih skoraj ne moremo več dobiti niti na našem niti na širšem območju. Zato si bomo morali prizadevati tudi za to, da bi na obalnem področju ustanovili nekatere strokovne šole, kjer bi se solali potrebni strokovni kadri za specifične potrebe obalnega območja, kaže pa se tudi že potreba po ustanovitvi nekaterih višjih in visokih šol. Vse te težnje moramo seveda uskladiti s širšo regionalno mrežo strokovnega šolstva na Primorskem, da bi bile te šole tudi ekonomsko upravičene.

V političnem delu je težko govoriti o največjih

uspehih, saj ti niso odvisni samo od prizadevanj v naši lastni organizaciji, temveč tudi od skupnega, usklajenega delovanja ostalih družbenopolitičnih dejavnikov. Lahko pa rečem, da je letoš-

nje leto bilo pri nas zelo razgibano, saj smo — mimo ostalega — na šestih letnih konferencah posameznih dejavnosti določili svoje bodoče naloge, zveza sindikatov Izole, Kopra in Pirana pa je pregledala svojo dejavnost ter si s programom nalog začrtala svoje nadaljnje delo na I. konferenci v Kopru, 13. t. m. Ta konferenca nas obvezuje na razreševanje tistih problemov, ki so stalno prisotni v delovnih organizacijah.

V našem delu ugotavljamo, da večje poslovno-tehnično sodelovanje in integracijsko povezovanje pomeni neizbežno življenjsko in gospodarsko nujnost, saj imamo na zelo majhnem prostoru več skoraj istovrstnih podjetij, med katerimi pa zelo šepa celo poslovno-tehnično sodelovanje. Izjema so bila tri trgovska podjetja iz Izole in Kopra, ki so se leta 1969 fizično in pravno združila in že po dveh letih in pol zgradila moderno trgovsko hišo v Kopru.

Integracije pri nas ne zavirajo samo ekonomski, temveč tudi drugi razlogi, med katerimi je tudi pomanjkanje strokovnih kadrov, ki bi znali voditi proizvodnjo tako, da bi bila na trgu lahko konkurenčna. Delavci se zavedajo, da je nadaljnji napredek podjetij ob že doseganih višjih tehnoloških dosežkih in boljši organizaciji dela odvisen predvsem od uspešnih strokovnih kadrov.

V prihodnjem letu si bomo morali zelo prizadevati, da bi na obalnem področju prišlo do večjih integracijskih gibanj. Pri tem bomo morali dosledno izhajati iz stališča, da našo pomoč zaslužijo vse integracijske težnje, kakor tudi tesnejše poslovno-tehnično sodelovanje. Vztrajali bomo, da mora vsaka integracija temeljiti na zdravih ekonomskih osnovah in dolgoročnih interesih delovnih ljudi, kakor seveda tudi pri tem, da morajo delavci, zaposleni v integriranih enotah, imeti vse gospodarske in samoupravne pravice, ki jim pripadajo po veljavni zakonodaji.

Kdaj združitev aluminijске industrije?

Če si hoče zagotoviti Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem nadaljnji obstoj, mora poskrbeti za svojo proizvodno bazo in modernizirati obrate
 ● V Kidričevem tesno sodelujejo s tovarno Impol v Slovenski Bistrici ●

O integraciji med Tovarno glinice in aluminija v Kidričevem in tovarno Impol v Slovenski Bistrici že dalj časa govorijo. O tem aktualnem vprašanju razpravljajo že na raznih družbenopolitičnih forumih in v družbenih organizacijah, vendar iz Kidričevega ni mogoče dobiti nobenega točnega odgovora. To je po svoje tudi razumljivo, zlasti če upoštevamo položaj, v kakršnem je danes aluminijška industrija, ne le pri nas, ampak po vsem svetu. Sedanji padec cen aluminija na vseh svobodnih trziščih je znižal prodajne cene te dragocene kovine precej pod proizvodno ceno. Gre predvsem za tisti del proizvodnje, ki gre v prsto prodajo in to je približno 20 odstotkov vse svetovne proizvodnje. Razlog temu znižanju je prevelika proizvodnja aluminija, s tem pa je prizadeta tudi tovarna v Kidričevem. Po

takšnih cenah, kot jih sedaj oblikujejo na prostem trgu za aluminij, v Kidričevem ne morejo proizvajati, zlasti še, ker imajo zastarel tehnični postopek. V Kidričevem morajo čimprej pričeti s temeljito rekonstrukcijo, tako da bodo dosegli proizvodnjo na evropski ravni. Za to pa potrebujejo sredstva vseh svojih skladov, ki so jih zbrali v prejšnjih časih dobre konjunkturi in ki ob sedanjih inflaciji naglo kopnijo. Zaradi tega ne morejo uporabiti nobenega dela teh prihranjenih skladov za kakršnokoli združitev — pri združitvi z Impolom pa bi nujno morali načeti sklade. Sanacija finančnega položaja v Impolu je namreč nujna, vendar bodo tu morale pomagati banke in širša slovenska skupnost.

Tovarna v Kidričevem bo morala, če hoče zagotoviti nadaljnji razvoj in tudi obstoj pa-

noge sploh, poskrbeti za lastno proizvodno bazo in modernizirati obrate. Sicer pa tovarna glinice in aluminija v Kidričevem in Impol dobro sodelujeta, saj Kidričevo pomaga Impolu z znatnimi sredstvi. Več pa bodo le težka storili, če ne bo obdobje aluminijске krize podaljšalo še za nekaj let. V tem času pa morajo v Kidričevem zaključiti z modernizacijo proizvodnega postopka.

Tako se seveda postavlja osnovno vprašanje: ali naj se najprej združita v proizvodno celoto obe podjetji za izdelavo in predelavo aluminija, še preden je zaključena modernizacija, ali pa je treba najprej sanirati proizvodno bazo in se nato združiti obe tovarni.

D. P.

ZAVAROVALNICA SAVA

Centrala: LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19/1

Poslovne enote: CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, MARIBOR, MENGEŠ, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA, TRBOVLJE IN LJUBLJANA s poslovalnicama Zagreb in Rijeka

ASTRA 20 let

VELETRGOVINA LJUBLJANA, TITOVA 77
 UVOZ · IZVOZ

ASTRA

Cenjani bralce!
 Obveščamo te, da smo pred dnevi odprli novo tehnično trgovino v Ljubljani, Bežigrad 11. V njej lahko izbiraš vse vrste

- pohištvo
- tehnično blago, in sicer avto gume
- gumijasti izdelki
- vodovodno instalacijski material
- obloge za tla in stene
- keramične ploščice itd.

Skratka, pri nas dobiš vse za dom in industrijo, obenem pa bi te radi opozorili na našo sodobno blagovnico ASTRA, v kateri ti priporočamo nakup:

- športne opreme
- moške, ženske in otroške konfekcije
- daril (nakit, galanterija)
- krzna

Vsem bralcem DE se veletrgovina ASTRA toplo priporoča in želi srečno in veselo novo leto 1972.

Zakaj različne možnosti za pridobitev stanovanj?

Vsem, ki znajo ekonomsko misliti in vsaj za silo računati, je že dolgo znano, da se pri nas najbolj spleča vlagati denar v zid. V razmerah nenehne gospodarske negotovosti in inflacije prinašajo sicer tudi nakupi drugih vrst trajnih porabnih dobrin višje obresti, kot jih dajejo banke na hranilne vloge, vendar ne tolikšnih kot gradnja ali nakup stanovanja. Cena stanovanjske gradnje je zadnja leta skokovito naraščala, hkrati s tem pa se je, razumljivo, povečevala tudi vrednost lastniških stanovanj, ki so jih posamezniki zgradili s prihranki, s pomočjo kreditov ali kupili iz družbenega stanovanjskega sklada.

Med vsemi oblikami pridobivanja stanovanj je bila nedvomno najprivlačnejša: nakup družbenega stanovanja po tako imenovani knjižni vrednosti. Takšen nakup se je posrečil tudi mnogim uglednim ljudem.

Po podatkih, ki jih je do maja letos zbrala komisija za družbeni nadzor pri republiški skupščini, je bilo od 1. januarja 1965 do 31. decembra lani v Sloveniji tako ali drugače prodanih nad 3000 družbenih stanovanj ali stanovanjskih hiš. O tem, koliko hiš v družbeni lasti je prešlo letos v privatne doke, še ni uradnih podatkov, najbrž pa veliko, ker se že dve leti ve, da bo prišel v veljavo zakon, ki bo predpisal strožje kriterije za takšne kupčije.

Nič nelogičnega in protiusustavnega torej ni, če je konferenca ZKS, ko je obravnavala ta pojav, zahtevala, da je potrebno preprečiti preprodajo stanovanj v nenormalnih ekonomskih pogojih, ki temelje na posebnih ugodnostih posameznikov ali skupin. Del te naloge naj bi opravili z zakonom o pogojih za prodajo stanovanjskih hiš in stanovanj v družbeni lasti, ki določa osnovo za določitev izključne cene, pogoje za prodajo in sistem družbenega nadzorstva. Občinska pravobranilstva morajo na osnovi tega zakona do konca letošnjega leta pregledati vse kupoprodajne pogodbe o prodanih družbenih stanovanjih, rezultati tega dela pa bodo pomenili osnovo za obdavčitev povečane vrednosti osebnega premoženja, ki je bilo pridobljeno v pogojih visoke stopnje inflacije s pomočjo ugodnih dolgoročnih kreditov iz družbenih sredstev.

Te zahteve konference ZKS bi organizacijsko nedvomno ne bilo težko izpeljati. Njena uresničitve namreč ni odvisna toliko od pomanjkanja primernih predpisov za takšno akcijo, kolikor od volje in pripravljenosti tistih, ki naj o njeni izvedbi konkretno odločijo. Med odgovornimi dejavniki pa je precej takšnih, ki bodo s predvidenim vrednostnim stanovanjem tudi osebno prizadeti. Kot je znano, pa se privilegijem in neupravičenim dohodkom prostovoljno ni lahko odreči. Zato sprejetje omenjenega zakona samo po sebi tudi še ne zagotavlja njegove uresničitve. Njegovo uresničitve bo verjetno treba terjati (ali izsiliti) z bolj živahnimi akcijami, kot so sedanja zavistna modrovanja o nepravilnih nakupih stanovanj tistih, ki so „pri skledi“.

Kako do več stanovanj?

V Trbovljah bi morali zgraditi na leto 130 stanovanj ● Stanovanjski prispevek upokoencev naj ostane v občini

V stanovanjskem podjetju Trbovlje pravijo, da so sicer letos sezidali nekaj več najemnih družbenih stanovanj, ker so izročili svojemu namenu med drugim tudi 72-stanovanjsko hišo za upokoence in nekdanje borce NOV. Pravijo pa tudi, da je po uveljavljanju stanovanjske reforme leta 1965 zidava stanovanj nazadovala v primerjavi z obdobjem pred njo skoraj za polovico.

Letos sta v gradnji še dve večji hiši, pravzaprav stolpnica, v kateri bo 52, in manjši stolpček, ki bo imel 20 novih najemnih družbenih stanovanj. Obe hiši bosta vseljivi prihodnje leto. V

pr pripravah pa imajo graditev kar štirih stolpčev, v katerih bo po 20 novih stanovanj. Če bo vse po sreči, bodo dva začeli zidati leta 1972, tretjega in četrtega pa leta 1973. Vsa stanovanja bodo odkupila trboveljska podjetja. Za zdaj je veljal kvadratni meter stanovanjske površine okrog 3000 do 3100 din. V ceno je vključeno tudi komunalno opremljanje zemljišč, priprava in izdelava načrtov in drugo. Gradbena cena kvadratnega metra stanovanjske površine pa ni presegala 2400 din. V Trbovljah se seveda zavzemajo za to, da cene ne bi več tako naraščale, ker bodo samo v tem

VPRAŠALI SMO:

- S katerim najtežjim problemom se je letos borila vaša sindikalna organizacija?
- Največji uspeh, ki ste ga dosegli letos?
- Problem, za katerega menite, da bo v prihodnjem letu vaša najvažnejša naloga?

ODGOVARJA:

Rudi BREGAR, predsednik mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljana

Tole, kar bom povedal, morda res ni bil „najtežji problem“ delovanja sindikata v Ljubljani. Gre pa očitno za enega najbolj kompleksnih pri vlogi, pomenu in uspehih sindikatov. V letu, ki je za nami, smo si predvsem prizadevali okrepiti in vsebinsko obogatiti delovanje sindikatov v specifičnih pogojih našega mesta. Sindikalno članstvo dokaj kritično ocenjuje delo svoje organizacije. Take sodbe so največkrat plod slabega dela posamezne osnovne organizacije domačega kolektiva, kakor tudi premajhne obveščeni članstva o prizadevanjih, stališčih in vlogi sin-

dikatov kot celote.

Menili smo, da moramo doseči, da bodo osnovne organizacije sindikata kos zahtevnim in zapletenim problemom, ki jih je potrebno reševati v delovnem kolektivu. Celotno naše družbeno-ekonomsko in politično izobraževanje članov izvršilnih odborov osnovnih organizacij je namenjeno temu cilju. Obsežno izdajateljstva dejavnost mestnega sveta Zveze sindikatov: brošure, priročniki, obvestila, letaki in noveletne knjižice za celotno članstvo, ima prav tak namen.

Največji skupen uspeh družbenih dejavnikov v letošnjem letu je bil uspešen

izid volitev o plačevanju samoprispevka za graditev otroških vrtcev, osnovnih šol in telovadnic v Ljubljani. Sindikati smo nenehno soočeni z velikimi težavami na tem področju. Saj je v Ljubljani od skupnega števila zaposlenih kar 47% žena in ostaja v mnogih primerih skrb za vzgojo in varstvo otrok staršev, kjer sta oba na delu, povsem odprta.

Celotno akcijo smo sindikati skupno z drugimi družbeno-političnimi organizacijami temeljito pripravljali skozi vse leto in jo zato uvrščam med največje uspehe v 1971. letu. Ta uspeh je toliko večji, ker je bil referendum razpisan v času neugodnih gospodarskih razmer in ker imajo občani slabe izkušnje z nekaterimi dosedanjimi oblikami zbiranja namenskih sredstev oziroma trošenja teh sredstev.

Prav te dni snujemo v mestnih sindikatih okvirni program našega delovanja za prihodnje leto. V središču aktivnosti bodo zadeve s po-

dročja življenjskih in delovnih pogojev našega članstva. V Ljubljani občutno zaostajamo v graditvi stanovanj. Sodelovali bomo pri izdelavi in sprejemu srednjeročnega programa stanovanjske graditve na območju Ljubljane. Zavzeli se bomo, da dobi v programu prednost organizirana usmerjena stanovanjska politika in da rigorozno uredimo zemljiško politiko.

Prostor mi ne dopušča, da bi širše opisoval naše angažiranje pri celovitem urejanju življenjskih in delovnih pogojev delavcev. Prepričan pa sem, da bo taka usmeritev tudi prispevala h krepitvi osnovnih organizacij in ugledu sindikata.

Nismo še slekli svoje debele kože

Pravijo, da bodo v Zasavju porabili za noveletne čestitke vseh vrst, pa razne „poslovne obdaritve“, zakuske in druge oblike trošenja družbenih sredstev najmanj 1 milijon din, novih, seve, in da utegnejo to vsoto še prekoračiti, kajti nihče ne ve in ne bo nikoli zvedel, koliko denarja gre za te namene še iz raznih drugih skladov in po-

stavk. Za zdaj bi lahko na prste ene roke prešteli podjetja, ki so se sklenila posloviti od te tradicije in denar prispevati za druge, bolj koristne potrebe, bodisi za pomoč socialno ogroženim delavcem pa otrokom iz revnejših družin in za nekatere druge koristnejše družbene potrebe. Sicer je treba priznati, da skorajda nobena delovna organizacija na širšem zasavskem območju ni ali ne bo pozabila za novo leto prispevati nekaj sredstev za nakup učil šolam, nad katerimi imajo patronate; veliko je tudi kolektivov, ki so prispevali denar za kolektivno obdaritev otrok ob noveletni jelki. Vse to je res in kaže pripravljenost kolektivov pomagati najpotrebnejšim.

Ne glede na to pa bi lahko bila ta pomoč in solidarnost še večja, če bi se vse ali večina delovnih skupnosti odločile, da bodo tudi denar, ki so ga namenili za noveletne čestitke in za razne poslovne obdaritve, dali za bolj koristne namene. Zakaj ni dovolj čestitka v javnih sredstvih obveščanja? Čemu dodatni stroški za drage, predrage voščilnice, za darila vseh vrst, ki pomenijo pravzaprav samo obliko izkoriščanja na račun ustvarjenega dohodka kolektivov. Ni se še pošušilo črnilo na gradivu in sklepah ter stališčih nedavne 3. konference slovenskih komu-

nistov o postopnem odpravljanju preočitnih socialnih razlik. Tedaj smo bili vsi soglasni, vsi smo dejali, da je treba dejansko začeti spreminjati odnose med ljudmi, jih obvarovati sedanjih razlik, v dejanjih pa ostajamo pri starem, po načelu: „Če drugi ravnajo tako, zakaj ne bi še pri nas!“ Morda bo kdor koli dejal, da noveletne čestitke, noveletni izdatki za razne namene nimajo ničesar skupnega s socialno diferenciacijo. Neposredno morda zares ne, posredno pa zagotovo, kajti če smo se odločili, da bomo začeli pri drobnih in majhnih stvarih, ki pa so to samo na videz, ker jih je treba jemati v vsej njihovi širini, potem bi ravnali koristno, če bi bolj premišljeno ravnali z vsakim družbenim dinarjem.

In še to: marsikje v Zasavju so zavrnilo prošnje krajevnih skupnosti, naj bi jim prispevali nekaj denarja za obdaritev socialno ogroženih ali ostarelih občanov, spet drugod pa niso dosti pomislili in dali svoj prispevek. Če bi samo del denarja, ki ga bodo izdali za čestitke, voščilnice in druge podobne izdatke, namenili za pomoč socialno ogroženim ljudem ali za dograditev tega ali onega učnega prostora, bi marsikomu olajšali skrb in tegobe.

Avto-prevoz Dravograd

OPRAVLJAMO PREVOZE V TUZEMSTVU IN V INOZEMSTVU

Srečno in uspešno novo leto 1972 želimo vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem!

Priporočamo se za naročila prevoznih storitev.

-m-

Gozdno gospodarstvo Maribor

želi vsem poslovnim prijateljem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

Tovarna meril Slovenj Gradec

želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

Elektro gospodarstvo

PODJETJE ZA PROIZVODNJO, PRENOS IN OSKRBOVANJE Z ELEKTRIČNO IN TOPLLOTNO ENERGIJO
MARIBOR

želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

Omejevanje — za vse enako

Slovenski izvršni svet je umaknil kalkulacije za leto 1972

Ko so v torek, 21. decembra, poslanci Prosvetno-kulturnega zbora Skupščine SRS razpravljali o predlogu družbeno-ekonomskih in bilančnih izhodišč za financiranje splošne in kolektivne porabe v letu 1972, jih je uvodoma podpredsednik izvršnega sveta Franc Hočevar seznanil s tem, da izvršni svet umika vse kalkulacije v tem predlogu. To je izvršni svet moral storiti spriču ukrepov Zvezne skupščine, ki so sledili dogodkom na svetovnem denarnem tržišču, novo kalkulacije pa bodo pripravili predvidoma do sredine januarja.

Poslanci so to spremembo upoštevali. Razprava je bila tokrat res le načelna. Lahko bi rekli, da je taka situacija v nekem pogledu sami razpravi celo koristila, saj se nihče ni izgubljal v nadrobnostih. Tako so poslanci izoblikovali nekaj bistvenih načelnih pripomb, ki so jih sklenili posredovati Republiškem zboru in Enotnemu zboru de-

lovnih organizacij.

Uvodoma je treba povedati, da so poslanci zelo odločno podprli vsa prizadevanja za večjo stabilizacijo gospodarjenja, čeravno so menili, da ni bilo prav, da njihov zbor ni imel možnosti sodelovati v predhodni razpravi o ukrepih za stabilizacijo, ki jih je skupščina SRS sprejela letos oktobra. Če

bi to možnost imeli, bi verjetno že takrat opozorili na nekatera svoja načelna stališča, ki pa so se formalno dokončno izoblikovala tokrat.

Eno takih vprašanj je nemara prav stališče Prosvetno-kulturnega zbora do odtujevanja presežnih sredstev, ki so se nabrala pri samoupravnih skupnostih. Poslanci popolnoma soglašajo s stališči Izobraževalne skupnosti SRS in Kulturne skupnosti SRS, da namreč ni pravično presežna sredstva pobrati tistemu, ki je med letom disciplinirano trošil v okviru planiranih sredstev, in jih vračati onemu, ki je te presežke ustvaril. Ne

glede na to, da taka praksa tudi ne bi obveljala za vse (saj je zdravstvo izvzeto) pa je razprava o tem vprašanju posredno opozorila na to, da celoten mehanizem zbiranja namenskih sredstev iz vira osebnih dohodkov očitni ni več primeren in ga bo slej ko prej treba zamenjati z boljšim.

Drugo načelno stališče je pravzaprav odločna zahteva, da morajo vsakršni omejitveni ukrepi v letu 1972 veljati za vse enako, za gospodarstvo in družbene dejavnosti, in sicer ob enakem štartu. Osnova za to naj bodo družbeni in samoupravni sporazumi o delitvi in enotna stopnja, do katere naj se ti sporazumi uresničijo. To pa seveda pomeni večji korak za tistega, ki je bolj zaostajal in morda tudi začasen zastoj za onega, ki se je enotni stopnji realizacije sporazumov že letos lahko v celoti približal, ne glede na to, ali gre za grupacije iz sfere gospodarstva ali iz sfere družbenih dejavnosti.

Tretje stališče, ki so ga poslanci načelno oblikovali v tej razpravi, pa zadeva tiste probleme vzgoje, izobraževanja in kulture, o katerih govorimo kot o izvoru socialne diferenciacije pri nas (slaba opremljenost šol, premajhne šolske in domske kapacitete za šolanje na drugi stopnji, štipendije itd). Nekdo je dejal, da imamo glede tega dvojna stališča, dvojno moralo. V zakonih in resolucijah družbenopolitičnih organizacij ena, ob konkretnih izračunih pa druga stališča. Vsekakor bo zato potrebno v prihodnje bolj z odgovornostjo opredeljevati tudi časovna razdobja za uresničenje posameznih lepih in koristnih ciljev, potem pa tudi z vso odgovornostjo vztrajati, da družba zagotovi sredstva za njihovo realizacijo.

S. G.

Sindikati za kulturo

Velenjski občinski sindikatni svet začenja pospeševati kulturno-prosvetno dejavnost v občini • Ustanavljanje kulturno-prosvetnih društev oziroma skupin v delovnih organizacijah • Posebne abonmajske predstave za člane osnovnih organizacij sindikata

Velenjski sindikati so se odločili, da bodo v prihodnje bolj načrtno in tudi v večji meri spodbujali kulturno-prosvetno dejavnost v občini. Ta prizadevanja izpričuje tudi dogovor med Občinskim sindikalnim svetom Velenje in Zvezo kulturno-prosvetnih organizacij Velenje, po katerem bo OŠS Velenje financiral troje nastopov kulturno-prosvetnih organizacij. Gre za srečanje narodno zabavnih ansamblov v Soštanju, za skupni nastop godb na pihala iz Ve-

lenja in Soštanja, nadalje mešanega pevskega zbora Svoboda Soštanj ter Saleškega okteta ter za odkup enega od gostovanj gledaliških skupin. Občinski sindikalni svet Velenje bo vstopnice za te predstave brezplačno razdelil med člane osnovnih organizacij sindikata. Pri tem gre za eno od oblik vključevanja velenjskih sindikatov v kulturno akcijo.

Drugo je, kar je tudi spodbudno, podpora ustanavljanju in delu prosvetnih društev v nekaterih delovnih organizacijah v Saleški dolini. Tako bodo podprli prizadevanja za ustanovitev takšnih društev v TGO Gorjenje Velenje in v Industriji plastike Polypex ter ustanovitev pevskega zbora prosvetnih delavcev iz občine Velenje.

To je pravzaprav začetek večjega vključevanja sindikatov v kulturno akcijo. Prihodnje leto želijo v Saleški dolini vključiti v kulturno akcijo v večji meri tudi osnovne organizacije sindikata. V tej zvezi raču-

najo na še tesnejše sodelovanje med občinskim sindikalnim svetom in osnovnimi organizacijami sindikata z Zvezo kulturnih prosvetnih organizacij Velenje. Gre za to, da bi sklenili še več pogodb za odkup predstav, tako gledaliških, pevskih in glasbenih itd. Razmišljajo celo o tem, da bi organizirali posebne abonmajske predstave za člane osnovnih organizacij sindikata. Pri tem računajo, da bodo nudile večjo pomoč tudi osnovne organizacije sindikata.

Trenutno morda vse to izgleda kot „ponujanje“ kulture delovnim ljudem. Vendar je cilj jasen in dolgoročen — gre za večjo angažiranost tako delovnih skupnosti kot osnovnih organizacij sindikata tudi na kulturno-prosvetnem področju. Občinski sindikalni svet Velenje meni, da je treba zastaviti takšno akcijo že na začetku kar najbolj široko in da so taka prizadevanja nujno potrebna. (vš)

OBČINSKEGA ŠTIPENDIJSKEGA SKLADA ZA ZDAJ NE BO

Vse kaže, da v Dravogradu v doglednem času še ne bodo ustanovili posebnega občinskega štipendijskega sklada oziroma da ne bodo podpisali dogovora o štipendiranju.

Predstavniki dravogradskega delovnih organizacij so na posvetovanju, ki je bilo v začetku tega leta pri predsedniku občinske skupščine, povedali, da dogovora o štipendiranju ne bodo podpisali. Sredi avgusta pa je oddelek za družbene službe in občno upravo Skupščine občine

Dravograd zaprosil delovne organizacije za stališče do družbenega dogovora o štipendiranju. Iz odgovorov je mogoče razbrati, da se delovne organizacije sicer strinjajo z izhodišči dogovora o štipendiranju, vendar pa zaradi pomanjkanja denarja ne morejo sodelovati pri ustanavljanju sklada za štipendiranje.

Svoja stališča je glede štipendiranja sporočilo od 29 le 11 delovnih organizacij, in sicer trgovsko podjetje Ojstrica,

Monter, IMONT, Avtoprevoz, Lesno industrijsko podjetje, Elektrarna, Dom upokojenec, osnovni šoli Trbonje in Dravograd ter uprava občinske skupščine. Za lastne potrebe ima od matičnih delovnih organizacij urejeno štipendijsko politiko le Gradbeno podjetje Dravograd, Industrija kemične obdelave lesa IMONT pa daje denar v sklad za štipendije pri Temeljni izobraževalni skupnosti Dravograd. (ek)

Od tod in tam

Občinski odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Kranj je pred kratkim izdal prvo številko svoje publikacije SKUPNOST. Urejuje jo petčlanski odbor, izhajala pa bo očasno.

V uvodniku je povedan namen knjižice. Postala naj bi vez med občinskim odborom in osnovnimi organizacijami, spodbujala pa naj bi tudi člane sindikata k tesnejšemu sodelovanju. Med desetimi daljšimi prispevki je tudi zapis o delu odbora ter osnovnih sindikalnih organizacij v preteklem obdobju, obravnava bistvenih določb statuta in sklepov III. kongresa, ugotovitve študije o osebnih dohodkih in drugih premjkih v delovnih organizacijah s področja šolstva, kulture in javne uprave, zdravstva in socialnega varstva ter prikaz skrbi za upokojene člane kolektivov. Zanimive so tudi izjave novih članov republiškega odbora sindikata družbenih dejavnosti o nalogah v prihodnje. Priobčen je program dela za leto 1971/72, osnove sklepov volilne konference in zapisniki s posveta predsednikov in tajnikov osnovnih organizacij tega sindikata.

IZKUŠNJE OD DRUGOD • IZKUŠNJE OD DRUGOD • IZKUŠNJE OD DRUGOD • IZKUŠNJE OD DRUGOD • IZKUŠNJE

NE LE FIAT IN OLIVETTI

Razvejano strokovno izobraževanje v Torinski provinci

Po vsem svetu je znana uspešna organizacija strokovnega izobraževanja in usposabljanja v družbah Fiat in Olivetti. Brzkone pa lahko celotno torinsko provinco uvrstimo med industrijske regije, ki imajo zelo razvito in sodobno organizirano strokovno izobraževanje in usposabljanje. Tako sodbo smo si ustvarili po tistem, kar smo lahko spoznali v Torinu in njegovi neposredni okolici.

Predvsem moramo opozoriti na zelo razvejano mrežo srednjih šol, ki večinoma omogočajo prehod na ustrezne fakultete. Tako je omogočen neposreden vpis na katerokoli fakulteto absolutentom štirih srednjih šol: treh licejev, klasičnega, znanstvenega in jezikoslovnega ter tehniškega šolskega zavoda. Neposreden vpis pa je možen tudi na pedagoško fakulteto iz učiteljskega in umetnostnega liceja. Iz teh dveh šol pa je tudi možen vpis na katerokoli fakulteto, če kandidati opravijo enoletni pripravljalni tečaj. Neposreden vpis je možen na umetnostno akademijo iz šolskega zavoda za umetnostno obrt in seveda umetnostnega liceja, iz katerega pa je možen tudi neposreden vpis na fakulteto za arhitekturo. S predhodnimi pripravljalnimi tečaji je možen vpis tudi na katerokoli fakulteto iz

zavodov za poklicno izobraževanje, iz šolskega zavoda za umetnost in iz tako imenovanega učiteljskega za pripravljalnice (to so nekakšne male šole).

V mrežo srednjega strokovnega šolstva so vključeni še zavodi za izobraževanje za tako imenovano belo obrt (pekarstvo) in za delavce v industriji peciva, dalje glasbeni konzervatorij, tako imenovani svobodni strokovni tečaji in centri za pridobitev poklicne izobrazbe.

V „Vodiču za izbor poklica“, ki ga izdelajo v torinski provinci, sem našel kar 188 zavodov, ki tvorijo mrežo srednješolskih ustanov v tej provinci. K temu pa je treba dodati še razvejano mrežo tečajnih oblik pridobivanja strokovne izobrazbe. Ugotovil sem, da je 520 možnosti obiskovanja tako imenovanih svobodnih tečajev za poklicno in tehnično izpopolnjevanje ter tečajev za poklicno usposabljanje in to za 26 poklicev, ki zajemajo vse panoge in stroke od kovinske in elektro stroke do uslužnostnih dejavnosti, vključujoč pomoč družinam, socialno delo, zavarovanje in javna dela.

ANTON KUKOVICA

Združeno trgovsko podjetje »ABC«

Škofja Loka

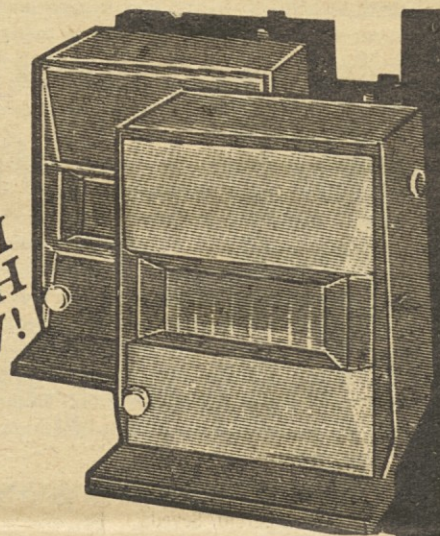
organizacija »Delikatesa«, Ljubljana, Trg MDB 12

želi vsem potrošnikom in delovnim ljudem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

Tovarna avtoopreme Ptuj

želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

LASTNIKI DEVIZNIH RAČUNOV!

IZREDEN POPUST vam daje v mesecu decembru in januarju pri nakupu trajno žarnih peči FIRMA

Küppersbusch

Tip: 7115 S/AT — 6000 kcal/h
Cena: 227.— DM in 700.

Prodaja in informacije

TEHNO — IMPEX

Ljubljana, Trg OF 15
(poleg poslovalnice Putnika), telefon 312-104

NOVA

VELEBLAGOVNICA

V CELJU VAM NUDI

BOGATO IZBIRO

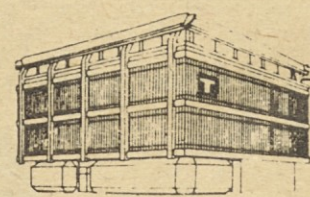
BLAGA ZA ŠIROKO

POTROŠNJO.

OBIŠČITE NAS —

ZADOVOLJNI BOSTE!

- Štiri etaže
- Darilni bon
- Dvajset oddelkov
- Dostava na dom
- 20.000 različnih izdelkov
- Menjalnica
- Bife

Veleblagovnica
Celje, Gubčeva 2
TEHNO-MERCATOR

Leto se je zavrtelo

V Gradisu, ki zaposluje 6.200 delavcev, so namenili letos 350.000 din za kulturne potrebe in šport ●
Novoletna anketa in prvi učinki kulturne akcije ● Množica športnih organizatorjev, vendar po-
manjkanje kulturnih animatorjev ● Kulturna akcija zlasti med mladino

Lanski novoletni številki Gradisovega vestnika je bil priložen anketni listič. Organizatorji ankete, odbor za standard in rekreacijo, so povprašali zaposlene, kakšni so njihovi kulturni interesi in predlogi, da bi lahko bolj zastavili in uravnavali kulturno akcijo med gradisovci. Vsak izmed 6.200 zaposlenih pri tem velikem podjetju s poslovnimi enotami v Ljubljani, Mariboru, Celju, na Ravnah, Jesenicah, v Kranju, Škofji Loki, Postojni in Kopru, s številnimi gradbišči širom po Sloveniji, pa tudi v Bosni in Zahodni Nemčiji, je imel tako možnost sodelovanja. Pričakovanja odziva niso bila preveč optimistična, ne pa tudi tako skromna, kot je stvar izpadla. Odgovorilo je le nekaj več kot 3,5 % zaposlenih. Glede na sestav po izobrazbi zaposlenih v podjetju je v anketi sodeloval tudi manjši odstotek

menje nizke kulturne ravni je podatek, da skoraj 56 % anketiranih ne sega po knjigi ali le naključno, ponekod pa je knjiga zaposlenim tudi teže dostopna. Podobno je s branjem časnikov in revij, saj ima to potrebo in navado komaj dobra polovica anketiranih. Najbolj razširjeno pa je med gradisovci poslušanje radia in televizije, tako rekoč vsak dan, in tako imajo seveda ti mediji nanje velik vpliv. Določeni odstotek anketirancev pa tudi radia in televizije ne posluša, čemur je največkrat vzrok, da nimajo sprejemnikov. To bi bile glavne ugotovitve novoletne ankete.

kulturno življenje pri njih najbolj smotno organizirati na ravni poslovnih enot.

V letu dni so vendarle marsikaj storili. Na gradbišča so dali sprejemnike iz domov, za domove so dokupili potrebno število novih radijskih in televizijskih sprejemnikov. Marsikje so na novo opremili klubske prostore. Knjižnice na upravah so „razprašili“, tiste iz uprav preselili v domove, kupili tudi kakšno novo knjigo, to pa je tudi vse. Seveda je zdaj od upravnikov domov odvisno, ali si knjige kdo tudi izposoja. Organizirana strokovna pomoč javnih knjižnic bi jim bila dobrodošla. Z organizacijo potujočih kovčkov bi morda res lahko prodrli celo do gradbišč. Ker je 62 % zaposlenih prišlo iz drugih republik, pošiljajo zdaj na vsa gradbišča poleg slovenskih tudi časnike v srbohrvaškem jeziku.

Najbolj organizirano so se lotili, vsaj v Ljubljani in Mariboru, skupaj z gledališniki kulturne akcije, ki naj bi več zaposlenih pripeljala v gledališče. Ljubljanska Drama je dala tudi dve brezplačni predstavi za vodilne delavce podjetij, saj je pre-

pričanje obojestransko, da je vsaka akcija lažja, če so zanjo zainteresirani tudi vodilni. Gradisovci iz Ljubljane imajo zdaj 100 abonmajskega sedežev v Mestnem gledališču ljubljanskem, 26 v Drami, 12 v Operi, 300 vstopnic so odkupili za kino predstave in še nekaj za občanske kulturne prireditve. Vstopnice so za posameznika zastoj, najpogostejši odjemalci pa so uslužbenci in vajenci.

Poudarjajo, da so se kulturne akcije najbolj zavestno lotili med vajenci, saj so prepričani, da le sistematična kulturna vzgoja v mladosti zapuščala resnejše kulturne interese in potrebe.

Skratka, za razliko od drugod, gradisovcem denarja ne primanjkuje — pač pa ljudi, ki bi zastavili in izpeljali vrsto kulturnih akcij. Vsaj polovico predlogov iz ankete bi lahko uresničili (tudi potujoči kino za gradbišča), če bi imeli za to ljudi. Menijo, da bi te njihove zadrege, ki so gotovo tudi zadrege drugih kolektivov, morali včasih dati na dnevni red tudi mestni sindikati, kajti tudi to so problemi članstva.

SONJA GAŠPERŠIČ

Fantje zelo radi igrajo šah. V vsaki sobi imajo vsaj enega

KO BI VSI VAJENCI...

Zadnja hiša levo, so rekli, tam je vajenski dom Gradisa v Škofji Loki. In skoraj ne bi verjel. Nova stavba je to, ki bi bila lahko tudi depandansa kakšnega hotela. Če na zasneženem travniku pred domom ne bi fantje nabijali žoge, bi šel gotovo naprej. „Televizijo gledamo... Imamo šest šahov, vsi radi igramo... Poleti nabijamo namizni tenis, ko damo obe mizi na prosto. Sedaj pa igramo v kolesarnici... Smo najboljši strelci pri Gradisu...“ so pripovedovali vsi vprek fantje, ki so doma v glavnem iz južnih republik in ki so sedaj že skoraj eno leto na praktičnem delu v tesarskem obratu Gradisa. Seveda, mladi so in vsi navdušeni za šport. Vsak prosti trenutek izkoristijo za to. Prostor si že najdejo, ali na bližnjem travniku ali pa na igrišču osnovne šole. Najboljši so strelci, kar pa ni čudno, saj je njihov vzgojitelj tovariš Slavko Stanovnik navdušen strelca in tudi sindikat jim je letos že primaknil 2000 dinarjev. Za druge športne rekvizite pač poskrbijo sami.

„Zelo radi hodimo v kino. Jaz imam tudi zadnji dinar za ljubavne filme, se je pohvalil Radenko. „Tudi beremo veliko,“ je povedal Latif. „Res je, posebno on, ki ima celo knjižnico. In tudi svojo knjigo dela.“

Zanimivo. Nisem si predstavljal, da ti fantje tudi radi berejo. Seveda sem to knjižnico in tisto knjigo, na katero so vsi ponosni, hotel tudi videti. Prvo moje navdušenje pa je hitro splahnelo, ko sem na kupu zagledal stripe, kriminalke, vesterne in razne „seksualno vzgojne“ revije. In njegova knjiga? To je zvezek z najlepšimi golimi lepoticami iz revij. „Ali ni to prima?“ In pričakovali so, da jih bom pohvalil.

Na poti proti Ljubljani sem preiščeval o vsem. Ni in ni mi šlo skupaj in mi še danes ne gre. Kako lep in moderen dom, najlepši v Sloveniji in simpatični fantje, polni moči in navdušeni športniki. Na drugi strani pa lastna knjižnica s „prima literaturo“. Ali res ljudska knjižnica, ki je tam v bližini, ne najde poti med te fante in bodo res morali vse življenje misliti, da so stripi in gole ženske najboljše branje.

Tekst in slike:
A. AGNIC

„Dajmo, Peter, izkaži se!“ In Peter iz Medjimurja je v paradnem skoku, vrednem pravega vratarja, odbil žogo. Po kosilu vedno igramo nogomet, dokler je še svetlo. Seveda vsi radi igramo, vseh 29, kolikor nas je tesarskih vajencev v domu. Nogomet je najbolj množičen šport v njihovem domu. Pred časom so igrali tudi v moštvi LTH. „Igramo pa še namizni tenis, košarko, šah in pa streljamo, v čemer smo res dobri.“ Tako so pripovedovali, ko smo se zbrali v klubskem prostoru.

istih z nizko izobrazbo. Oboje je zgovorna ilustracija majhnega interesa delavcev-gradbincev za to plat življenja.

NOVOLETNA ANKETA

Na kratko o rezultatih ankete. Organizatorji pravijo, da je najbolj zaskrbljujoč podatek, da več kot polovica anketiranih ne porabi za poslušanje radia, gledanje televizije, čitanje, obisk kina in drugo več kot 5 ur tedensko. Najpogosteje zaposleni za to navajajo pomanjkanje časa, ena petina anketiranih pa ugotavlja, da za to nimajo možnosti. Za amatersko kulturno dejavnost med gradisovci tako rekoč ni nikakršnega interesa. Samo slaba četrtina anketiranih hodi redneje na ogled kine predstav, ostale v tem pogledu zadovolji televizija. Leta 1970 je obiskalo gledališče 39 % anketiranih, nekaj manj kot 15 % pa jih ugotavlja, da v gledališče ne morejo, ker ga ni tam, kjer oni živijo. Organizatorji ankete menijo, da bi kulturna politika delovne organizacije morala upoštevati to in bi morala najti način, da bi čim več zaposlenim približali gledališče. Zna-

Slika stanja, ki jo je razkrila novoletna anketa, je bila tako porazna, sta ugotavljala oba sogovornika, da ne bi smel ostati neprizadet nihče, ki bi se z njo seznanil. Z rezultati raziskave so se seznanili sindikati poslovnih enot, o njih je razpravljala sindikalni odbor podjetja, upravni odbor Centra za izobraževanje, ne pa tudi centralni delavski svet. Delavski sveti poslovnih enot so o tem govorili bolj mimogrede, ko so sklepali o denarju, ki so ga letos namenili sindikatu za organizacijo športnega in kulturnega življenja. Tega denarja pa se je letos v Gradisu nabralo kar za 350 tisoč din. Denarja torej ne manjka, tudi tistih ne, ki na področju športa smotno trošijo ta denar. Manjkajo pa organizatorji in animatorji kulturnega življenja. Sicer pa sta mi sogovornika zatrjevala, da je

Latifova knjižnica je sama „izbrana“ literatura z vsega sveta. Najbolj divji stripi, najstrašnejše kriminalke, najkrvoločnejše indijanarice in najbolj seksi gole ženske so na njegovi knjižni polici.

Opekarna ŽABJAK pri Ptujju

ŽELI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN DELOVNIM LJUDEM

USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

FECRO

Slovenj Gradec

želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim
ljudem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

KAKO ČEZ PRAG TEATRA?

Obiskala sem dramaturga Mestnega gledališča ljubljanskega, LOJZETA FILIPIČA. K temu so me spodbudili prav „gradisovci“. Zaposleni pri njihovi ljubljanski poslovni enoti imajo namreč letos na razpolago tudi v tem gledališču 100 abonmajskega sedežev. Razgovor s tovarišem Filipičem pa se je razrasel v pripoved o tem, kako si to gledališče prizadeva pritegniti k svojim predstavam čim več gledalcev po poti sodelovanja z delovnimi kolektivi.

Privabljanje ljudi v gledališče po poti sodelovanja z delovnimi kolektivi ni za nas nič novega, je dejal Lojze Filipič. Za nas je to kulturna akcija, ki traja nepretrgano vseh 15 let. V tem času smo preizkusili v praksi vsakršne zamisli.

Prvih nekaj let smo ljudje iz gledališča obiskovali podjetja. Skupaj z njimi smo si izmislili široko obiskane sestanke pred in po gledališki predstavi, katero naj bi si ogledali zaposleni v tem ali onem podjetju. Ti sestanki pa so bili malo obiskani, razgovori o uprizoritvah so težko stekli. Skratka, ta zamisel se je pokazala kot jalova.

Drugi naš poizkus privabljanja v gledališče so bile komentirane predstave. Uvodne komentarje pred samo predstavo smo preizkušali tako v matični hiši kot na gostovanjih. Mimogrede naj povem, da imamo zdaj redne ali občanske predstave že v desetih slovenskih krajih. A da se povrnem, tudi komentirane predstave smo opustili. Izkazalo se je, da je večini ljudi zoprn ne glede na njihovo izobrazbo, da jih postavljamo v vlogo učencev. Komentirane predstave smo ohranili le še za šole, a tudi tu na drug način. V dogovoru z nami opravijo to slavnosti pri pouku in to pred ogledom določene predstave. Pri tem gre za našo tretjo zamisel.

Ze od leta 1962 so vsi predavatelji slovenskega jezika in slovnstva na ljubljanskih šolah redni gostje našega teatra. Ob začetku sezone jim pošiljamo brezplačne abonmajske vstopnice. Vedo, kaj od njih za to pričakujemo. Ogledali naj bi si vse naše predstave, da bi se laže odločili, h kateri bodo pripeljali tudi svoje učence, o predstavi pa naj bi z njimi tudi razpravljali.

Sicer pa smo prišli do spoznanja, da je najbolj preprosto z materialno in organizacijsko pomočjo kolektivov dati ljudem v roke vstopnico in jih tako spraviti čez prag teatra. To je vsekakor bolj učinkovito, kot pa so razni sestanki, predavanja ali prijateljska priprave. Letos imamo že 22 abonmajev, od tega 16 za kolektive iz Ljubljane ali drugih krajev.

Z odzivom kolektivov ste torej očitno zadovoljni? — Toliko abonmajev in tudi občasnih predstav za kolektive pomeni, da ima Mestno gledališče ljubljansko že uresničeno svojo gledališko komuno, kajti kupci teh predstav niso posamezniki, temveč delovne organizacije. Naš najmočnejši partner je Saturnus, ki odkupi celotno predstavo. Vse od leta 1962 do pred nedavnim, ko smo še imeli v gledališkem svetu predstavnike javnosti, je zato bil v njem tudi predstavnik Saturnusa.

So odkupljeni sedeži vedno tudi zasedeni? — Pred 15 ali 12 leti je bil avditorij pri predstavah, ki so jih odkupili kolektivi, več ali manj polprazen. Ta „osip“ je danes bistveno manjši, največ 10 do 15 %, pri predstavah za Saturnus pa je dvorana skoraj v celoti zasedena.

Sicer pa obisk niha glede na žanr predstave. Komedije imajo skoraj popolnoma zaseden avditorij, pri resnih dramah manjka tudi 20 % abonentov. Neprijetno pa je spoznanje, da se ljudje množično obračajo stran od političnih in socialnih tem, celo zapuščajo gledališče med predstavo. Videti je, kot da naših ljudi ne zanimajo več socialni in politični motivi, kadar so pisani in uprizorjeni z vidika nujnosti revolucije v kapitalističnem svetu. Gre za očitno pojav zapiranja v lasten svet. Preseneča taka reakcija zlasti pri predstavah za kolektive, saj gre končno tu za ljudi, za katere ni bi mogli reči, da so že tako dobro situirani, da bi mogli postati gluhi za probleme drugih.

In kako iskati pot do ljudi, ki tudi zastoj vstopnice za predstavo v gledališču ne bodo vzeli?

Pred desetimi leti smo imeli predstave tudi v tovarniških prostorih. To smo opustili, ker te predstave iz tehničnih razlogov niso mogle biti na dostojni ravni, ljudje so jih gledali v glavnem stoje. Mislimo, da je za polno doživljanje gledališke predstave nujna neka priprava tistega, ki se odpravlja k predstavi.

Pač pa nas zanima neka nova tuja izkušnja. Angleška levo usmerjena gledališča so v zadnjih letih izumila „gledališče v delovnem odmoru“. Angažirali so vrsto piscev, ki pišejo največ pol ure dolge uprizoritvene tekste, ki jih gledališniki potem igrajo v tovarniških menzah med kosilom. Poročila pravijo, da je za igralca sicer naporno igrati ob zvenketanju žlic, da pa je tega zvenketanja slišati med predstavami vedno manj. Z oddihom med delom je pri nas drugače, toda stvar bi morda imela smisel, če bi tako lahko med delavce občasnje prišli s socialno zanimivim kritično angažiranim teatom. Kaj bo iz tega, bomo še videli, morda nič, a spleča se razmišljati tudi o tem.

SONJA GAŠPERŠIČ

Sindikati povsod prisotni

Uspešno sodelovanje med sindikati, Zvezo komunistov, samoupravnimi organi in vodstvom podjetja je ključ za dobro gospodarjenje

VPRAŠALI SMO:

- S katerim najtežjim problemom se je letos borila vaša sindikalna organizacija?
- Največji uspeh, ki ste ga dosegli letos?
- Problem, za katerega menite, da bo v prihodnjem letu vaša najvažnejša naloga?

ODGOVARJA:

Slavko OŽBOLT, predsednik občinskega sindikalnega sveta Maribor

Od vseh problemov, s katerimi so se mariborski sindikati ukvarjali v letošnjem letu, je bil najtežji nelikvidnost delovnih organizacij in težave v zvezi s tem, zlasti kar zadeva izplačevanje osebnih dohodkov zaposlenih. Kljub vsemu smo pri reševanju teh vprašanj naleteli pri delavcih na popolno razumevanje, saj smo imeli primere, da so morali čakati

aktivistov, kar se nujno odraža tudi pri njihovem delu. Organizacijsko smo utrdili tudi naše strokovne odbore, tako da sedaj pokrivamo vsa strokovna območja. Med uspehe pa lahko štejemo tudi to, da so naše osnovne sindikalne organizacije, čeprav z veliko truda, uspele pri samoupravnih sporazumih in da sodelujejo pri prilagajanju samoupravnih aktov tem sporazumom. Vsekakor bomo morali sistematično delo na poglobljanju samoupravljanja še okrepiti, saj je na vsakem koraku opaziti, da delavci želijo sodelovati pri vseh odločitvah, ki so življenjskega pomena za delovno organizacijo. Ker se zavedamo, da samo tisti samoupravljalci, ki so strokovno podkovani, lahko razpravljajo in odločajo, smo organizirali letos seminarje skupaj z delavsko univerzo za funkcionarje organov samoupravljanja.

V prihodnje bodo glavne naloge mariborskih sindikatov: organiziran pristop k uveljavljanju samoupravljanja in pa uveljavljanje ustavnih amandmajev ter samoupravnih sporazumov. Doseči bo treba, da bodo vsi delavci seznanjeni s samoupravnimi sporazumi in s posledicami, ki iz teh sporazumov izhajajo. Trd oreh pa bo valorizacija osebnih dohodkov v skladu s samoupravnimi sporazumi tako v gospodarstvu kot v družbenih službah.

na predujem ali izplačilo tudi po več dni. Delavci so bili pripravljene razumeti objektivne težave, ta pripravljenost in to zaupanje pa zavezuje delovne organizacije, da poslujejo še bolje. Nedvomno smo pri svojem delu dosegli tudi uspehe. Posebej moram poudariti sistematične večdnevne seminarje, ki jih imamo z vodstvi osnovnih sindikalnih organizacij vsako leto in ki so nedvomno dvignili strokovni nivo sindikalnih

Mariborska Elektrokovina sodi med tiste delovne organizacije v severovzhodni Sloveniji, za katere lahko mirno trdimo, da vzorno gospodarijo. 2420-članski kolektiv bo letos proizvedel za okrog 100 milijonov dinarjev, ob tem pa bodo izvozili za 2 milijona 100 tisoč dolarjev svojih izdelkov - vse v državi s konvertibilno valuto. Ob tolikšnih gospodarskih dosežkih ni naključje, da smo izbrali za naš novoletni razgovor predsednika osnovne sindikalne organizacije Elektrokovine inž. Rajka Orešnika, saj je dejavnost sindikata v tej tovarni izredno živahna in ima brez dvoma precejšnje zasluge za tako dobro gospodarjenje podjetja.

Tovariš Orešnik, katera so bila glavna področja dejavnosti sindikata v Elektrokovini v letu 1971?

Težko bi vam izdvojil eno ali pa tudi dve vprašanji, s katerimi smo se ukvarjali, saj so vsa, o katerih so razpravljali delavci - člani sindikata za nas izredno pomembna. Vsekakor se mi zdi izredno pomembno delo samoupravnih organov, ki je v Elektrokovini zelo dobro. Dobro pa je zato, ker ima naše podjetje izredno dobro izdelane pravilnike. Lahko se pohvalimo, da imamo tudi dober pravilnik o oddajanju stanovanjskih posojil in stanovanj. Pri izdelavi tega pravilnika je sodeloval tudi sindikat. Naj vam samo povem, da smo v petih letih dali v ta namen 16 milijonov 400.000 din. S tem smo rešili 400 stanovanjskih problemov in to predvsem delavcev v neposredni proizvodnji.

Kako se je sindikat vključeval v vprašanja proizvodnje in gospodarjenja?

Naš sindikat sodeluje pri vseh razpravah glede razvoja podjetja. Prav te dni smo na seji tovarniškega odbora sindikata razpravljali o načrtu za prihodnje leto. Vprašanja gospodarjenja nas izredno zanimajo in smo z njimi vedno na tekočem. Ker me že sprašujete o gospodarjenju, naj povem, da je Elektrokovina v zadnjih petih letih povečala vrednost proizvodnje za 300 %, število delavcev pa se je v tem času povečalo od 1.640 na 2.420. Povečan dohodek ne gre na račun cen proizvodov, saj so te še vedno iste kot pred petimi leti (zvišale so se le za 3 %). No, plan podjetja za leto 1972 prav sedaj obravnava vseh deset sindikalnih področij Elektrokovine in to zelo poglobljeno, saj bomo morali drugo leto ustvariti proizvodnjo v višini 350 milijonov din.

Vprašanje o delitvi osebnih dohodkov za sindikalnega delavca prav gotovo ni odveč?

Strinjam se z vami. Člani sindikata smo vse leto spremljali gibanje osebnih dohodkov, ki znašajo v Elektrokovini okrog 1.580 din na zaposlenega. Prav sedaj pa razprava

o predlogih za delitev osebnih dohodkov v prihodnjem letu. Sindikati te predloge podpiramo, saj predvidevajo minimalni osebni dohodek 1.000 din s tem, da se bodo plače zviševale pri nekvalificiranih in kvalificiranih delavcih bolj kot pri tistih z visokimi prejemki. Pri vprašanju osebnih dohodkov bi rad opozoril na naš pravilnik o delitvi osebnega dohodka, ki zajema precej členov, v katerih se vidi trud sindikata.

Tako smo poskrbeli za delavce ki zaradi starosti ne zmorejo delati toliko, kot mladi, ter za tiste, ki zaslužijo manj kot 950 dinarjev mesečno - ne po svoji krivdi. Tem krije podjetje ravnati do najmanjšega osebnega dohodka (950 din), s čimer zagotavljamo načela o nagradovanju minulega dela. Naša glavna skrb pa velja socialni šibkim članom kolektiva. Prav sedaj smo sklenili, da bomo razdelili šestdesetim delavcem pomoč v višini 300 do 600 dinarjev.

Kaj pa ostale dejavnosti? Teh je toliko, da jih komaj lahko naštejemo. Letos je petdeset naših delavcev s podporo sindikata bilo v zdraviliščih, socialno šibki prejemajo brezplačne malice, 650 tisoč din smo dali za kritje prevoznih stroškov (ta sredstva prispeva podjetje), naši otroci, ki so zdravstveno ogroženi, so letovali v Punatu, izplačali smo regrese za dopuste, na področju rekreacije in športa pa sodelujemo v desetih različnih sekcijah nad 900 članov kolektiva.

In še vaše želje v letu 1972?

Da bi gospodarili tako kot letos, ker bomo lahko delavcu nudili prav toliko, kot v letu 1971. Želimo si tudi tako uspešnega sodelovanja med sindikati, Zvezo komunistov in vodstvom podjetja, saj je to po našem mnenju ključ za dobro gospodarjenje. Seveda pa si želimo predvsem stabilizacije, saj nas negotovost vse teži. D. P.

V zakonodajni tribuni prve številke »OBČANA« v letu 1972 bodo objavljene teze za izdajo

ZAKONA O PRISPEVKIH, DAVKIH IN TAKSAH OBČANOV IN ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA

Naročilnice za to številko lista pošljite na naslov: SKUPNOST SLOVENSKE OBČINE, Ljubljana, Cankarjeva 5, p. p. 386, najkasneje do 30. decembra letos.

Vsem članom sindikata na področju občine Velenje

ČESTITA ZA NOVO LETO 1972 IN JIM ŽELI TUDI VNAPREJ VELIKO DELOVNIH USPEHOV IN OSEBNEGA ZADOVOLJSTVA

Občinski sindikalni svet Velenje

NOVA TOVARNA IVERNICH PLOŠČ S POSEBNIM OBRATOM ZA OPLEMENITENJE BO PRAV GOTOVO POSPEŠILA RAZVOJ LESNO-PREDELOVALNE INDUSTRIJE NA KOROŠKEM

Največji proizvajalec pri nas

Letos sredi poletja je po enoletnih pripravah stekla gradnja nove tovarne ivernih plošč s posebnim obratom za oplemenitenje ivernih plošč. Novo tovarno gradijo v Otiškem vrhu pri Dravogradu, na stičišču Mislinske, Mežiške in Dravske doline, investitorji gradnje pa so Lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec, Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec in Slovenijales Ljubljana. Omeniti velja tudi, da je nosilec investicije slovenjgraško Lesno industrijsko podjetje.

Z gradbenimi deli so začeli v novi tovarni sredi julija letos, že v kratkem pa bo glavna proizvodna hala, površine 11.000 kvad. m, pokrita in deloma tudi že obzidana. Spomladi leta

1972 bodo začeli z montažo strojne opreme in stiskalnice, tako da bo poskusna proizvodnja stekla predvidoma že v začetku leta 1973.

70.000 KUB. M IVERNICH PLOŠČ

V novi tovarni, zaposlovala bo največ 170 delavcev, bodo sprva izdelali v 250 delavcih in pri 22 učinkovitih delovnih urah na dan 70.000 kub. m ivernih plošč. Za to proizvodnjo bodo potrebovali okrog 100.000 kub. m surovin letno. Lesne odpadke bodo dobili z žag in drugih obratov LIP Slovenj Gradec, nekaj surovine bo dobavljalo tudi Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Računajo pa tudi na dobave dela

potrebnih surovin iz mariborskega gozdnega področja.

PROGRAMI ŠOLANJA KADROV

Izgradnja nove tovarne ivernih plošč s posebnim obratom za oplemenitenje ivernih plošč bo veljala skupaj s prispevki, pologom in potrebnimi obratnimi sredstvi 124 milijonov dinarjev. Letna realizacija tovarne pa bo na začetku 120 milijonov dinarjev. Ob tem velja poudariti tudi, da imajo v Lesno industrijskem podjetju Slovenj Gradec že izdelan program šolanja in usposabljanja kadrov, ki predvideva, da bi imeli že usposobljene delavce v glavni montaži. Vrsto seminarjev bodo pripravili v okviru delovne organizacije, vodstveni kader pa bodo

poslali na strokovno usposobitev tudi v ZR Nemčijo.

OPLEMENITENE PLOŠČE

Hkrati z gradnjo tovarne poteka tudi izgradnja posebnega obrata za oplemenitenje ivernih plošč. V njem bodo na začetku oplemenitili najmanj 20.000 kub. m ivernih plošč. Osnova za oplemenitenje bodo dekor papirji, ki ponazarjajo furnirje, folije in plemeniti furnirji. V tem obratu bo tudi specialna žaga za razrez po zelenih velikostih. Oplemenitene iverne plošče iz novega obrata v Otiškem vrhu pri Dravogradu bo mogoče uporabljati v pohištveni industriji, prav tako pa tudi kot stenske oz. strojne obloge.

(ek)

Gradbeno podjetje GRADNJE Ptuj

Priporočamo naše kvalitetne usluge

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM ŽELIMO USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

TOVARNA VERIG LESCE PRI BLEDU

ŽELI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

Gozdno gospodarstvo Ljubljana

želi vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

Zaključek jesenskega dela iger obale

Zmagoslavje na Jesenicah

Na Jesenicah slavijo. Slavijo hokejisti, slavijo ljubitelji športa, slavijo vsi tisti, ki so se dolga leta trudili, da bi dobile Jesenice pokrito športno-kulturno dvorano. Skratka, Jeseničanom je uspelo zaključiti prvo fazo izgradnje velike dvorane, uspelo jim je uresničiti dolgoletni sen. Iskreno čestitamo!

Že na prvi tekmi pod streho, na kateri so

jeseniški hokejisti premagali svojega tradicionalnega rivala, avstrijskega prvaka KAC, z visokim rezultatom 9:2, se je zbralo več kot 5000 gledalcev. Že pred tekmo je bila krajša slovesnost na kateri sta prejela predsednik gradbenega odbora inž. Emil Ažman, in vodja gradnje Lojze Božič skromni priznanji. (Foto: M. C.)

Najmlajši ljubitelji gora PD TAM

Prvi predstavniki MTT

S podelitvijo pokalov, kolajn in diplom se je končalo 12. sindikalno prvenstvo občine Maribor v kegljanju. Tekmovanje je bilo na kegljišču Konstruktorja. Nastopilo je 40 ekip z več kot 400 kegljači. Ekipe so bile razdeljene v tri jakostne skupine. Presenečenje letošnjega tekmovanja predstavlja ekipa MTT, ki je z odličnim kegljanjem osvojila prvo mesto. Pred tekmovanjem je veljal za favorita Konstruktor, ki je imel priložnost osvojiti prehodni pokal OSS Maribor v trajno last (letos bi bil v primeru zmage tretjič zaporedoma prvi), vendar je nastopil z nekoliko oslabiljeno ekipo in moral priznati, da so drugi trenutno boljši. Rezultati na tekmovanju so bili izredno izenačeni, kar je dalo tekmovanju še posebno draž.

Tretje mesto je v skupni uvrstitvi pripadlo kegljačem Swatya, četrto pa TAM, ki je bila doslej redno med prvimi tremi ekipami v skupnem plasmaju. V skupini B je zmagala Smreka pred TAM II in v C skupini Marles pred tovarno kos Lovrenc.

J. RAIŠP

Vsem delovnim ljudem Jugoslavije in Slovenije, še posebej pa članom sindikata, sindikalnim delavcem in občanom ptujske občine, želimo srečo in delovnih uspehov polno novo leto 1972!

- Občinski svet Zveze sindikatov Slovenije — Ptuj
- Medobčinski odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva občin Ptuj in Ormož
- Medobčinski odbor sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije občin Ptuj, Ormož in Slovenska Bistrica
- Medobčinski odbor sindikata gradbenih delavcev občin Ptuj, Ormož in Slovenska Bistrica
- Medobčinski odbor sindikata delavcev prometa in zvez občin Ptuj, Ormož in Slovenska Bistrica

- Medobčinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti občin Ptuj in Ormož
- Občinski odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Ptuj

Iskreno se zahvaljujemo vsem osnovnim organizacijam sindikatov in njihovim izvršnim odborom, sindikalnim delavcem, samoupravnim organom delovnih organizacij in interesnih skupnosti, družbenopolitičnim organizacijam in skupščini občine Ptuj, občinskim svetom zveze sindikatov v Sloveniji in v drugih republikah, s katerimi sodelujemo, ter vsem drugim našim številnim sodelavcem, ki so nam v delovnem letu 1971 aktivno pomagali pri uresničevanju naših programskih nalog in političnih ciljev!

Trim - novo športno gibanje

Z novim letom se bodo Slovenci pričeli vključevati v novo športno rekreacijsko gibanje, znano pod imenom TRIM in pod geslom „šport za vsakogar“.

Iniciativa, da se na osnovi dosedanjih izkušenj in oblik svetovnega gibanja TRIM pripravi republiški program športa za vsakogar, je rodila sadove. Kar sedem mesecev je strokovna komisija pri odboru za množičnost pri Zvezi za telesno kulturo Slovenije pod vodstvom prof. Toneta Goršiča oblikovala prva programa: osvajanje znač-

ke TRIM in športne značke TRIM. Prva oblika dejavnosti bo na voljo vsem, druga pa za sedaj predvsem občanom Velenja, Celja, Murske Sobote, Raven in Maribora. Akcijo naj bi izpeljali občinski sindikalni sveti in občinske zveze za telesno kulturo.

V teh dneh je ponudil odbor za množičnost pri ZTKS vsem občinskim zvezam, društvom Partizan in občinskim sindikalnim svetom kartone in prospekte za značko TRIM. V uvodniku prospekta bomo med drugim naslednje:

„Uresničevanje programa TRIM dela človeka zdravega, vedrega, sposobnega.“

Opozarjamo vas, da v sedanjem hitrem tempu življenja pozabljate na športno rekreativno dejavnost. Ker pa gotovo želite svoj prosti čas izpolniti z novim, in vašemu zdravju koristno, se vključite v TRIM. Menda vam pač ni vseeno, kaj bo z vašim srcem, pljuči, postavo in počutjem? Gotovo bi bili radi postavni in vitki, opa-

zate pa morda, da so vam krilo in hlače vsak dan tesnejše ali da postanete zasopli, že ko se povzpnete v drugo nadstropje.

Kako se počutite, veste samo vi, kakšen je vaš videz, pa vedo povedati vsi!

In kaj ste storili, da bi se vaše počutje izboljšalo? Verjetno nič ali pa zelo malo. Ni namreč

dovolj, če hodite samo ob nedeljah na sprehod ali če se odrečete kosčku sladice. To vam še zdaleč ne bo pomagalo! Tudi za vas naj bi obveljalo načelo, da bi se morali vsak dan po malem ukvarjati s športom. Tega načela si nismo izmislili, ampak ga priporočajo vsi zdravniki in športni strokovnjaki.

Če vam je že vseeno, kakšen je vaš videz, vam ne sme biti vseeno, kako je z vašim zdravjem!

Telo ni stroj, ki se z uporabo izrablja! Nasprotno, če telo primerno obremenjujemo, se krepi! Človek, ki se dobro počuti, ki je v dobri kondiciji, kot pravimo, lažje prenaša tudi psihične napore...

Vrednost programov TRIMA pa ni samo zagotoviti vedrega, zdravega in sposobnega človeka, ki bo koristneje izpolnjeval svoj prosti čas. Odnos družbe do telesne kulture (ta njen največji problem) naj bi se spremenil s to ceneno, enostavno, privlačno in vsakomur dostopno obliko!

Za tekmovanje se je prijavilo rekordno število sindikalnih organizacij (kar 44 ali skoraj 2/3 vseh osnovnih organizacij sindikata) pa tudi število prijavi-tenih ekip in posameznikov je bilo presenetljivo visoko. Kolektar vseh tekmovanj je bil skoraj pretesen, saj so bila istega dne tekmovanja v različnih disciplinah, kar je nekaterim ekipam povzročalo težave. Nekatera tekmovanja pa so zaradi številne udeležbe trajala celo po ves dan, npr. tekmovanje v namiznem tenisu.

Glede na tako številno udeležbo v delavsko-sportnih igrah, je zaključne prireditve dne 15. 11. 1971 v Zusterni udeležilo do sedaj tudi največje število športnikov in delavcev. Več kot 130 prisotnih je z burnim ploskanjem pozdravilo tiste osnovne sindikalne organizacije, posamezne ekipe in posameznike, ki so zbrali največje število točk ter s tem osvojili pokal, medaljo ali diplomu. Najuspešnejše športnike je pozdravil ob otvoritvi predsednik OSS Koper Tihomil Javoršek, ki jim je v nagovoru zaželel še več športnih uspehov, predsednik Komisije za šport Robert Stropnik pa je podal poročilo o doseženih rezultatih.

V skupni uvrstitvi so zmagali kot zmagujejo že leta — športniki Tomosa Koper. Letošnje njihovo prvo mesto, ki je odraz tako številne udeležbe športnikov iz Tomosa Koper kot tudi dobrih športnih rezultatov, pa so naskočili športniki „Luke“ Koper, ki so na teh igrah prvič nastopili organizirano in zato dosegli razmeroma zelo lep uspeh. Prav veliko presenečenje pa so pripravili športniki iz vrst obrtnih delavcev, ki že vsa leta uspešno tekmujejo ter dosegajo tudi zaradi tega lepe rezultate. Letos so že tretjič prejeli pokal kot najbolj disciplinirana športna ekipa.

Sredstvo za ohranitev svežine in vitalnosti

medex

Ljubljana

Vedno na zalogi bogata kolekcija damske konfekcije v aktualnih krojih, barvah in materialih. Na voljo so tudi ekskluzivni, visoko modni modeli plaščev, kostimov in oblek v zelo majhnih serijah.

Torej, v Modni hiši oblačila za ženo, moža, hčerko in sina!

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR — OSIJEK

dinos

LJUBLJANA
PARMOVA 33

PODJETJE ZA PROMET Z INDUSTRIJSKIMI SUROVINAMI TER REPRODUKCIJSKIM IN ODPADNIM BLAGOM

ZELI VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM LJUDEM USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

Pod Vitrancem vse mikavnejše

Kranjska gora, naš zimski smučarski center številka ena, spreminja svojo podobo

Pobočja nad Kranjsko goro iz leta v leto spreminjajo svojo podobo. Vse več je smučarskih vlečnic, takih za otroke in takih za izurjene smučarje, vse več je gladkih ter solidno urejenih smučarskih prog.

Kraj resnično spreminja svojo podobo. Iz nekdanje skromne gorenjske vasice, stisnjene ob bregovih Save Dolinke, raste turistično naselje, zimsko športni center, ki bo morda, zaenkrat vsaj tako kaže, postal zanimiv za turizem tudi poleti. Zakaj ne? Turistične zmogljivosti bodo precejšnje in tudi bolj pestre, kot so bile doslej.

Ce ste še včeraj lahko, recimo, meseca julija uživali v Kranjski gori le v sprehodih in ob pogledu na prelepo zeleno dolino, bodo že jutri možnosti za rekreacijo tu precej drugačne.

Prav Kranjska gora je namreč dolga leta slovela po svojem neverjetnem dolgčasu. Tisti, ki niso smučali, ob najboljši volji niso vedeli, kaj bi počeli. In sedaj bo drugače. Tako namreč obljublja. Nekatere obljube so gostinci oziroma turistični delavci tudi že uresničili.

ZA DOMAČINE VEČJI KOS KRUHA

V Kranjski gori namreč na veliko gradijo. Prav gotovo s tako vnemo, kot še nikoli. Med drugim je v gradnji kar pet novih hotelov, od tega dva kategorije A. Tu grade svoje hotelske postojanske Kompas, Kvarner-ekspres, ljubljanski Lek, gradbeno podjetje Grosuplje in jeseniška Gorenjka.

Skoraj v celoti gre za zares lepe ekskluzivne hotele, ki bodo nedvomno krepko pripomogli k temu, da bo postala Kranjska gora to, kar si že dolgo česa želimo. Mi, ki pokukamo tja le enkrat ali dvakrat na leto, in domačini, ki jim pri naša turizem vse večji kos kruha.

Ko bodo vsi novi objekti dokončani bo v Kranjski gori že 3000 postelj za turiste.

Seveda s tem ne bo še konec razvoja Kranjske gore. Že danes so namreč kapacitete smučarskih žičnic premajhne. Četudi obratujejo vse hkrati. Posebno ob sobotah in nedeljah, to je ob konicah, ko je naval na smučišča pod Vitrancem nekajkrat večji kot med tednom.

LEPOTEC IZ MACESNA

Dosedanje turistične zmogljivosti našega najpomembnejšega smučarskega centra so več kot skromne. V glavnem tretje in četrto razredne. No... s prihodnjim letom temu ne bo več tako. Pravzaprav že z letošnjim...

Za novo leto bo namreč odprt nov hotel Larix, po domače Macesen, last jeseniške Gorenjke. V Kranjski gori pravijo, da bo za Silvestrovo in še po njem napolnjen čisto do zadnjega kotička. Največ prijavi je prišlo iz inozemstva.

Larix je za kraj in njegov turizem pomembna popestritev. Je kategorije A in ima 260 ležišč. Ponaša se tudi s sedmimi apartmaji in vrsto stvarmi, ki štejejo hotelu tako visoke kategorije. Naj omenimo le sodobno avtomatično štiristezno kegljišče, pokrit plavalni bazen z ogrevano vodo, savno, možnost masaže, frizerski salon, dancing itd.

Seveda je v Larixu vse skupaj bolj „uglašeno“ na tiste z debelimi denarnicami. Penzion bo tu veljal 120 dinarjev dnevno. Ne bo torej poceni. Toda: za veliko denarja bo tudi veliko muzike.

Krivični bi bili, če ob tem ne bi omenili lepe restavracije za smučarje, ki so jo v Larixu ure-

dili nalašč za one, ki bi radi stoji kaj toplega pojedli in popili. Tu bodo cene nizke, dostopne slehernemu smučarju.

Larixu pravijo v Kranjski gori „lepotec“. Zares je lep. Verjetno predvsem zaradi svoje oblike iz macesna.

ŠE PREMALO ŽIČNIC!

Že prihodnje leto bo končan tudi Kompasov hotel kategorije A. Kot Larix bo imel tudi ta objekt vse od bazena do kegljišča. Ponašal se bo celo s svojo trgovino, nočnim zabaviščem,

šestdesetimi pokritimi garažami itd. Imeniten bo, mar ne?

Skratka, Kranjska gora postaja lepša, za smučarje in turiste vse mikavnejša. Ponaša se tudi z novimi vlečnicami, novimi in širšimi smučarskimi progami ter z novimi parki in prostori.

In če bo turističnim delavcem uspelo, da bodo zmogljivosti žičnic uglasili na število ljubiteljev smučanja, ki zahajajo pod Vitrancem, potlej bo jutri v Kranjski gori še lepše. Čakanje, četudi na smučeh, namreč ni več v modi.

—a

KRANJSKOGORSKA IDILA

FOTO: A. ULAGA

Na novo urejena smučišča in poceni oddih

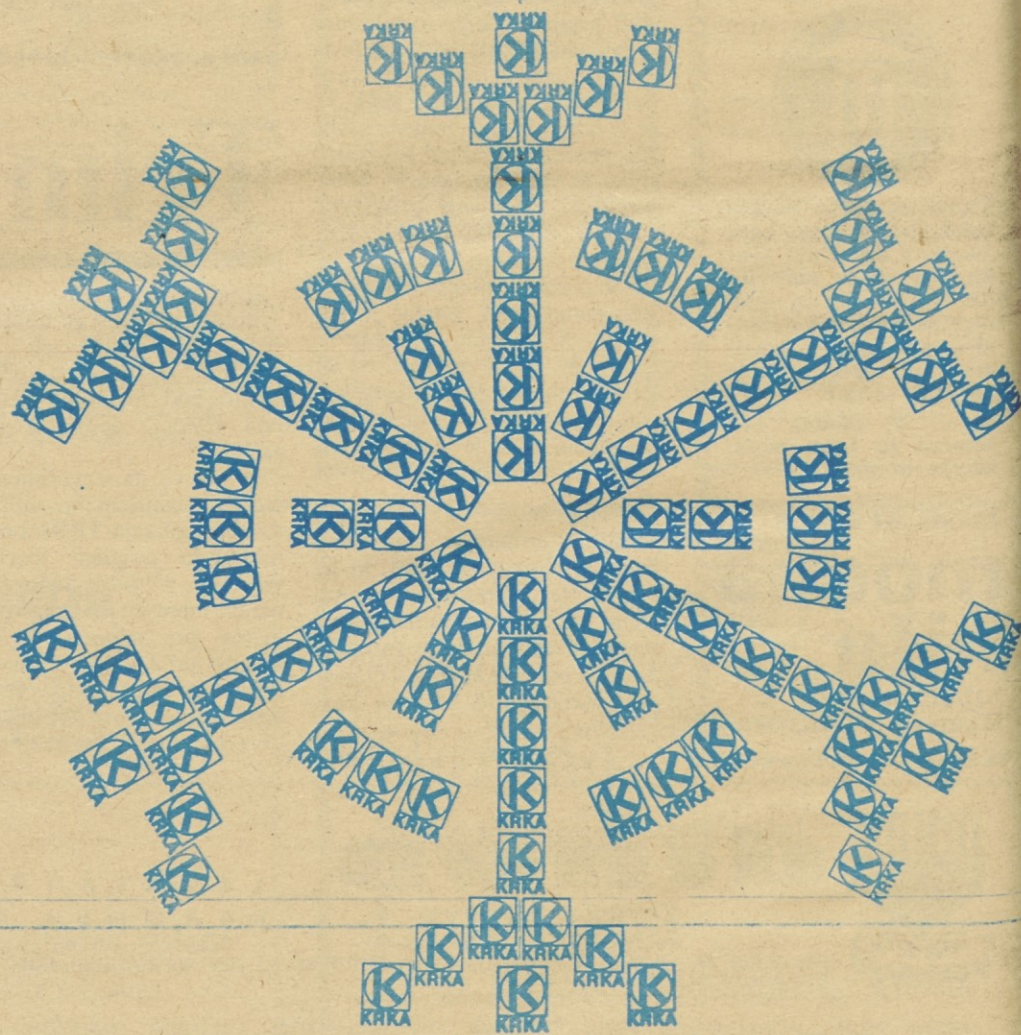
V najstarejšem zimsko-športnem središču na slovenskem Koroškem, v Mežici, so se skrbno pripravili na zimsko turistično sezono. Skupaj imajo okrog 400 hektarov smučišč, tako da pridejo na svoj račun najbolj zahtevni alpski smučarji in tudi tisti, ki jim je smučanje za oddih in razvedrilo. Na voljo so številne tekmovalne in turistične proge, dolge do 2,5 kilometra, ki so vse urejene in teptane, kajti že lani so dobili teptalni stroj in še nekatere druge priprave za urejanje prog. V Mežici pa je poskrbljeno tudi za ljubitelje sankanja in drsanja.

Razen prenočišč v hotelu „Peca“ pričakuje turiste še 100 dvoposteljnih sob pri zasebnikih. Letos so prvič uvedli pakete uslug, in sicer „smučarski teden“ od ponedeljka do petka ter „smučarski weekend“ v soboto in nedeljo. Poskrbeli pa so tudi za organizirano varstvo otrok v sodelovanju z vrtcem v Mežici ter za smučarsko šolo. Organizirano imajo izposojevalnico smuču in palic, če je potrebno, vam smuču popravijo, če pa kdo pride brez sani, mu jih posodijo. V smučarski šoli hotela „Peca“ se bodo lahko vsi, ki to želijo, naučili smučanja.

Goste, ki bodo želeli, da bi se okopali v bazenu, bodo iz Mežice vozili na Ravne. Pripravili pa bodo tudi izlete s sanmi s konjsko vprego.

In še to: smučanje v tem zimsko-športnem središču, ki ga Slovenci ne poznamo dovolj, je izredno poceni. V dvoposteljni hotelski sobi s kopalnico boste za vso oskrbo na dan plačali 65 dinarjev, penzion v zasebni turistični sobi prve kategorije s hrano v hotelu velja 55 dinarjev, „smučarski teden“, ki vsebuje pet polnih penzionov od 255 do 276 dinarjev, „smučarski weekend“ pa 143 dinarjev. Smučarska šola velja od 15 do 100 dinarjev, za izposojene smuču in palice boste plačali 20 dinarjev na dan, za sani pa 10 dinarjev dnevno.

M. L.

USPEŠNO LETO 1972!

Prva nagrada na Jesenice

Prejeli smo 713 rešitev nagradne križanke „ASTRA“, ki je bila objavljena v 49. številki Delavske enotnosti 11. decembra 1971. Med pravnimi rešitvami smo izžrebali nagrade, ki jih prejmejo naslednji:

1 nagrada – 100 dinarjev: Jože LOZAR, 64270 Jesenice, Cesta revolucije 9, 2.–3. nagrada – 50 dinarjev: Milko KUNSTELJ, 64000 Kranj, Prešernova 4, Viktor SUNCIC, 68250 Brežice, Milavčeva 33; 4. – 10. nagrada – 20 dinarjev: Milka KUKOVIČ, 62343 Fala, Fala 36, Tomaž VALENČIČ, 66250 Ilirska Bistrica, Prešernova 20, Rajko VRBNJAK, 62000 Maribor, Meljska c. 23, Boris DEBELJAK, 68296 Krmelj 30, Josip RIHTAR, 68290 Sevnica, Drožanjska 51, Franc FINŽGAR, 64000 Kranj, Župančičeva 13, Vasja PODKRIZNIK, 62310 Slovenska Bistrica, Zagrad 9; 11. – 15. nagrada – 10 dinarjev: Ivanka RUPNIK, 65281 Spodnja Idrija št. 21, Bibijana REINSBERGER, 62000 Maribor, Ulica heroja Staneta 16, Francka ŠEGA, 61330 Kočevje, Bračičeva n. h., Majda GABRIČ, 63000 Celje, Na Zelenici 15, Igor IVANČIČ, 65000 Nova Gorica, Trubarjeva 11.

Vsem nagrajencem bomo poslali nagrade po pošti.

PRAVILNA REŠITEV

VODORAVNO: Astra, labod, obala, veletrgovina, morje, Aman, mokasini, vi-drar, ričet, Sa, tkalka, Rado, Čatež, tirs, karcinom, PZ, nakazilo, pastel, VE, pograd, Slava, Ti, talon, T, osramotitev, Art, ANI, ose, sladole, cocktail, navor, Tod, rola, Julijana, atom, avba, Čehi, cike, Pt, As, Vnanje gorice, akvarel, era, AA, kava, veka, Tati, Iplis, Ana, SKOL, GR, zelena, IM, Nara, jonatan, Menina, Ljubljana, Aleksander, Besi, anatomija, Loara.

srečanja

delavske enotnosti s slovenskimi gradbenimi podjetji

Novo stanovanje-hranilnik brez dna

600 stanovanj je za Maribor premalo

Novost, ki obeta za četrtno cenejšo gradnjo

Seveda lahko vplivamo na pocenitev gradnje

Naš sobesednik – Janez Tršan, predsednik republiškega odbora Sindikata gradbenih delavcev Slovenije

Tale naš današnji razgovor kajpak nima prav nobene ambicije, da bi po dolgem in počez načel problematiko, ki jo po navadi poimenujemo kar slovensko stanovanjsko vprašanje. Tako bomo tokrat pustili v nemar probleme v zvezi s stanovanjskim kreditiranjem, stanovanjskim varčevanjem, vlogo bank, delovnih organizacij in kdo bi se spomnil še vseh drugih problemov – čeprav seveda pri tem še zdaleč nismo mislili, da ne bi šlo za probleme – in to zares aktualne. Toda zato so resolucije, stanovanjske reforme, planska predvidevanja...

Naše hotenje je veliko skromnejše, izvedeti smo želeli, kako priti do več in hkrati cenejših stanovanj. Pa še v tem primeru s pripombo, da smo si prizadevali dobiti odgovore predvsem od gradbene operative.

● Z JANEZOM TRŠANOM NA TEMO STANOVANJSKA GRADNJA

Namesto uvodnika

● PREDSEDNIK REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE PRAVI, DA JE ENA OD POMEMBNIH NALOG ORGANIZACIJE USTVARITI MOŽNOSTI ZA INTENZIVNEJŠO IN CENEJŠO GRADNJO STANOVANJ

Pravkar minuli kongres Sindikata gradbenih delavcev Slovenije je prav tako postavil v ospredje obe omenjeni vprašanji. Torej kako?

Čeprav gradbena operativna lahko vpliva le na sorazmerno skromen del cene stanovanja, pa bi bilo seveda zmotno misliti, da tak vpliv bodisi ni možen ali pa da je nepomemben. Daleč od tega, da bi tako sodili! Res pa je tudi, da gradbeništvo takšno, kakršno je danes, pravzaprav niti ne more uresničiti te svoje naloge. Ob tolikšnem številu gradbenih podjetij na Slovenskem kajpak ni mogoče niti misliti na to, da bi se podjetja odločala za specializirano industrijsko zasnovano proizvodnjo. Velika večina sama zase prenaša reve in nadloge nestabilnega tržišča. Tako tudi ni misliti, da bi lahko gradbeništvo odločneje zakorakalo po poteh moderne industrijsko organizirane proizvodnje – kajpak z nekaterimi izjemami. Tako se začarni krog sklene približno takole: gradbeništvo se med seboj premalo povezuje, zato tudi ni izvedena delitev dela in izpeljana specializacija in ker tega ni, tudi akumulacija ne zadošča za hitrejši razvoj, stanovanja pa so draga.

– Draga, še in še draga.

Res, pa vendar, kakor kje! Odvisno pač od politike občin – ali bolj po pravici povedano, odvisno predvsem od potreb občinskega proračuna, od urbanistov, projektantov, komunalnih podjetij in drugih institucij in vseh drugih. Tudi to je problem, da vsi ti dejavniki, ki pa sila neposredno posegajo na področje stanovanjske gradnje in opredeljujejo njen ritem, očitno nočejo sestri za skupno mizo in se sporazumeti o interesih – najprej o tistih splošno družbenih, slednjic pa tudi podjetniških.

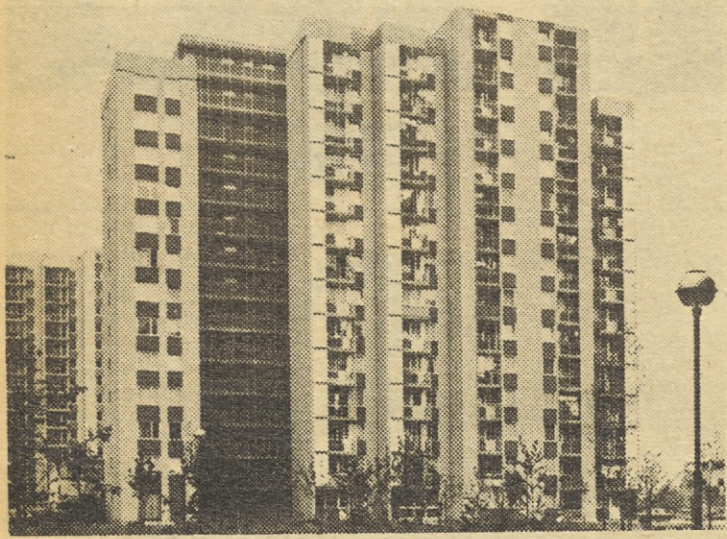
– Kaj potemtakem storiti?

– Očitno je, da resolucije v tem primeru ne zaležejo kaj prida. Zato se v našem sindikatu zavzemamo, da bi slednjic le ustvarili take tržne odnose, ki bi stimulirali iskanje racionalnih, bolj ekonomičnih rešitev v tehnologiji, organizaciji dela. Tako je tudi ugotovil I. kongres sindikata gradbenih delavcev, ki je bil pred dnevi. Nekaj pa bo vsekakor potrebno storiti – tudi v našem sindikatu se moramo bolj odločno zavzeti za tak razvoj naše panoge in za uveljavitev takih pogojev gospodarjenja, da se bo panoga resnično tehnološko razvijala. Vse dolej pa bomo bržčas bolj ugibali, kakšen je in kakšen naj bi bil vpliv gradbene operative na obseg in ceno gradnje. Taka so bila tudi naša stališča, ko smo opredeljevali vlogo in naloge naše organizacije.

Pridnim ne zmanjka dela

● V CELJSKEM INGRADU NAPOVEDUJEJO, DA BODO PRIHODNJE LETO ZGRADILI PRECEJ VEČ STANOVANJ, KOT PA SO JIH LETOS

Zgoraj: Ingradove stolpnice v ljubljanski občini Šiška. Spodaj: Soseska Otok v Celju – delo Ingrada

Industrijsko gradbeno podjetje Ingrad iz Celja se nedvomno uvršča med najbolj znane delovne organizacije v svoji stroki. Po solidnosti slovi doma, zadnja leta pa si ustvarja vse večji ugled tudi v Zvezni republiki Nemčiji, kjer je ustanovilo svoje podjetje „Ingrad GmbH“.

O načrtih Ingrada za jutrišnji dan govori za „Srečanja“ generalni direktor podjetja inž. Henrik Čmak in Franc Vitanc, direktor splošnega sektorja.

V PRIHODNJE VEČ STANOVANJ

„Nedvomno v bližnji prihodnosti ne bomo več imeli opravka s tolikšnim številom kapitalnih gradenj kot doslej...“ razmišlja inž. Henrik Čmak. „Pričakujemo pa ekspanzijo na področju stanovanjske gradnje. Vse namreč kaže, da bo imela gradbena operativa na področju stanovanjske izgradnje v prihodnje nekoliko več dela, kot pa ga je imela doslej. Ne moremo namreč mimo tega, da imamo pri stanovanjih večji primanjkljaj in da se bo družba – rada ali nerada – morala kar najbolj resno spopasti s tem izredno perečim problemom...“

Mimogrede: v Celju so prepričani, da so sredstva, ki jih namensko zbiramo za gradnjo stanovanj, odločno prenizka. Obenem tudi sodijo, da bi bila potrebna precej večja koncentracija sredstev za stanovanjsko

gradnjo, če želimo zgraditi letno več stanovanj, kot pa smo jih doslej.

Bržčas jim velja v obojem pritrčiti.

SODOBNEJŠI SISTEM GRADNJE

Naj bo kakorkoli že, delavci Ingrada pričakujejo, da bodo imeli že prihodnje leto na področju stanovanjske gradnje več dela, kot pa so ga imeli, denimo, letos. Zato se intenzivno pripravljajo tudi na sodobnejši sistem dela.

„Obseg našega plana za leto 1972 se sicer ne bo bistveno razlikoval od letošnjega...“ razlaga Franc Vitanc, „samo da bomo več svojih sil, kot že rečeno, posvetili gradnji stanovanj. Predvidevamo, da bo gradnja stanovanj predstavljala kakih 60% vrednosti naših del v prihodnjem letu, kar je za 10% več kot letos. Doslej je zgradilo naše podjetje v Celju letno kakih 160 stanovanj, seveda pa so bile naše kapacitete, da ne govorimo o potrebah mesta, precej večje. In čenjam bo uspelo v prihodnje naše kapacitete v celoti izkoristiti, se bomo poslužili tudi bolj sodobnega sistema gradnje. Doslej smo se v stanovanjski gradnji posluževali postopka, ki ga poznamo pod imenom Jugomont, v prihodnje pa se bomo oprijeli povsem montažnega sistema ali pa... no, o vsem tem še nismo rekli zadnje besede! Zatrdim pa lah-

ko že zdaj, da bomo v prihodnje hitreje gradili, seveda če bo povpraševanja dovolj in če bomo imeli toliko dela, da se nam bo splačalo preiti na nov sistem gradnje...“

SMO ZA INTENZIVNEJŠE SODELOVANJE

Celjski Ingrad šteje, kot smo že zapisali, med večje slovenske gradbene delovne organizacije. Zaposluje blizu 2100 ljudi, od tega 386 v Zvezni republiki Nemčiji, kjer je Ingrad nedavno ustanovil svoje podjetje.

„Kujemo načrte, da bi v prihodnje še tesneje sodelovali s kooperanti, kar še posebej velja za gradnjo industrijskih objektov...“ dopolnjuje inž. Henrik Čmak. „Ob tem velja povedati, da v našem bazenu močno pogrešamo intenzivnejše poslovno-tehnično sodelovanje. Dejstvo namreč je, da se podjetja zapirajo vase, kar močno hromi dejavnost slovenskih gradbincev. Tudi ne gre le za naš lokalni problem, temveč za slovenski problem, ki ga bomo morali s skupnimi močmi kar najhitreje odpraviti. Kje da so vzroki zapiranja v podjetniške meje...? Predvsem v močni ekspanziji in še v večjem medsebojnem nezaupanju. V interesu nas vseh pa je, da se od vsega tega poslovimo in kar najhitreje pričnemo z intenzivnim medsebojnim sodelovanjem...“

INGRAD DOMA IN NA TUJEM

Poleg obsežnejše stanovanjske gradnje v prihodnjem letu ima Ingrad še precej velikih načrtov. Naj omenimo le nekateri:

– kot član poslovnega združenja GIPOS se Ingrad pripravljajo na licitacijo za gradnjo avtoceste na odseku Hoče–Leveča. Prva dela naj bi stekla že na področju prihodnjega leta, Ingradova skrb pa naj bi bila gradnja nekaterih najpomembnejših objektov na tem odseku ceste – če bodo seveda na licitaciji tudi uspeli.

– Ingrad sodeluje tudi v natečaju za gradnjo nove tovorne in drugih potrebnih objektov v Laškem, kjer naj bi dobili delo rudarji iz opuščenega premogovnika.

– Ingradovi delavci že gradijo nove objekte za Železarno Štore. V Celju pa gradi Ingrad v kooperaciji z Gradisom, nove objekte za Cinkarno. V kooperaciji s Tehniko pa so ingradovci že dokončali dela na novih cementarni v Trbovljah;

– In še marsikje se srečamo s pridnimi rokami gradbincev Ingrada: na hitri cesti Vrhnika–Postojna, v Hamburgu, Essnu, Hannoveru in drugod.

Sicer pa sposobni in pridni nikoli niso ostali brez dela, pa naj bo konkurenca še tako huda!

● OBISKALI SMO GRADBENO PODJETJE SLOVENJ GRADEC

Samo prizadevanja gradbincev ne bodo rešila tega vozla

● V SLOVENJEGRAŠKEM GRADBENEM PODJETJU ZATRJUJEJO: NAČRTNA IN KONTINUIRANA GRADNJA BI NEDVOMNO POCENILA GRADNJO STANOVANJ V DRUŽBENEM SEKTORJU

Ko smo se te dni mudili v Slovenj Gradcu, so nam predstavniki tamkajšnjega gradbenega podjetja zatrjili, da so zadovoljni s položajem delovne

organizacije, da z optimizmom zro tudi v novo, 1972. leto.

Za gradbince je bilo tokrat – za razliko od nekaterih prejšnjih let – v Mislinjski dolini

dovolj dela, saj vsega niti opraviti niso mogli. Že zdaj imajo oddanih polovico vseh zmogljivosti za leto 1972! Bo pa tudi še precej drugega dela, saj je

načrtov – tako na gospodarskem kot na negospodarskem področju – kar precej...

LETOS 13,5 MILIJONA DIN REALIZACIJE, LETA 1972 NAJMANJ 15 MILIJONOV

Gradec je letos v Slovenj Gradcu dogradilo Market trgovskega podjetja „Zarja“ Slovenj Gradec ob Celjski cesti, za tržišče je zgradilo 25-stanovanjski stolpič ob Sejmiški cesti, preuredilo je stare prostore vzgojno-varstvene ustanove in zgradilo nove prostore za 80 malčkov; v Slovenj Gradcu in v Mislinji je adaptiralo prostore lekarne, dozidalo pa je še učilnice pri osnovni šoli v Mislinji.

V gradbenem podjetju Slovenj Gradec predvidevajo, da bodo letos dosegli 13.500.000 dinarjev realizacije ali skoraj za četrtino več, kot so predvidevali na začetku leta. Za prihodnje leto pa napovedujejo najmanj 15 milijonov dinarjev realizacije – in prepričani so, da bodo to nalogo ne samo izpolnili, temveč tudi presegli.

In še nekaj velja opozoriti, ko že govorimo o letošnjem poslovanju gradbenega podjetja Slovenj Gradec: znatno se je izboljšala mehanotehnična opremljenost podjetja, kar omogoča med drugim tudi uvajanje moderne tehnologije, hkrati pa tudi zagotavlja boljše delovne razmere in odpravo težkega fizičnega dela. Osnovna sredstva brez zgradb so se na primer povečala letos kar za 80%, občutno pa so se povečala tudi sredstva poslovnega sklada.

Nakup nove mehanizacije pa je občutno skrajšal tudi čas gradnje posameznih objektov do III. faze gradnje.

POSLEJ KVADRATNI METER PO 3000 DINARJEV

Od predstavnikov gradbenega podjetja Slovenj Gradec smo hoteli tudi vžeti, kaj sodijo o vplivu gradbenih podjetij na stanovanjsko gradnjo, pravzaprav na pocenitev gradnje stanovanj v družbenem sektorju.

V zadnjem 25-stanovanjskem stolpiču ob Sejmiški cesti je veljal kvadratni meter neto stanovanjske površine dobrih 2000 dinarjev, vendar je treba ob tem upoštevati, da je bila kotlovnica za ta stolpič zgrajena že poprej. Ker pa so se v zadnjem času cene zemljišča najmanj podvojile, dražja pa je tudi komunalna ureditev, zvišale so se cene gradbenih materialov, v gradbenem podjetju Slovenj Gradec napovedujejo, da bo veljal kvadratni meter neto stanovanjske površine v novem stanovanjskem naselju ob Celjski cesti kakih 3000 dinarjev. Komunalno ta novi kompleks, kjer naj bi se v prihodnje odvijala blokovna stanovanjska gradnja, ni urejen, stroški komunalnega urejanja pa se bodo močno približali 20% celotne vrednosti stanovanja. Pa še nekaj je treba

dati: ta cena bo veljala samo v primeru, da na tržišču ne bo pretresov!

V Slovenj Gradcu je – po pripovedi predstavnikov tamkajšnjega gradbenega podjetja – stanovanjska izgradnja v družbenem sektorju močno nazadovala. V zadnjih šestih letih je bilo v družbenem sektorju zgrajenih le 75 novih stanovanj.

Družbeno stanovanjsko gradnjo pa bodo z dograditvijo četrtega 25-stanovanjskega stolpiča ob Sejmiški cesti v Slovenj Gradcu prenesli na področje ob Celjski cesti. Tam bo zgrajenih kakih 800 do 900 stanovanj. Ker gre za večji kompleks, se slovenjgraškemu gradbenemu podjetju zavzemajo, da bi pripravili celovit načrt za zazidavo tega novega področja, pa tudi načrt komunalne ureditve. Tako bi bila lahko stanovanjska gradnja načrtna, morali pa bi zagotoviti tudi kontinuirano gradnjo, saj bi bilo le tako možno zmanjšati stroške gradnje. V slovenjgraškem gradbenem podjetju napovedujejo, da bi morali hkrati graditi vsaj 3 stanovanjske stolpiče, rešiti pa bi bilo treba tudi skupno ogrevanje za celotno novo naselje.

Ker bi morali po podatkih, ki so jih zbrali na občinskem sodelovalnem svetu Slovenj Gradec in v stanovanjskem podjetju, zgraditi v mestu najmanj 400 stanovanj v družbenem sektorju, bo treba gradnjo najmanjnih stanovanj v prihodnje odločno pospešiti. In da bi lahko uresničili to, bi morali med drugim spremeniti tudi prakso delovnih organizacij, ki vsaj za zdaj dajejo več sredstev za zasebno stanovanjsko gradnjo.

Sicer pa želijo v Gradbenem podjetju Slovenj Gradec, da bi delovnih organizacijah v Mislinjski dolini čimprej izoblikovali srednjeročne razvojne načrte, da bi potem lahko tudi sami izdelali svoj razvojni program.

mbalaza maribor

grafično predelovalno podjetje
Meljska c. 86 — Telefon: 22-871

PRIPOROČAMO VAM NAŠE KVALITETNE IZDELKE

Vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem želimo uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

„Stavbar je še posebno ponosen na 220-stanovanjski blok ob Plečnikovi cesti v Mariboru

MARIBORSKI »STAVBAR« JE MED NAJVEČJIMI GRADITELJI STANOVANJ

600 stanovanj je za Maribor premalo

VALENTIN BREZNIK, GLAVNI DIREKTOR PODJETJA »STAVBAR«, SE SPRAŠUJE: »KDAJ BOMO SLEDNIČ SEDLI ZA ISTO MIZO OPERATIVCI, OBČINA, URBANISTI, PROJEKTANAI IN DRUGI ZINTERESIRANI? LE Z USKLAJENIMI INTERESI IN S SKUPNIM DELOM BI LAHKO GRADILI CENEJŠA STANOVANJA...«

Mariborsko podjetje za visoke gradnje „Stavbar“ sodi med ista naša gradbena podjetja, ki na leto zgradijo največ stanovanj. Še do nedavnega je bilo to podjetje specializirano izključno za gradnjo stanovanj, zdaj pa je blizu 30% svoje dejavnosti usmerilo tudi v gradnjo industrijskih objektov.

OBDAVČENA POSLOVNOST

„V Sloveniji smo med največjimi graditelji stanovanj. Do 500 jih zgradimo letno v Mariboru. Toliko jih kajpak tudi prodamo. Temu primerne so naše izkušnje na področju stanovanjske gradnje,“ je kot uvod v naš razgovor povedal glavni

direktor Stavbarja dipl. ekonomist Valentin Breznik. Nato pa je nadaljeval: „Te izkušnje so zelo grenke, ne toliko zaradi neurejenih razmer na področju financiranja stanovanjske gradnje kot zaradi splošnih gospodarskih razmer pri nas in zavoljo naraščajoče inflacije. Verjetno vam je znano, da je bilo naše podjetje do nedavnega edi-

no, ki je stanovanja prodajalo po fiksnih cenah, kar pomeni, da različnih podražitev med gradnjo nismo pripisali kupcem stanovanj, temveč so šle podražitve na račun naše nižje akumulacije. Zatrdim pa vam lahko, da smo krepko plačali davek inflacije. To tudi pomeni, da si kaj takega ne moremo več privoščiti.

PET DIREKTORJEVIH PRIPOMB

Poleg 400 do 500 stanovanj, kolikor jih v Mariboru letno zgradi „Stavbar“, jih zgradi blizu 200 še sosedno podjetje „Konstruktor“. Teh nekaj več kot 600 zgrajenih stanovanj letno pa je za Maribor odločno premalo, saj se mesto naglo razvija.

Zakaj v mestu pod Pohorjem ne morejo zgraditi več stanovanj? Zakaj so cene stanovanj tudi v Mariboru astronomsko visoke? Ali lahko mariborski gradbinci vplivajo na cenejšo gradnjo stanovanj?

Na teh nekaj, kot refren ponavljajočih se vprašanj je glavni direktor „Stavbarja“ odgovoril:

„Najprej: stanovanjska gradnja tudi v Mariboru ni programirana. Vsi zainteresirani dejavniki še vedno ne govorimo istega jezika. Zaradi tega imamo premalo lokacij za stanovanja, projekte moramo pripraviti čez noč in podobno. Temu sledi, se razume, neracionalnost, slaba kvaliteta in kaj vem kaj še vse. Nato: v Mariboru nimamo večjih zemljiških kompleksov za gradnjo stanovanj. Na takih večjih zemljiških kompleksih pa bi lahko razvili podobno kot v Ljubljani povsem novo tehnologijo in tudi tako pocenili stanovanjsko gradnjo. Tretjič: v Mariboru je zelo močna baza za pridobivanje najrazličnejših osnovnih gradbenih materialov. Pri tem pa se srečujemo z dejstvom, da imajo gramoznice tisti, pa čeprav je gramoz ena najpomembnejših surovin pri betoniranju, ki stanovanj sploh ne gradijo. Četrtič: pojasniti moram, da je naše podjetje udeleženo pri ceni stanovanja le z 18% do 20%, tako da lahko vplivamo le na ta del cene. To pomeni, da štiri petine cene za kvadratni meter stanovanjske površine določajo drugi. Slednjič še tole: v zadnjem času vpliva na obseg stanovanjske

gradnje tudi občutno zmanjšana kupna moč tistih, ki so stanovanja najbolj potrebni.“

JE REŠITEV, ČE HOČEMO!

Nič kaj optimistično ni izzvenela pripoved direktorja „Stavbarja“. Sicer pa povzemimo njegove misli, kako poceniti stanovanjsko gradnjo!

„Najprej bi se po mojem mnenju morali pogovoriti s pristojnimi, kako zmanjšati ceno zemljišča in stroške za njegovo pripravo. Prepričan sem, da prav v tem grmu tiči zajec. Upal bi si dokazati, da so prav draga zemljišča eden od osnovnih vzrokov za visoke cene stanovanj. Prepričan pa sem, da obstaja tudi v tem primeru rešitev, samo če bi jo hoteli poiskati.“

„Na kaj merite s temi besedami?“

„V najkrajšem času nas mora srečati pamet! Končno bi že morali sesti za isto mizo kupci stanovanj, občina, urbanisti, projektanti, bančniki, proizvajalci in še vsi drugi zainteresirani dejavniki ter skupaj začrtati stanovanjsko gradnjo. Ni namreč vseeno, ali na zemljišču, ki je veljalo 4 milijone dinarjev, zgradimo štiri ali desetetažni objekt.“

„Upate, da boste v Mariboru vsi, ki ste jih našli, kmalu sedli za isto mizo in problem stanovanjske gradnje le premaknili z mrtve točke?“

„Dokler ne bomo na tem področju ustanovili nekakšne interesne skupnosti, v kateri bo vsakdo točno vedel, kaj bo delal, potem se še dolgo ne bomo sporazumeli. Prepričan pa sem, da bo mariborska občina skupaj z nami pobudnik, da bi do takšnega sodelovanja le prišlo, s tem pa tudi do večje načrtnosti, kar bo vplivalo tudi na cenejšo gradnjo stanovanj.“

MILAN ŽIVKOVIČ

V LJUTOMERSKEM IMGRADU NAPOVEDUJEJO:

Novost, ki obeta za četrtno cenejšo gradnjo

ALI SE NAM OBETA POCENITEV STANOVANJSKE GRADNJE? IMGRAD LJUTOMER IZDELUJE PANEL PLOŠČE, S KATERIMI LAHKO POCENI GRADIJO ZA PRIBLIŽNO 25 Odstotkov

Stanovanjska gradnja postaja dneva v dan dražja. Cene gradbenih materialov skokovito naraščajo in ni čudno, če kupce stanovanj močno zanima, ali kdaj sploh razmišlja o cenejšem načinu gradnje in o zniževanju gradbenih stroškov. Ne moremo trditi, da ni takih prizadevanj, vendar gre pri tem za neenotnost, za posamezne poskuse, pri katerih ne sodelujejo vsi, ki naj bi sodelovali v stanovanjski gradnji – od projektantov, prodajalcev zemljišč, izvajalcev gradnje pa do proizvajalcev gradbenega materiala.

Slovenska industrija gradbenega materiala v glavnem stopa po uhojenih poteh. Sedanje in bodoče kupce stanovanj pa prav gotovo razveselilo, da so v kolektivu industrije gradbenega materiala IMGRAD Ljutomer uspeli vpeljati proizvodnjo lahkih, sodobnih in predvsem cenejših gradbenih materialov, ki jih sicer gradbe-

ništvo v svetu že s pridom uporablja, medtem ko smo pri nas tako rekoč šele na začetku uporabe tovrstnih materialov. Gre za tako imenovane satovne panel plošče, izdelane iz impregniranega papirnatega satovja z oblogami iz različnih materialov, pač glede na namen uporabe. Prednosti takih plošč so v majhni lastni teži, zagotavljajo dobro izolacijo, veliko togost in trdnost, uporabimo jih lahko tudi za dokončno površinsko obdelavo in – kar je morda najpomembnejše – omogočajo hitro montažo ob zelo različnih potrebah in zahtevah. Satovne panel plošče se uporabljajo (tudi že pri nas jih uporabljajo, čeprav še v manjšem obsegu) za montažne fasade, zavesne stene, parapete, predelne stene, nato kot stropne elemente, montažne elemente, za notranje obloge pisarniških kabin, industrijskih dvoran, stanovanjskih objektov, za gradnjo vikend hišic in kioskov, za obdelavo

transportnih sredstev in kot dekorativni element.

IMGRAD Ljutomer je s svojimi panel ploščami že prodrl na jugoslovansko pa tudi na tuja tržišča. V Jugoslaviji so bile uporabljene Imgradove panel plošče med drugim tudi v nekaterih znanih objektih kot denimi pri gradnjah hotela Jugoslavija v Beogradu, Ambasador v Opatiji, hotela na Malem Lošnju, v poslovnih stavbah kot Modna hiša v Mariboru, Politika v Beogradu, Kreditna banka v Kopru, v hali Tivoli in drugod. S svojimi proizvodi pa je IMGRAD uspel tudi izven naših meja, saj računajo, da bodo v prihodnjem letu prodali v tujino že polovico svoje proizvodnje.

Za sedaj delajo v Imgradu sedem tipov satovnih panel plošč. Za stanovanjsko gradnjo je najprimernejši tip 106; ta plošča je produkt njihove lastne raziskovalne dejavnosti ter je tudi že prestala vse teste tako v Zavodu

za raziskavo materiala in konstrukcij SRS kot tudi v praktični uporabi, saj so jo v podjetju za visoke gradnje Stavbar Maribor z uspehom preizkusili v stanovanjski gradnji. Ta proizvod bodo tudi patentno za-

ščitili, takoj ko bodo znani dokončni rezultati testov in praktične uporabe. Zanj pa se že zanima tudi gradbeno podjetje Gradis Ljubljana. Uporabnost tega elementa je vsestranska, ker ne predstavlja posebne obremenitve konstrukcije, je lahek, razen tega pa ga je mogoče vgrajevati hitro in ob kakršnihkoli vremenskih razmerah.

Kupce pa prav gotovo najbolj zanima, za koliko je uporaba tega elementa cenejša od uporabe klasičnih elementov. Točno primerjavo je težko narediti, zaradi nekaterih tehničnih prednosti panel plošč, predvsem pa zaradi precej krajšega časa vgrajevanja, kot pa je potreben pri klasični gradnji, prihranek pa si lahko izračunamo, če upoštevamo, da stane kvadratni meter predelne stene, zgrajene s panel ploščami tip 106 od 60 do 80 dinarjev, pri klasični gradnji pa od 120 do 140 din. K temu je treba pršeti še prihranek na času, saj je možno vgraditi kvadratni meter panel plošč v manj kot pol ure, pri čemer je upoštevan tudi čas za finalizacijo celotne stene. Pet delavcev gradbenega podjetja Stavbar Maribor je na primer

uredilo v šestih urah vse potrebne predelne stene za dvosobno stanovanje s kuhinjo in sanitarijami. Strokovnjaki ocenjujejo, da je možno celotno gradnjo ob uporabi panel plošč poceniti za kakih 25 odstotkov.

IMGRAD že izdeluje tudi plošče tega tipa, v katerih so že vgrajeni kanali za električno instalacijo s priključnimi dozami. In še nekaj je treba omeniti. Za vgrajevanje teh elementov ni potrebna posebna strokovnost, saj jih lahko vzida vsak zidar. Njihova zunanja površina pa je gladka, izdelana je iz mavca, tako da lahko nanjo takoj polagamo tapete. Panel plošče tip 106 sestojijo iz zgornje in spodnje plasti mavca, debeline 9,5 ali 12 mm, vmes pa je satovje s trdo fenolno peno. Za sedaj te plošče še niso v trgovinah z gradbenim materialom, vendar – kot pravijo v podjetju IMGRAD – lahko že sedaj zadovoljijo vsem potrebam tržišča. Kupci pa jih lahko dobe neposredno v tovarni IMGRAD Ljutomer. Ob večjem povpraševanju, zlasti zasebnih graditeljev, pa bodo dali te plošče tudi trgovski mreži, ki se ukvarja s prodajo gradbenega materiala.

INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE, LJUBLJANA, TITOVA C. 37

ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM USPEŠNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

Tako izgleda sodobno urejena soseska

● RAZGOVOR Z LUDVIKOM SLAMNIKOM, DIREKTORJEM GRADBENEGA PODJETJA PROJEKT KRANJ:

Novo stanovanje-hranilnik brez dna

Petindvajset let je od tega — pa kdo bi se po tolikih letih spomnil podrobnosti tistih prvih dni po ustanovitvi gradbenega podjetja Projekt iz Kranja! In če bi vprašali delavca, tistega, ki je bil pri podjetju med prvimi, bi se prav gotovo nasmehnil: „Kje je že to! Čuj, tovaris, takrat smo imeli roke, krampe, lopate in samokolnice. Čakaj, čakaj... seveda, tudi nekaj mešalcev za beton in malto smo imeli pa tovorni avto.“

„Naše podjetje,“ je povzel direktor Projekta Ludvik Slamnik, „je organsko raslo z razvojem družbenih potreb Kranja in celotne Gorenjske. Potrebe pa so bile vsako leto večje. Učili smo se, izpopolnjevali mehanizacijo in tehnologijo, se kadrovske krepili — in delali.“ Potem je naštel nekaj objektov, ki so jih zgradili v tem času. Od Planice do Kranja pa od Bleda do Kamnika.

Dolg je seznam in še veliko daljši bi bil, če bi naštel vse, kar so doslej zgradili delavci kranjskega Projekta.

„Posebno zadnja leta smo se hitro razvijali, in to z lastnimi sredstvi,“ je nadaljeval direktor. „Prednost smo dali težki in lahki mehanizaciji. Tudi v tehnologiji dela smo naredili velik razvoj. Lahko rečem, da smo v gradnji do tretje faze, kar je pravzaprav naše osnovno delo, že na evropski ravni.“

• Danes je v Projektu zaposlenih kakih tisoč delavcev in struktura izobrazbe kaže, da so že na zelo visoki ravni, saj imajo enaintrideset ljudi s fakultetno izobrazbo, enainosemdeset s srednjo in štirideset delovodij.

„In če se malo pohvalim, lahko rečem, da smo team, ki je kos vsaki, tudi zelo zahtevni nalogi. In če primerjamo današnjo meha-

nizacijo s tisto na začetku, ni čudno da se ljudje nasmihajo, ko o tem sprašujete. Res pa je tudi, da si dela brez strojev danes lahko moremo več predstavljati. Na eni strani je tempo gradnje vse hitrejši, po drugi pa je zelo težko ali skoraj nemogoče dobiti nekvalificirane delavce.“

Večno mladih in tudi mnoge starejše občane tare vprašanje, kako priti do primerne stanovanjske ali sploh do strehe nad glavami. Kako lepa in spodbudna je bila računica še pred nekaj leti!

„Z banko bom sklenil pogodbo. Malo bomo zategnili pasove in nosil bom vsak mesec svojo plačo v banko. Z ženino pa se bom že nekako prebijal. Po dveh, treh letih bomo na konju. Kar le kupček se bo nabral in banka bo posodila še dvakrat toliko.“

Lep račun. Izgledal je čisto oprijemljiv, če... če cene stanovanj ne bi bile bolj raztegljive kot vsaka elastika. Prišla je prva podoba žitev. Bom pa še honorarno zaslužil! Prišla je druga, tretja... danes, denimo, po dveh letih, ko so se stanovanja podražila najmanj za 50%, se naš, brzas nesojeni lastnik trisobnega stanovanja sprašuje, ali naj se zadovolji z eno sobo, ali naj še vedno nosi na kupček v banko, in se tolaži, da se vsaka elastika slednjič le strga. Tudi tista, ki nateguje ceno kvadratnega metra njegovega bodočega stanovanja!

„Res je, stanovanja so draga, predraga,“ soglaša direktor Slamnik. „Čeprav v primerjavi z Ljubljano pri nas v Kranju s ceno in kvaliteto stanovanja nimamo problemov. Zadnja stanovanja, ki smo jih prodali pred nedavnim, so veljala 2420 dinarjev za kvadratni meter, vendar s pripombo, da je bilo zemljišče po 10 dinarjev za kvadratni meter in da je primarno komunalno opremo financiral občinski sklad za urejanje zemljišča. Na večja težava pri nas je ta, da jih zgradimo premalo. Potrebe so prevelike za naše zmogljivosti. Da se razumemo — mislim na zmogljivosti vseh dejavnikov. Gradbeno podjetje je udeleženo pri vrednosti stanovanja le s 35% — a še od tega gre za material kakih 15%. Gradbinci lahko vplivamo torej le na približno 20% vrednosti stanovanja — preostanek pa ni v naši moči.“

Tudi v Projektu imajo težave, ki se zdijo skoraj nerešljive. Konjunkturna v gradbeništvu povzroča pomanjkanje materiala, obratniških in instalaterskih kapacitet. Delavci se branijo nadurne dela, saj zaslužijo popoldne veliko več, in to na roko! To pa meča slabo luč na gradbeno podjetja, ki so končni prodajalci, toda samo svojega, temveč tudi približno 80% dela drugih, ki so posredno ali neposredno udeleženi v gradnji stanovanj.

„Marsikaj bi bilo lahko drugače, boljše in ceneje, če:“

- se ne bi 60 gradbenih podjetij v Sloveniji vsak zase in po svoji volji trudilo za hitrejšo, kvalitetnejšo in cenejšo gradnjo stanovanj. Ne bi bilo no pa bo slednjič združili sile — tako umske kot materialne — in uvajali boljše tehnologije;

- bi omogočili gradbeni operativi, da gradi na večjih kompleksih in v večjih serijah. Ne tako kot sedaj, ko delamo vsaj pri približno 200 stanovanj letno na štirih kompleksih in osem različnih tipov objektov, v njih pa več kot 30 različnih stanovanj in ta so različno opremljena;

- bi lahko delali v velikih serijah in se ne bi smeli bati uniženja miranost stanovanj, vsaj notranjih del ne! Pozabiti bi morali na otroške bolezni industrijske gradnje stanovanj in ne vsak poskus posodobitve ovreči, temveč mu omogočiti razvoj za daljše obdobje;

- bi kraju primerno izbirali gostoto naseljenosti, saj to močno vpliva na ceno in standard stanovanj. Ne bi se smeli, če hočemo cenena stanovanja, bati večje gostote naseljenosti;

- bi opravili nekatere korekture glede opremljenosti stanovanj in izbirali cenejše materiale oblog in tlakov. Ne bi se smeli bati prenatropanih objektov. Menim namreč, da je bolje stanovati v sistemu nadstropju, kot v baraki, čeprav seveda tudi to ni najbolj prijetno. Odmisliti bi si morali klasične kleti in še mnogo drugega;

- bi se morda zamislili nad našimi predpisi o zvočni in toplotni izolaciji stanovanj, ki zahteva res solidno kvaliteto, toda drago! Gledati tudi za predpise o zakloniških in potresni varnosti;

- bi bili deležni več družbene pomoči, in to tista gradbeno operativa, ki je usmerjena v stanovanjsko gradnjo, saj razen kratkoročnih kreditov do največ 18 mesecev ni deležna drugega, a še to do višine do 80% vrednosti dela;

- bi gradbena operativa svoje ugotovitve o stanovanjski politiki lahko učinkoviteje uveljavljala. Seveda bi ji „odgovorni“ lahko tudi več zaupali in jo naredili bolj odgovorno pred družbo;

- ne bi pozabili, da se cena posameznega kvadratnega metra stanovanja prične oblikovati v občinski in v mestno politiko gradnje stanovanj in nato preko urbanizacije naselij, odkup zemljišč, komunalnega opremljanja zemljišč, izbire projekta, porednih in končno neposrednih izvajalcev — gradbenih podjetij. Kupec po navadi ve le za enega — tistega zadnjega, zato vrne na vse tegobe dragega, predragega stanovanja. Ne pomisli pa — saj tu ne more — ker ne pozna zadeve, da bi moral svoj srd malo poravnati.

Tako, državljan, ki sanjaš o trisobnem stanovanju in nosiš vsak mesec svojo plačo v banko, sedaj približno veš, kako bi pocenilo stanovanje in kdo naj bi prispeval k temu.

Kdaj pa se bodo cene ustalile in kdaj bo elastika počila, ne more povedati noben direktor gradbenega podjetja. In če bi se direktor Slamnik danes pogovarjal z mano, bi mi brzas rekel, da smo z elastiko z devalvacijo dinarja še podaljšali!

A. AGNI

- stodvajsetmeterska skakalnica v Planici;
- most v Belci;
- stanovanjsko naselje na Javorniku in Koroški Beli;
- vsi novi objekti v stari valjarni na Javorniku;
- tretjina del nove valjarne in objektov na Beli;
- stanovanja za potrebe JLA na Bledu in šola na Bledu;
- kemična tovarna in most v Podnartu;
- vsi novi objekti IBT in Peko Tržič;
- del stanovanjskega naselja v Bistrici;
- objekti na novi cesti proti Tržiču;
- hotel v Preddvoru;
- v Kranju pa stanovanjski naselji Zlato polje in Vodovodni stolp II, skratka 90% vseh novih stanovanj.
- vsi novi objekti Iskre in Tekstilindusa, šole in telovadnice, kmetijski objekti;
- farme in skladišča, poslovne stavbe, kranjski nebotičnik itd.;
- gradijo novo obvoznico z mostom čez Savo in viaduktom čez otok, novo blagovnico Globus, stanovanjsko naselje Planina in še veliko drugih objektov v Kranju;
- nova stanovanja v Kamniku, industrijske objekte tovarne „Kamnik“, „Stol“, „Titan“, Papirnice Količevo, podjetja Slovenija les Radomlje in skladišča Kočnice;
- skupaj s poslovnim združenjem GIPOSS delajo viadukt „Verd“ na naši prvi avtomobilski cesti.

Na Projektovem gradbišču

● IZKUŠNJE SGP »VEGRAD« VELENJE V STANOVANJSKI GRADNJI

Z novo tehnologijo do nižje cene

● V »VEGRADU« ZATRUJEJO, DA LAHKO TUDI GRADBENA OPERATIVA POMEMBNO VPLIVA NA STANOVANJSKO GRADNJO — PA TUDI NA CENO KVADRATNEGA METRA STANOVANJSKE POVRŠINE

Približno 1200 zaposlenih v Splošnem gradbenem podjetju »Vegrad« Velenje bo letos doseglo rekordno realizacijo — kakih 122 milijonov dinarjev ali za 11% več kot leto poprej. Vendar pa našega obiska v »Vegradu« nismo izkoristili za pomenek o izredno ugodnih poslovnih uspehih tega kolektiva, pač pa je stekla beseda predvsem o vplivu gradbene operative na našo stanovanjsko gradnjo.

SGP »Vegrad« Velenje je sicer specializirano podjetje za gradnjo stanovanj, gradijo pa tudi druge objekte, zlasti industrijske. »Vegrad« pa ne gradi stanovanj samo v domači občini, pač pa tudi v Karlovcu, Celju, Beogradu in v Ljubljani.

Direktor »Vegrada« Janez Basle in vodja proizvodno-tehnične službe dipl. inž. Muharem Bolić sta v pogovoru poudarila, da je več dejavnikov, ki lahko vplivajo na pocenitev gradnje družbenih stanovanj. Gre za politiko na področju komunalnega urejanja zemljišč, za kontinuiteto gradnje, ne nazadnje pa tudi za vpliv gradbene operative na urbanizacijo in izdelavo projektov, vstevši tehnologijo, pa za povezovanje proizvajalcev gradbenih materialov in gradbenih podjetij itd. Tudi gradbena podjetja lahko vplivajo na ceno kvadratnega metra stanovanjske površine, sicer pa prisluhnimo njihovim izkušnjam.

UVAJANJE TEHNOLOGIJE LITEGA BETONA
SGP »Vegrad« Velenje je do sedaj gradilo stanovanja po klasičnem industrializiranem sistemu. V Velenju, denimo, so gradili objekte v glavnem z zidaki iz elektrofilitrskega pepela, stropna konstrukcija je bila bodisi iz lito-armirane plošče ali iz polmontažnih stropov, uporabljali so montažne stolpnice itd. V velenjskem SGP »Vegrad« pa so se po daljših raziskavah

odločili za novo tehnologijo, in sicer za tehnologijo litega betona, zamenjali so nekatere postopke, in iz »proizvodnje« izključili vse mokre faze, v načrtu pa je tudi uporaba novih opažev, in sicer velikopanelnih oziroma tunelnih opažev, ki jih bodo začeli uporabljati v letu 1972 na gradbišču v Beogradu, v letu 1973 pa tudi že v Ljubljani.

bo občutno skrajšal čas izgradnje enodružinskih hiš.

NOV SEKTOR ZA ZAKLJUČNA DELA

V »Vegradu« so imeli doslej velike težave z drugimi izvajalci del. Ti so kasnili z roki, precej je bilo pa tudi reklamacij zaradi slabe kvalitete. Zato so se v »Vegradu« odločili ustanoviti sektor za zaključna dela.

liko pozornosti gradnji objektov po sistemu mrežnega planiranja, ki ga bodo v letu 1972 razširili tudi na vse soizvajalce. Tehnološka priprava dela izdelava mreže napredovanja del, gradnjo objektov pa spremljajo tudi z mesečnimi plani.

Medtem ko so pred časom kasnili z izgradnjo stolpnice, so zdaj, na primer, zgradili 10-stanovanjski stolpič na Prešernovi

Stanovanjske stolpnice, ki jih je zgradil Vegrad ob Partizanski cesti v Velenju

V velenjskem »Vegradu« so v zadnjem času močno povečali proizvodnjo betonskih polizdelkov, med drugim betonskih kvadrov in montažnih stropnih plošč OMNIA, pripravljajo pa tudi proizvodnjo prednapetih betonskih elementov. Povečali so zmogljivosti separacije in namestili novo betonarno. Iz prednapetega betona pa bodo izdelovali v SGP Vegradu tudi montažne strope za enodružinske hiše, s čimer se

Gradbena operativa bo zdaj posamezen objekt zgradila do III. gradbene faze, potem pa ga bo predala novemu sektorju za zaključna dela. S tem se bo, kot zatrjujejo, občutno skrajšal čas gradnje objektov.

OB UPORABI MREŽNEGA PLANIRANJA OBJEKTI PRED ROKOM

In še na nekaj kaže opozoriti: v velenjskem »Vegradu« v zadnjem času posvečajo ve-

cesti v Velenju 60 dni pred rokom, 40-stanovanjsko stolpnico na Partizanski cesti 11 dni pred rokom.

Direktor Janez Basle in vodja proizvodno-tehnične službe dipl. inž. Muharem Bolić sta med pogovorom tudi povedala, da v Velenju cena kvadratnega metra stanovanjske površine ne presega 3000 dinarjev, v Karlovcu se giblje nekje pri 3200 din, v Beogradu pa 3600 din.

M. L.

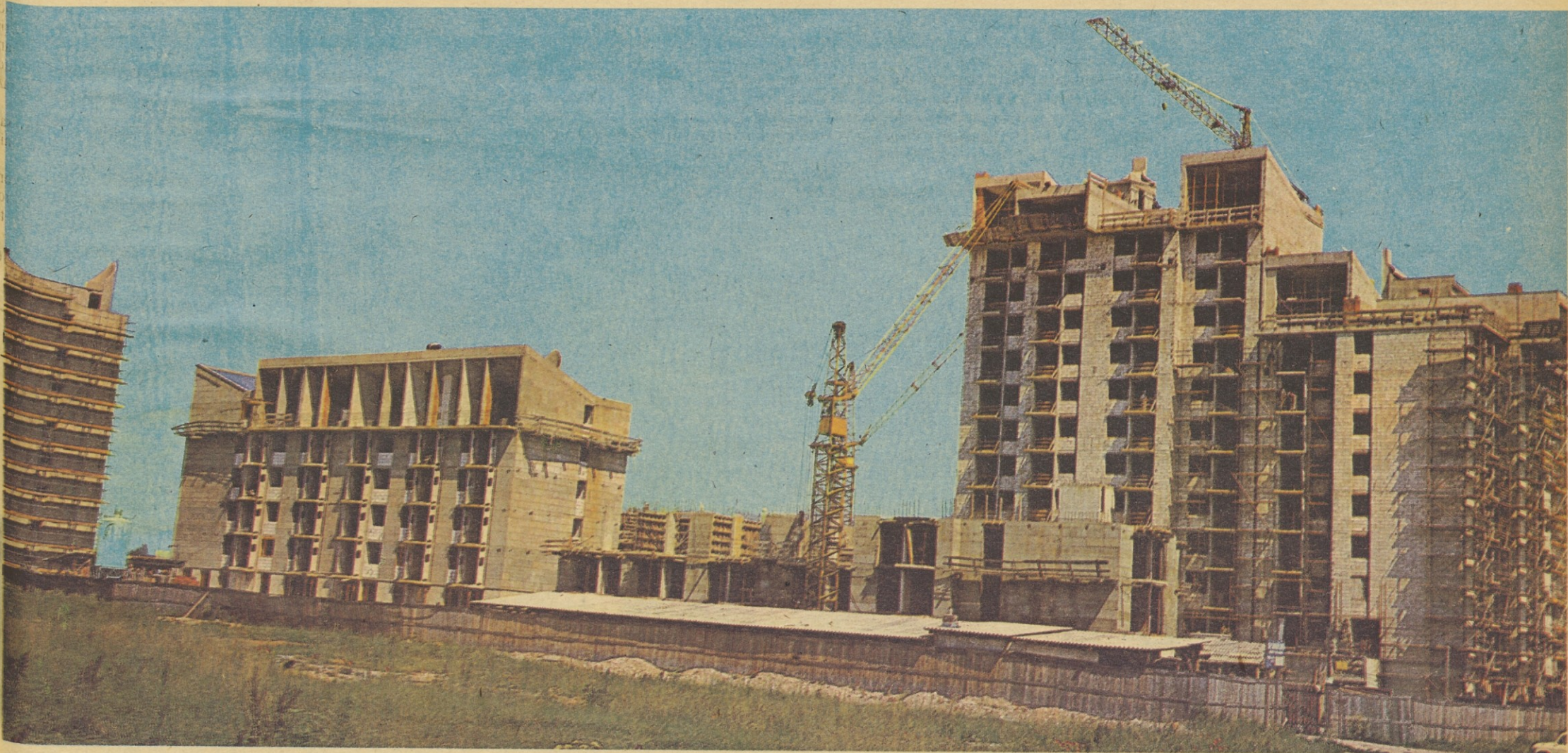

**SPLOŠNO
GRADBENO
PODJETJE**

PIONIR

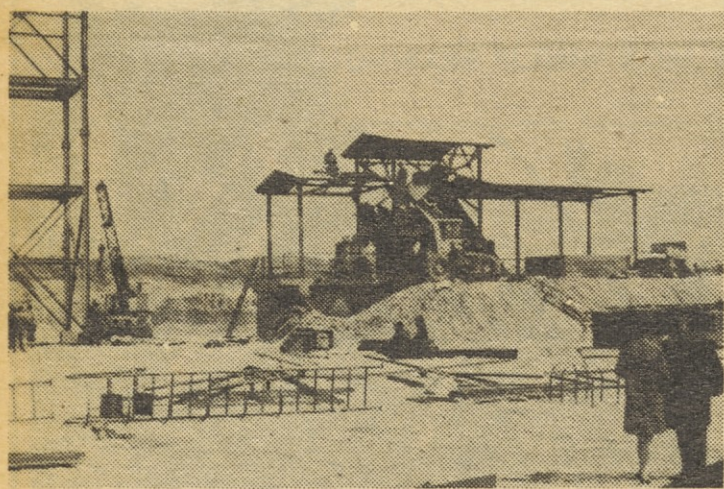
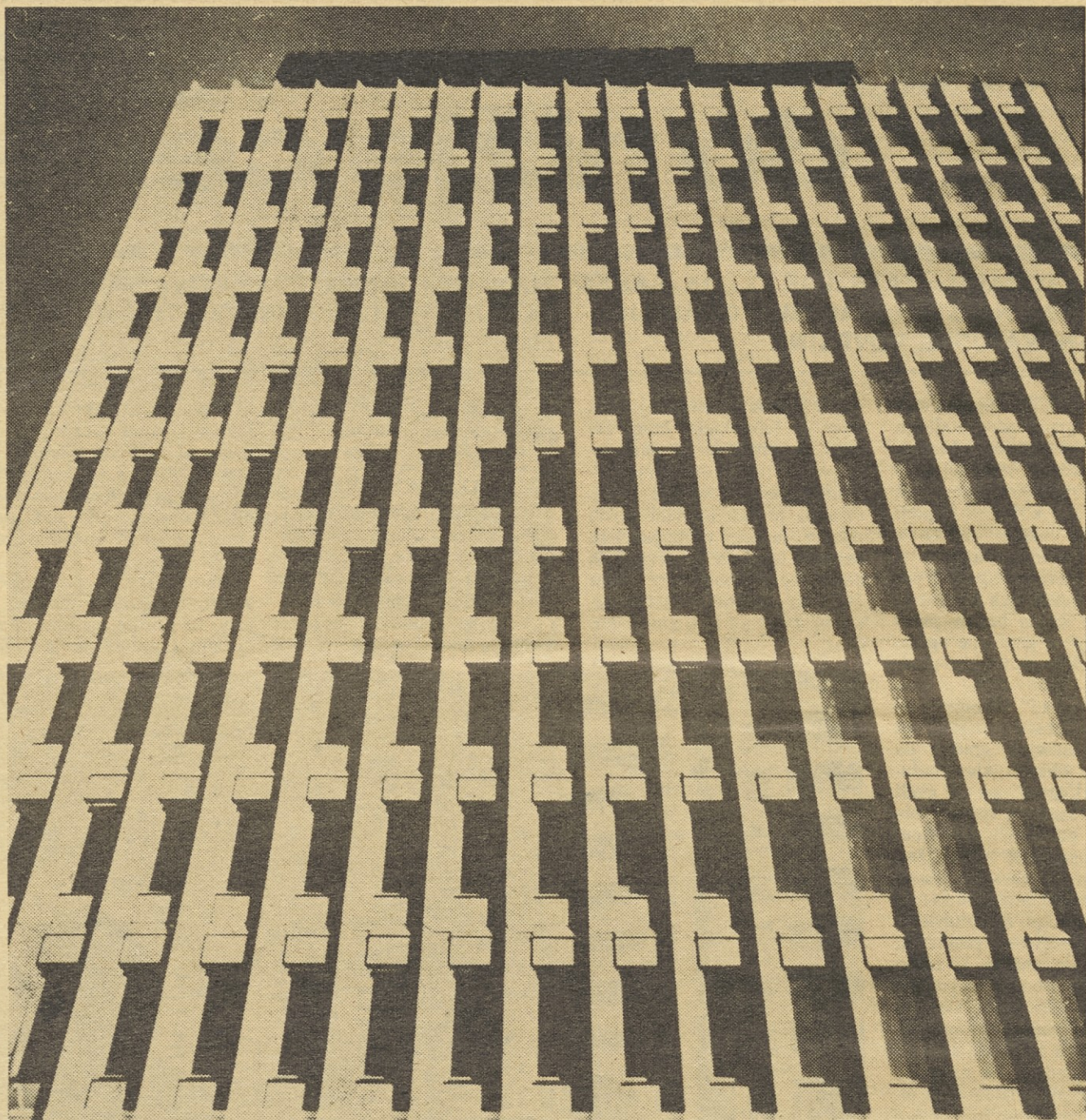
**NOVO
MESTO**

želi vsem
poslovnim
prijateljem
in delovnim
ljudjem
srečno in
uspehov polno
Novo leto 1972

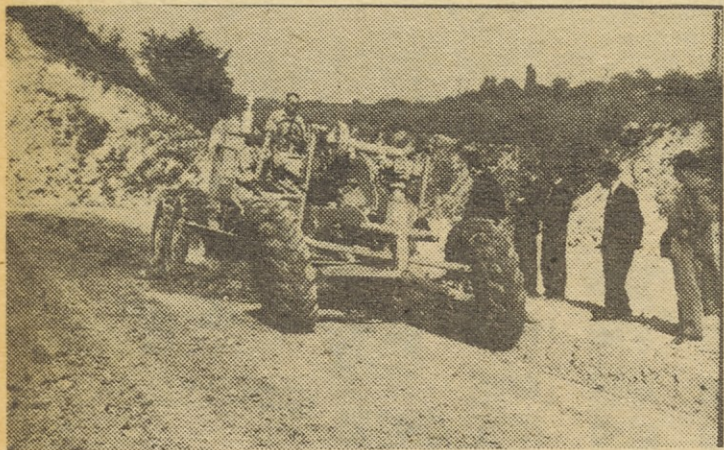

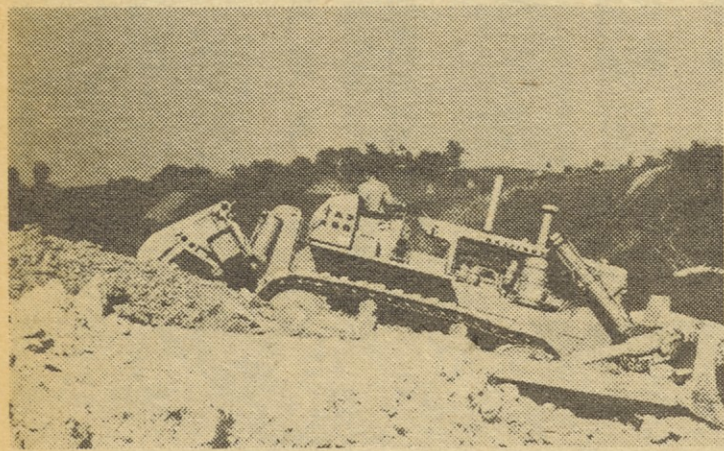
pravi
naslov
za
denarne
zadeve
ljubljska banka

Separacija na asfaltni bazi

Priprava cestišča

Besedo ima mehanizacija

● CESTNO PODJETJE NOVO MESTO SE VSAK DAN BOLJ MODERNIZIRA

Počasi, a vztrajno leze asfalt po Dolenjski

● NEKAJ VEČ KOT 450 DELAVCEV CESTNEGA PODJETJA NOVO MESTO UPRAVLJA, PRAVLJA IN MODERNIZIRA 1.097 KILOMETROV CEST V DEVETIH OBČINAH

Vse, po čemer vozite po devetih dolenjskih in kočevskih občinah, je last Cestnega podjetja Novo mesto. Pravzaprav to ni ravno tako. Ceste so tudi vaše in moje. Cestno podjetje pa je zadolženo, da z njimi upravlja, jih popravlja, da zanje skrbi. To pa je dolžnost, ki so jo podedovali, ko so pred desetimi leti iz cestne baze postali podjetje. In če sem še bolj natančen, nimajo izključnega monopola za izvajanje del na cestah. Kot vsa podjetja morajo tudi Novomeščani sklepati pogodbe za popravila, rekonstrukcije ali modernizacije ceste.

Cestno podjetje Novo mesto so ustanovili 1962. leta. Podedovali so skromno mehanizacijo, zvečine zapuščino graditeljev ceste Ljubljana-Zagreb. To pa je bilo le nekaj kamionov, valjarjev in drugih manjših strojev. Sicer pa takrat tudi asfaltnih cest ni bilo - razen avto

Ze v drugem letu obstoja so se lotili velikega dela. Modernizirati so začeli cesto čez Gorjance, ki povezuje Novo mesto z Belo krajino. Kar 1000 nekva-

liciranih delavcev so imeli takrat. Pa saj so jih potrebovali: skoraj vse so delali še ročno, s krampom, lopato in samokolnico.

Z leti so nabavljali novo mehanizacijo in ročno delo se je počasi umikalo. Danes pa imajo zaposlenih 457 ljudi in je od tega le 60 nekvalificiranih, naredijo lahko znatno več, kot pa pred leti s tisoč delavci. Njihova politika, da nabavljajo vedno najmoderneje stroje, se je izkazala za zelo uspešno. Sedaj imajo finiše, ki elektronsko uravnava lastno asfaltno bazo, ki daje 60 ton asfalta na uro. Upravlja jo pa jo le trije delavci.

Prav zaradi tega danes skoraj ne potrebujejo nekvalificiranih delavcev. Vsi novi morajo skozi tečaj, ki jih organizira izobraževalni center pri njihovem poslovnem združenju. Tako dobijo cestarje, asfalterje, strojnike, zidarje in druge strokovno dobro podkovane delavce.

Prav posebno poglavje njihovega dela je zimska služba. V času, ko preti sneg, so vsi njihovi delavci - od cestarjev, šoferjev, strojnikov - v stalni pri-

pravljenosti. In ko sneg zapade, ne ločujejo dneva od noči. Ceste morajo biti čim hitreje očiščene. Včasih se zgodi, da so tudi po štirinajst dni nekateri ekipe na terenu. Prav zaradi težkega in nezdravega terenskega dela so pri njih v veliki večini tisti, ki se predčasno invalidsko upokojijo.

Z letošnjim 28. junijem so cestarji Slovenije dobili svoj dan - svoj praznik. Poleg prazničnih in športnih prireditev so na ta dan letos prvič podelili značke kot priznanje za vztrajnost v tem poklicu. V Cestnem podjetju Novo mesto so podelili 13 značk tistim, ki so že več kot 30 let v tem poklicu, 80 pa tistim z več kot dvajset let in kar 254 delavcem - 10-letnikom.

Na območju Cestnega podjetja Novo mesto je 1097 kilometrov ceste prvega, drugega in tretjega reda. Od tega je cest prvega kamor sodi tudi del "avto ceste", dobrih 100 kilometrov. Če pa upoštevamo vse ceste, je približno 35% asfaltiranih, preostalih 65% je še vedno makadamskih. Vsako leto

modernizirajo po domače asfaltirajo - 10 do 12 kilometrov cest. Počasi gre, kajne? Pa kaj, ko za to niso sami krivi, napravijo pač to, za kar jim da sredstva investitor.

"Veliko sredstev gre za tekoča popravila asfaltiranih cest," razlagajo v Cestnem podjetju Novo mesto. "Pri nas gradimo preveč skromna cestišča za tak promet! Radi bi imeli čimveč kilometrov asfaltiranih cest, zato pa je potem asfaltna plast tako tanka, da ne vzdrži dolgo. Da se razumemo: debelino asfalta predpiše investitor!"

In še žalostna anekdota, kot bi skoraj lahko rekli temu: ko so v tujini kupovali finiše za polaganje asfalta, skoraj niso mogli najti pravega. V drugih državah je namreč predpisana debelina asfalta več kot 15 centimetrov in so seveda ti stroji narejeni za njihove zahteve. Prodajalci finišejev nikakor niso mogli razumeti, zakaj kupujejo Novomeščani stroj, ki lahko položi le šest do osem centimetrov debel asfalt. Takega namreč polagamo pri nas.

TEHNIČNI DIREKTOR LJUBLJANSKE TERMIKE DIPL. INŽ. VALTER MISLEJ
ODGOVARJA NA VPRAŠANJA NOVINARJA

Seveda lahko vplivamo na pocenitev gradnje

PRAVIJO, DA JE TERMIKA SATELIT GRADBENIŠTVA — IN TUDI JE! S SVOJIM OBSEŽNIM PROIZVODNIM PROGRAMOM POSEGA TAKO REKOČ NA VSAKO PODROČJE GRADNJE, TOREJ TUDI NA STANOVANJSKO!

Ko je pred petnajstimi leti skupina slovenskih izolaterjev, ki je delala na Reki, osnovala podjetje TERMIKA, niti slutila ni, kako se bo podjetje v petnajstih letih razširilo in uveljavilo. TERMIKA ima danes svoje obrate od Ljubljane, prek Škofje Loke, Poljan, Beograda, tja do Zrenjenina, delovišča pa po vsej SFRJ in izven naših meja — v ZRN in na Nizozemskem. Še pred nekaj leti je bilo potrebno predstavljati podjetje z njegovim polnim naslovom: Termika, industrijsko in montažno podjetje za izolacije. Danes zadošča samo TERMIKA!

O hitrem razvoju Termike priča nekaj števil:

— v investicijski razvoj podjetja je bilo v minulih sedmih letih vloženo 55.000.000 din

— v tem obdobju se je povečal bruto produkt od 45.000.000 din v 1946. leta na 125.000.000 din letos, in to ob enakem oziroma zmanjšanem številu zaposlenih.

— Pred sedmimi leti je imelo podjetje za 2.370.000 dinarjev obratnih sredstev, konec leta 1971 pa za 15.000.000 din.

S temi in še drugimi podatki nam je postregel tehnični direktor podjetja dipl. inž. Valter Mislej, ko smo ga zaprosili za razgovor.

Pravijo, da je TERMIKA satelit gradbeništva?

— Seveda, saj proizvajamo materiale, brez katerih se ne da graditi na industrijski način. Ti materiali služijo za toplotno, hladilno in zvočno izolacijo stanovanjskih prostorov, industrijskih objektov, šol, bolnišnic, otroških vrtecev itd. Naše izdelke razporedimo na več skupin, in to: izdelki iz mineralne volne tervol, poliistri, kiti, perlit in drugi, izdelani po specializiranih postopkih po tujih licencah.

Lahko kaj več poveste o tervolu, saj je pravzaprav sila znan material.

— Ko je pred dvema letoma pričela obratovati nova moderna in avtomatizirana tovarna v Škofji Loki, smo bili prepričani, da ne bo problemov s prodajo tervola, saj smo tržišče dobro raziskali. Pa smo se uštel! Problemi so — in še kakšni! Tervola bi danes lahko prodali trikrat več, kot ga proizvedemo.

Kako da se je tervol tako hitro uveljavil?

— Povezali smo se s projektanti in izvajalci gradbenih del. Naša razvojna služba je delala z roko v roki s komercialno in propagando. Po vsej Jugoslaviji smo in še organiziramo strokovna predavanja, na katerih strokovnjake seznanjamo z uporabo tervola in drugih naših izdelkov.

Naj omenim le nekaj lastnosti tega materiala: ima nizko toplotno prevodnost in volumensko težo, ne gori, zadržuje ogenj, je obstojen na temperature do 800 stopinj, ne razpada, ne trohni, je brez vonja itd. itd. in zelo lahko ga je vgraditi. To so neprecenljive prednosti, zato je tervol ali mineralna volna povsod v svetu tako razširjen proizvod. Morda vas bo zanimal podatek, da, denimo, Skandinavci porabijo 10 kg mineralne volne in 10 kg steklene volne na osebo, Avstrija in Nemčija kake 3 kg letno, Jugoslavija pa le 1,5 kg.

Največ tervol plošč prodamo za toplotno izolacijo podov po sistemu tako imenovanega plavajočega poda. Vendar ta postopek terja precej časa, zato se naša razvojna služba ukvarja s proučevanjem suhega postopka. To je zelo enostaven način vgrajevanja. Tervol plošče polagamo na osnovno betonsko podlago tako, da ustvarimo toplotni oziroma zvočni most. Na to osnovno polagamo lesenit, zadnji sloj pa je poljuben, lahko je topli pod, parket itd.

Tudi za izolacijo stropov iščemo nove rešitve. Pripravljamo filc tervol, ki bi imel hkrati tudi parozaporni sloj in bi se plošče samo

polagale na betonsko podlago. Razmišljamo pa tudi o plošči iz mineralne volne, armirani z mavcem. Tako je torej očitno, da lahko s temi proizvodi vplivamo na hitrost in ceno gradnje.

Direktor TERMIKE je nato spregovoril o perlitu, ki služi za izdelavo ometov. Perlit je v svetu zelo znan material, pri nas pa je TERMIKA edini proizvajalec tega proizvoda. Perlit je cenejši izolator od tervola, zato ga zasebni graditelji masovno uporabljajo. V Termiki pa se tudi dogovarjajo z GP Bežigrad, ki ima edino maltarno, da bi tržišču ponudili že gotov omet, ki bi ga naročnik lahko dobil na delovišče v cisterni. S predfabrikacijo elementov iz perlita pa že nekaj let uspešno dela zagrebško podjetje Industrogradnja. Največji kupci perlita pa so zanesljivo zasebni graditelji. Ti gradijo s svinčnikom v rokah, kalkulacije pa so še vedno pokazale, kaj je bolj ekonomično: izolirati ali ne izolirati.

Omenili ste, da TERMIKA s svojimi izdelki lahko vpliva na pocenitev gradnje. Kako ste to mislili, če pa so izdelki za izolacijo še dodaten element pri gradnji — in torej dodaten strošek?

— Naj odgovorim s primerom, če bi izolirali s perlitom: en kvad. meter klasičnega ali 1 kvad. meter perlitnega ometa ima približno enako ceno, pri tem 1 cm perlitnega ometa ustreza 4 cm opečnega zidu. Pri uporabi perlitnega ometa, ki je hkrati toplotna izolacija, izdelana na zunanji strani objekta, pa dobimo še 35 % prihranek pri energiji, ki jo potrebujemo za ogrevanje prostorov, ter pri grelnih telesih. Vrhu tega dosežemo še izredno ugodno bivalno klimo.

Enako velja za tervol, samo da so učinki še boljši. Prihranki energije so tako veliki, da zavzemajo zelo važno postavko v letnem proračunu, še posebno pri velikih objektih. V tem grmu pa tiči zajec. Z izoliranjem dvakrat prihranimo: prvič, ko nam ni potrebno zidati klasično, temveč montažno, s predfabriciranimi elementi in tako prihranimo veliko časa. Drugič pa gre za neposreden prihranek denarja, pri porabi energije. Gledati je torej treba dolgoročno in boste kaj hitro ugotovili, da Termika v končni fazi zanesljivo vpliva na cenejšo gradnjo. Pri tem pa nisem niti omenil, da je uporaba izolacijskega materiala hkrati tudi zaščita pred hrupom, ki je človeku vse bolj sovražen element v tej dinamični in hrupni vsakdanjosti. O takšnem prihranku le redki razmišljajo.

Ali Termika proizvaja kakšen izdelek, ki je namenjen izključno zvočni izolaciji.

— Da, to so stropno akustično dekorativne plošče DEPHON, izdelane v treh različnih variantah: v lesu, mavcu in v pločevini. So estetskega videza in kljub njihovi ceni je gradnja akustičnega stropa še vedno cenejša varianta gradnje. Pod takšne obešene stropne lahke vgradite vse instalacije; Dephon plošče so zelo primerne tudi za adaptacijo starih stanovanj, kjer se z obešenim stropom iz teh plošč doseže dvojni učinek: izolacija in estetski videz. Za oblaganje stropov velikih industrijskih prostorov, trgovin, javnih lokalov pa se vse bolj uveljavljajo DAMPA plošče, omogočajo stropno ventilacijo brez kakršnihkoli dodatkov.

Do pred dvema letoma ste proizvajali mineralno volno v obratu v Bodovljah. Ali ste po zgraditvi nove tovarne opustili delo v starem obratu?

— Nikakor ne; tam izdelujemo in tudi razširjamo proizvodnjo kitov. Smo tudi že naročili nove stroje, tako da bomo v letu 1972 lahko bolj zadostili potrebam po kitih, ki so zavoljo naraščanja industrijske gradnje stanovanj vse bolj v rabi. Zapiranje reg s kiti smo

Dipl. inž. Valter Mislej, tehnični direktor Termike

doslej v glavnem opravljali ročno. Poslej pa bomo vse potrošnike kitov opremili s specialnimi kompresorji. Tu ne gre namreč za navadno zastekljevanje, temveč predvsem za kvalitetne dvokomponentne kite, ki služijo gradbeništvu za dilatacije in vežejo les—Beton, beton—beton, beton—kovine, beton—steklo in drugo.

Omenili ste tudi nekatere licenčne proizvode v svojem proizvodnem programu. Za kaj gre pravzaprav?

— Gre za vrsto izolacij, ki služijo za dokaj različne namene. Tako, denimo, limpet azbest brizgamo predvsem tam, kjer gre za protipozarno zaščito. Omeniti velja tudi termopen, saj predstavlja najcenejšo vrsto izolacije. Izvajalec pa pri delu ni oviran, saj naš termopen servis opravi delo kar na delovišču.

Za posebno vrsto izolacij uporabljamo tudi Lackfa brizgano pluto, prav tako licenčen proizvod. V kratkem pa pripravljamo novost, ki bo razveselila uporabnike izolacijskega materiala za vodovodne instalacije. To so frakovi iz plute, ki bodo služili za izoliranje cevododov. S to vrstjo izolacij imajo namreč investitorji kar precejšnje izdatke, uporabniki pa izgube. Zakaj, boste vprašali? Vidite, stvar je zelo preprosta in hkrati zapletena: projektant predpiše tri plasti konoplje, izvajalec, da bi prihranil, uporabi samo eno plast. Tako investitor plača več, kot je dejansko dobil, da ne govorimo o potrošniku, ki se mu zaradi slabe izolacije ves čas prehitro hladi voda v ceveh in zato porabi več energije, da bi vzdrževal potrebno toploto.

Poliester je tudi močna postavka v našem proizvodnem programu. Zaenkrat vso našo proizvodnjo porabi avtomobilska industrija. Sodelujemo pa tudi z AB arhitektonskim birojem iz Ljubljane in SGP Gorica. Zanje bomo izdelali kompletne predfabricirane terase iz poliembra v našem obratu v Poljanah, ki jih bodo nato neposredno vgrajevali v objekte. Ukvarjamo pa se tudi z mislijo, da bi izdelovali kompletne sanitarije iz poliembra, za kar je veliko povpraševanje doma in na tujem. Prednost poliestrskih izdelkov je v tem, da so lahki in da imajo daljšo življenjsko dobo.

In kako se Termika uveljavlja na tujem?

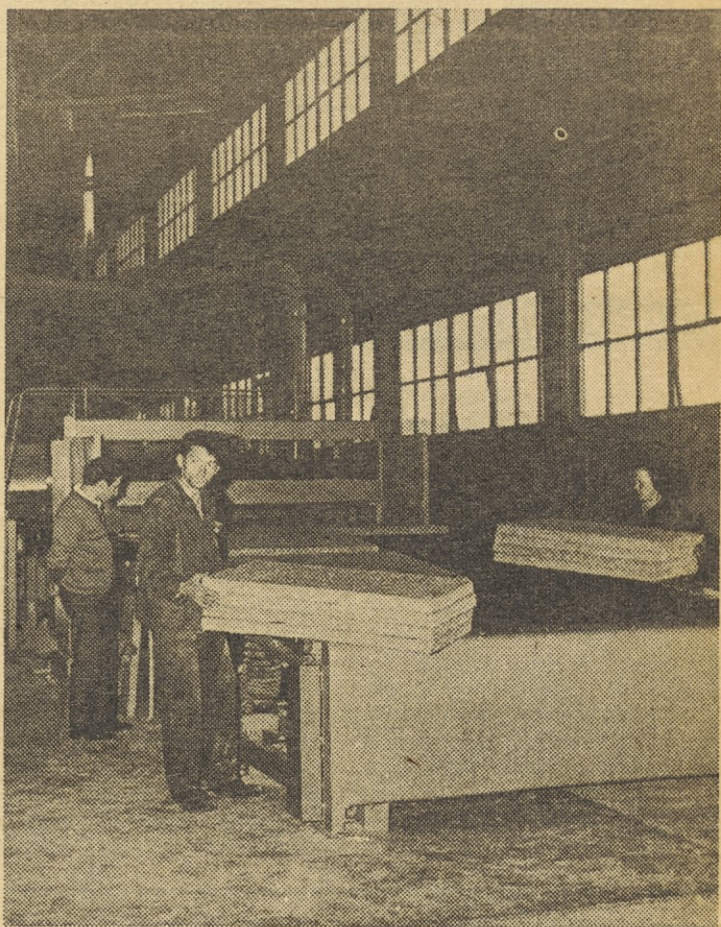
— Torej, izvoz. Najprej naj povem, da 30 % naše proizvodnje tervola izvažamo na področje konvertibilnih valut. Izvažali pa bi lahko še več, toda ne moremo zanemariti domačega tržišča. Glede ostale izvozne dejavnosti pa naslednje: Termika ni samo proizvodno podjetje, temveč se ukvarja tudi z izvajanjem izolacijskih del. Tako ima že nekaj let stalne kooperantske odnose s tovrstnim podjetjem na Nizozemskem in tudi v ZRN, kjer je zaposlenih nekaj sto naših delavcev. O uspešnosti teh naših prizadevanj pa naj pove dejstvo, da pokrivamo veliki olimpijski stadion v Muenchnu.

Sicer pa se povrniva na uvodno vprašanje — kako lahko Termika vpliva na pocenitev stanovanjske gradnje. Odgovoril vam bom tako, da bom verjetno razveselil uporabnike naših materialov: cene našim izdelkom nismo že nekaj let povečevali, čeprav so medtem porasle cene reprodukcijskega materiala in prizadevamo si, da tudi v letu 1972 ne bi povišali cen. To, in kar sem doslej povedal o prihrankih na času ali energetskih virih, dovoljuje trditev, da Termika dejansko prispeva k pocenitvi gradnje stanovanj.

MARK —

Ujeto v objektiv na obisku v ljubljanski Termiki

srečanja

● IZ POMENKA NA TEMO STANOVANJSKA GRADNJA V SGP PIONIR NOVO MESTO

Velika naselja - cenejša stanovanja

● ŠTIRI TOČKE DIREKTORJA SGP PIONIR IVANA KOČEVARJA

PO SLEDEH NAPREDKA

Splošno gradbeno podjetje PIONIR je bilo ustanovljeno leta 1947. Svojo dejavnost je podjetje začelo razvijati najprej pri obnovi med vojno razdejane Dolenjske. Vedno večje potrebe po stanovanjih in industrijskih objektih v tistem času so kajpak vplivale tudi na organsko rast podjetja. Po letu 1967 pa se je začel razvoj podjetja strmo vzpenjati in njegova dejavnost skokovito naraščati. Iz provincialnega gradbenega podjetja je začel Pionir preraščati v eno vodilnih gradbenih podjetij v Sloveniji.

V zadnjih letih pa jim je uspelo tudi nekaj, kar je pravzaprav postavilo na glavo ustaljeni letni urnik gradbincev. Zimski čas, ki je v naših krajih za gradbeništvo skoraj mrtva sezona, ko delavci dobivajo plače, čeprav praktični ne delajo, so uspeli izkoristiti za kontinuirano delo. To so dosegli tako, da so si našli delo pri gradnji novih hotelov ob jadranski obali.

„PIONIR je največji graditelj stanovanj v Sloveniji,“ je povedal direktor Ivan Kočevar. „Samo letos smo jih zgradili 1162. Po pogodbi, ki smo jo sklenili z združenim GIPOSS, bomo zgradili do 1980. leta 20.000 stanovanj, pri tem bo naša udeležba od 20 % do 30 %.“

V gradbeni operativi PIONIRJA je zaposlenih 1850 delavcev in ta samostojno vodi gradbene sektorje v Sloveniji, na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini.

Izobrazbena struktura Pionirjevih delavcev kaže visoko strokovnost, saj imajo:

- 46 inženirjev, arhitektov, pravnikov in ekonomistov;
- 115 tehnikov vseh vrst;
- 130 drugih strokovnjakov;
- 78 delovodij;
- 500 tesarjev;
- 510 zidarjev;
- 120 železokrivcev;
- 120 strojnikov;
- 180 betonerjev;
- 200 mehanikov, ključavničarjev, mizarjev in soferjev.

Ti podatki razkrivajo, da so pri Pionirju veliko naredili za izobraževanje in usposabljanje delavcev. V zadnjem času so tudi spremenili način izobraževanja in uvedli lastno izobraževalno središče. Predvsem pa se poslužujejo izobraževanja na delovnem mestu. Tako si je pridobilo izobrazbo in kvalifikacije:

- leta 1968 224 delavcev;
- leta 1969 292 delavcev;
- leta 1970 339 delavcev in
- 1971. leta 442 delavcev.

Za izobrazbeno raven Pionirjevih delavcev pa so predvsem pomembni zimski seminarji in tečaji. Na teh se kvalificirani zidarji, tesarji, železokrivci, strojniki seznanjajo z vsemi novimi dosežki njihovega dela. Prav tako mora vsak njihov vodstveni in vodilni delavec vsaj vsako drugo leto na seminar, ki ga prireja ekonomska fakulteta ali gospodarska zbornica.

V vsem tem je verjetno del odgovora na vprašanje, zakaj slovi SGP PIONIR zlasti v stanovanjski gradnji kot eden najbolj solidnih izvajalcev. Tovariš direktor je dodal še naslednje: poslovna politika, urejena tehnologija gradnje, in to zvečinoma po načelu beton-siporeks, spoštovanje pogodbenih rokov in izbira kvalitetnih kooperantov.

Zakaj torej... pa saj je vseeno. Le zakaj bi se spraševali o stvareh, o katerih bi morali razmišljati drugi!

A. A.

STANOVANJA — ZA POLOVICO CENEJŠA!

SGP Pionir iz Novega mesta je največji graditelj stanovanj v Sloveniji, saj jih zgradijo kar 40 do 42 %. V tem delu imajo tudi bogate izkušnje, in prav zato smo vprašali tovariša Ivana Kočevarja, direktorja SGP Pionir, ali cene stanovanj res ne bi morale biti nižje.

„Cene stanovanj so res visoke in tudi zelo hitro rastejo,“ se je strinjal tovariš Kočevar. „Osnovni vzrok je po moje v tem, da nimamo enotne politike pri urejanju stanovanjske izgradnje, ker vsi dejavniki niso povezani med seboj.“ Potem je primerjal naš način in kvaliteto gradnje s prakso v drugih državah. Dejal je: „Tudi pri nas bi lahko gradili skromnejše, bolj primerno tudi manjšim žepom. Predvsem pa bi se morali naučiti, kako se ustvarja sodobna stanovanjska politika, in doseči, da bi zanjo tudi kdo odgovarjal.“

Povedal je še, da so tudi naši predpisi v gradbeništvo že zastareli in da ne omogočajo uvajanja vseh izboljšav in racionalnejše gradnje. Predvsem pa bi morali po njegovem mnenju dolgoročno načrtovati stanovanjsko gradnjo in pravilno vlagati sredstva za opremo zemljišča.

Na koncu je svoje misli strnil v štiri točke, s čimer bi, če bi jih upoštevali, lahko pocenili stanovanja skoraj za polovico.

1. ZA 15 %: tehnologija gradnje stanovanj ali morda bo politika gradnje bi morala potekati po naslednjem vrstnem red Občina, ki se je odločila za gradnjo stanovanjskega naselja, morala pri ustreznih institucijah naročiti elaborat, ki bi določil podlagi najnovejših tehničnih dosežkov najcenejšo in najbolj tehnologijo gradnje, opremljenosti, skratka standard stanovanja. Po takem elaboratu bi potem seveda najprej urbanisti in kasneje arhitekti napravili načrte bodočega stanovanjskega naselja, elaboratom v roki pa bi morala delati tudi gradbeno podjetje.

2. ZA 10 %: Komunalna opremljenost zemljišča danes močno bremeni kvadratni meter stanovanja. Tu bi morala občina storiti več. Komunalna podjetja imajo premalo obratnih sredstev, zato je v ceni, ki jo lastnik plača za priključek, tudi določeno sredstvo za razširjeno reprodukcijo teh podjetij.

3. ZA 10 %: Pri nas gradimo preveč različnih stanovanjskih stavb s še mnogo več tipov stanovanj. Če pa bi stavbe in stanovanja bolj tipizirali, bi prihranili znatna sredstva.

4. ZA 5–10 %: In če bi šli še dlje in bi začeli graditi stanovanja na industrijski način, se pravi iz montažnih elementov, bi se cena za kvadratni meter lahko še znižala.

Ali se ne sliši lepo? Skoraj za pol ceneje bi lahko gradili stanovanja! In zakaj jih ne?

Pionirjevo gradbišče velikega stanovanjskega bloka v Mostah v Ljubljani

INDUSTRIJSKA GRADNJA

Na nekaj stvari so pri gradbenem podjetju PIONIR ponosni in o njih radi govorijo.

V Krškem že dela tovarna elementov železobetonskih konstrukcij za gradnjo velikih hal. Zgradili so jo v kooperaciji z gradbenim podjetjem iz Nove Gorice. Tovarna TOGREL dela elemente po italijanski licenci in njena letna zmogljivost je 80.000 kvadratnih metrov zaprtega prostora. Z elementi te tovarne, ki dela seveda na industrijski način,

postavijo halo hitreje in za 30 % cenejše, kot pa če bi jo zgradili na klasičen način.

Skupaj s Standard-Investom gradi Pionir v Ljubljani tovarno keramzitenih elementov. Ti zidaki so zanimivi predvsem za stanovanjsko gradnjo. Odlikuje jih lastnost, da jih lahko delajo različne trdne in z različno izolacijsko močjo. Tovarna bo zgrajena predvsem za potrebe Ljubljane in bo začela obratovati predvidoma aprila prihodnjega leta. Letno bodo lahko izdelali 20 mili-

jonov zidakov; proizvodnja bo visoko mehanizirana, saj bo v tovarni zaposlenih le osem ljudi.

In še ena stvar je, na katero so pri Pionirju ponosni: to so njihova harmonika-vrata, saj so že nekaj let od kar so jih sami skonstruirali — edini proizvajalec v Jugoslaviji. Vsako leto je večje povpraševanje po njihovih harmonika-vratih. Vgrajujejo jih predvsem kot premične vmesne stene večjih dvoran, gostinskih lokalov in zadnje čase tudi stanovanj.

LE NEKAJ OD 4.216 OBJEKTOV

Od ustanovitve pred 24 leti pa do danes so delavci SGP Pionir zgradili po vsej Jugoslaviji kar 4216 objektov visoke in nizke gradnje. Naj nastejemo le nekaj največjih:

Deset hotelov ob jadranski obali s skupno 6150 ležišči. Med njimi je hotel Albatros v Poreču, ki je s 1540 ležišči največji v Jugoslaviji, potem še hoteli Lotos, Materada, Cedar v Poreču, Solaris v Šibeniku, Sirena na Hvaru in

hoteli v Orebiču in Opatiji.

- Hotel Grad Otočec
- Zdravilišče Čateške Toplice
- Večina objektov na avtocesti Ljubljana-Zagreb
- Tovarna zdravil Krka v Novem mestu
- Tovarna avtomobilov IMV Novo mesto
- Kombinat Žito Ljubljana
- Tovarna roto papirja v Krškem

— Tovarna stekla INIS v Novem mestu

- Tovarna Novoles v Straži pri Novem mestu
- Mostovi čez Savo v Krškem
- Šole in trgovine po vsej Sloveniji
- Skladišča v Zagrebu

— 90 % vseh industrijskih objektov na Dolenjskem in seveda — stanovanjska naselja skoraj po vsej Sloveniji.